

Drošības aspekti lauku tūrisma mītnē

Latvijas Lauku tūrisma asociācija "Lauku Ceļotājs"

Kuģu iela 11, Rīga, LV-1048, tālr.: +(371) 7617600, fakss: +(371) 7830041

E-pasts: lauku@celotajs.lv, www.celotajs.lv

Leonardo da Vinci

Šis projekts tika finansēts ar Eiropas Komisijas atbalstu. Šī publikācija atspoguļo vienīgi autora uzskatus, un Komisijai nevar uzlikt atbildību par tajā ietvertās informācijas jebkuru iespējamo izlietojumu.

Drošība lauku tūrisma mītnē
DROSIBA-LV V 1.0, Februāris, 2008

Autortiesības © 2008 Lauku Ceļotājs

Šī materiāla pavairošana, izplatīšana un pārpublicēšana bez asociācijas "Lauku Ceļotājs" piekrišanas ir aizliegta.

Materiāls ir izstrādāts ar LR Zemkopības ministrijas atbalstu.

Saturs

Ievads	vii
1. Tūrisma terminu skaidrojumi un saīsinājumi	1
2. Likumdošanas prasības lauku tūrisma saimnieciskajai darbībai	5
2.1. Vispārējā informācija par saistošajiem normatīvajiem dokumentiem lauku tūrismā	5
2.2. Likumdošanas prasības saimnieciskās darbības reģistrācijai un nodokļu administrēšanā	5
2.3. Likumdošanas prasības saimnieciskās darbības procesiem	6
2.4. Iespējamie riska faktori, traucējumi uzņēmējdarbībā	10
3. Ar tūrisma nozari saistītās valsts institūcijas un sabiedriskās organizācijas	11
3.1. Valsts pārvaldes un kontroles institūcijas	11
3.2. Profesionālās un sabiedriskās organizācijas	12
4. Atbildība un riski būvniecības procesā	13
4.1. Būvniecības likumdošanā lietotie termini:	13
4.2. Būvniecības procesa stadijas	14
4.3. Normatīvās prasības būvniecības procesā:	15
4.3.1. Projektēšana	15
4.3.2. Būvdarbi	17
4.3.3. Būves pieņemšana ekspluatācijā	19
4.4. Saimnieka atbildības un riska faktora raksturs	20
4.5. Vispārīgas prasības publiskas lietošanas ēkām	20
4.5.1. Ugunsdrošība	20
4.5.2. Higiēniskums, nekaitīgums	20
4.5.3. Lietošanas drošība	20
4.5.4. Aizsardzība pret trokšņiem	21
4.6. Noteikumi publiskas lietošanas ēkām un telpām, kas paredzētas viesu uzņemšanai	21
4.6.1. Termini	21
4.6.2. Publisko ēku funkcionālās grupas	21
4.6.3. Publisko ēku projektēšanas pamatprasības	21
4.6.4. Prasības atsevišķām ēku grupām	23
4.7. Telpu platību normatīvi LC kvalitātes sistēmā	23
4.7.1. Kvalitātes prasības lauku un ciema mājām	23
4.7.2. Kvalitātes prasības brīvdienmājām un dzīvokļiem	24
5. Ugunsdrošība lauku tūrisma mītnē	25
5.1. Ugunsdrošības noteikumu prasības būvēm	25
5.1.1. Likumdošanas prasību raksturojums	25
5.1.2. Iespējamie riska faktori un tipiskākās kļūdas celtniecības gaitā	25
5.1.3. Ieteikumi riska faktoru novēršanai	26
5.2. Ugunsdrošības noteikumu prasības apkures ierīcēm un kamīniem	26
5.2.1. Likumdošanas prasību raksturojums	26
5.2.2. Iespējamie riska faktori	26
5.2.3. Ieteikumi riska faktoru novēršanai	26
5.3. Ugunsdrošības prasību ievērošana telpu ekspluatācijā	27
5.3.1. Likumdošanas prasību raksturojums	27
5.3.2. Iespējamie riska faktori	27
5.3.3. Ieteikumi riska faktoru novēršanai	27
5.4. Bīstamības faktori ugunsgrēkā	28
6. Ūdensapgāde un kanalizācija lauku tūrisma mītnē	29
6.1. Prasības ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmām	29

6.1.1. Likumdošanas normatīvie dokumenti	29
6.1.2. Prasības	29
6.2. Prasības ūdens ieguves avotiem	30
6.2.1. Likumdošanas normatīvie dokumenti	30
6.3. Prasības pazemes ūdensgūtņu ietaisēm	30
6.3.1. Ūdensapgādes urbumi – galvenās prasības	30
6.3.2. Grodu akas – galvenās prasības	31
6.3.3. Avotu kaptāža –galvenās prasības	31
6.4. Prasības sanitāri tehniskajām ierīcēm	31
6.4.1. Likumdošanas normatīvie dokumenti	31
6.4.2. Prasības	31
6.5. Prasības kanalizācijas tīkliem un būvēm	32
6.5.1. Likumdošanas normatīvie dokumenti	32
6.5.2. Prasības	32
6.6. Prasības ūdens kvalitātei	33
6.6.1. Likumdošanas normatīvie dokumenti	33
6.6.2. Prasības	33
6.7. Iespējamie riska faktori un to ietekme uz viesu drošību un komfortu	34
7. Elektroapgāde lauku tūrisma mītnē	35
7.1. Vispārējās prasības elektroierīču drošībai	35
7.1.1. Normatīvo prasību raksturojums	35
7.1.2. Iespējamie riska faktori	35
7.1.3. Ieteikumi riska faktoru novēršanai	35
7.2. Vispārējās prasības elektroinstalācijai un zibens aizsardzībai	35
7.2.1. Normatīvo prasību raksturojums	35
7.2.2. Iespējamie riska faktori	36
7.3. Noteikumi un prasības „Lauku ceļotāja” kvalitātes sistēmā	36
8. Gāzes apgāde un ventilācija lauku tūrisma mītnē	37
8.1. Vispārējās prasības gāzes apgādei	37
8.2. Prasību raksturojums	37
8.3. Vispārējās prasības ventilācijai	37
8.4. Prasību raksturojums	38
8.5. Iespējamie riska faktori un to ietekme	38
8.5.1. Gāzes apgādē	38
8.5.2. Ventilācijas nodrošināšanā	38
8.6. Prasības LC kvalitātes sistēmā	38
8.7. Saimnieka rīcība riska faktora novēršanai vai mazināšanai	38
9. Klienta labsajūta, veselības un dzīvības drošība lauku tūrisma, mītnē	39
9.1. Pakalpojuma drošuma un klienta labsajūtas ietekmējošo faktoru vispārējais raksturojums	39
9.2. Iespējamie riska faktori mītnes telpās un to ietekme	39
9.3. Iespējamie riska faktori mītnes apkārtņē un to ietekme	43
9.4. Iespējamie riska faktori telpas uzkopšanas procesā	44
9.4.1. Vispārēji ieteikumi	44
9.4.2. Iespējamie riska faktori viesiem veicot mītnes uzkopšanu (brīvdienu mājas)	45
9.4.3. Iespējamie riska faktori, saimniekiem vai personālam veicot mītnes uzkopšanu	47
9.5. Alerģijas izraisošie faktori lauku tūrisma mītnēs	47
9.5.1. Alerģijas izraisītāji	47
9.5.2. Iespējamie pasākumi alerģisko riska faktoru mazināšanai	48
9.6. Mājdzīvnieki kā riska faktors klienta drošībai	48
9.6.1. Saimnieku rīcība mājdzīvnieku radīto riska faktoru ierobežošanai	48

9.7. Prasības pirmās neatliekamās palīdzības nodrošināšanā	48
9.7.1. Mājas aptieciņa	48
9.7.2. Rīcības secība negadījuma vietā	49
10. Klienta personīgo mantu drošība lauku tūrisma mītnē	51
10.1. Likumdošanas prasību raksturojums	51
10.2. Iespējamie riska faktori mantas drošībai	51
10.3. Saimnieka atbildība un rīcība riska faktoru novēršanai vai mazināšanai	51
11. VCTA apdrošināšana lauku tūrisma mītnēs	53
11.1. Vispārējie termini un to skaidrojumi	53
11.2. VCTA noteikumu raksturojums	53
11.2.1. Civiltiesiskās atbildības iestāšanās	53
11.2.2. Apdrošināšanas atlīdzības apmērs (atbildības limits); atlīdzības izmaksa	53
11.2.3. Apdrošināšanas periods	54
11.2.4. Apdrošināšanas prēmija	54
11.2.5. Apdrošinājuma ņēmēja, Apdrošinātā vai viņu pārstāvju pienākumi pēc apdrošināšanas gadījuma iestāšanās	54
11.3. Riska faktori lauku tūrisma uzņēmumos un VCTA	55
12. Pirts pakalpojuma drošība	57
12.1. Likumdošanas normatīvie dokumenti	57
12.2. Iespējamie riska faktori	57
12.3. Ieteikumi riska faktoru novēršanai	57
12.4. Pirts telpu ekspluatācijas drošības aspekti	57
12.5. Pirts procedūru drošība un iespējamie riski klienta veselībai	59
13. Baseinu, karsto masāžas vannu, trenāžieru zāles drošības nosacījumi lauku tūrisma mītnēs	61
13.1. Vispārējie noteikumi	61
13.2. Iespējamie riska faktori baseinu izmantošanas drošībai	61
13.3. Saimnieku atbildības jomas un iespējamo risku novēršanas pasākumi	62
14. Aktīvās atpūtas piedāvājuma drošība lauku tūrisma mītnēs	63
14.1. Ūdenstūrisms (laivas, ūdensvelosipēdi un ūdensmotocikli)	63
14.2. Zirgi	64
14.3. Dabas takas	67
14.3.1. Tūrista riski dabā	68
14.4. Velosipēdi	72
14.5. Peldvietas	75
15. Pārtikas aprīte lauku tūrisma uzņēmumos	77
15.1. Vispārējie noteikumi, likumdošanas prasības	77
15.2. Labas higiēnas prakses vadlīnijas ēdienu gatavošanai lauku tūrisma mītnēs	77
15.2.1. Vadlīniju mērķis un pielietojamība; termini	77
15.2.2. Saimnieka atbildības jomas atkarībā no ēdiena pasniegšanas veida	78
15.2.3. Saimnieka atbildības jomas attiecībā uz telpu, inženierkomunikāciju un aprīkojuma atbilstību	79
15.2.4. Saimnieka atbildības jomas attiecībā uz darbībām ar pārtiku	83
15.2.5. Saimnieka atbildības jomas attiecībā uz prasībām dzeramajam ūdenim	84
15.2.6. Saimnieka atbildības jomas attiecībā uz prasībām pārtikas atkritumiem	85
15.2.7. Saimnieka atbildības jomas attiecībā uz prasībām personālam	85
15.2.8. Saimnieka atbildības jomas, lai nepieļautu grauzēju un insektu klātbūtni uzņēmumā	85
15.3. Valsts kontrolējošo institūciju loma un tiesības pārtikas aprītes kontrolē	86
15.4. Pārtikas produktu ražošana un pārdošana mājas apstākļos	87
15.4.1. Vispārējie noteikumi, likumdošanas prasības	87
15.4.2. Saimnieka atbildības joma un riska faktori	87
16. Atbildība un riski pakalpojuma mārketingā	89

16.1. Vispārējie noteikumi, likumdošanas prasības	89
16.1.1. Reklāmas likums (publicēts 10.01.2000.g.)	89
16.1.2. Informācijas sabiedrības pakalpojumu likums (publicēts 17.11.2004, ar grozījumiem 2005.g)	89
16.2. Saimnieka atbildības jomas pakalpojuma reklamēšanas procesā	90
17. Ceļa norādes un vizuālā informācija	91
17.1. Vispārējie noteikumi, likumdošanas prasības	91
17.2. Saimnieka atbildības joma un riska faktori	91
17.3. Norādes uz lauku tūrisma mītnēm un apskates objektiem	92
18. Lauku tūrisma klienta reģistrēšana un personas datu aizsardzība	95
18.1. Klienta reģistrācijas vispārējie noteikumi, likumdošanas prasības	95
18.2. Uzturēšanās reģistrācijas anketas paraugs	95
18.3. Personas datu aizsardzība	96
19. Rezervācijas process un drošība lauku tūrisma mītnē	97
19.1. Vietu rezervācijas procesa juridiskais pamatojums	97
19.2. Lauku ceļotāja rezervācijas līguma noteikumi, rezervācijas statusi	97
19.3. Rezervācijas atcelšana, pasūtījuma maiņa	98
19.4. Riska faktori un rīcība pakalpojuma drošībai rezervācijas procesā	99
Izmantotās literatūras un citu informācijas avotu saraksts	101
A. Piemērs SPA lietošanas noteikumiem	103

Ievads

Šajā materiālā apskatītas tās jomas, kas tūristam nozīmē drošību un kas to nodrošina. Šeit aprakstīta esošā situācija, noteikumi un normas LR attiecībā uz tūrisma mītnēm, īpaši lauku teritorijās. Ir aprakstīta saimnieka atbildība pret tūristu un doti ieteikumi kā samazināt saimnieka risku, un minēti pienākumi, kas saimniekam jāveic attiecībā pret klientu.

1. Tūrisma terminu skaidrojumi un saīsinājumi

Bioloģiskā daudzveidība	Dzīvo organismu formu dažādība uz sauszemes, jūrā un citās ūdens ekosistēmās. Izšķir 4 bioloģiskās daudzveidības līmeņus - ģenētisko, sugu, ekoloģisko un ainavu līmeni
Biotops	Dabiska vai cilvēka ietekmē veidojusies teritorija ar tikai tai raksturīgiem nedzīvās un dzīvās dabas - sēņu, augu un dzīvnieku kopumu un apstākļiem. Piemēri: pelēkās kāpas, mitras pļavas, neskarti augstie purvi, smilšakmens iežu atsegumi, netraucētas alas, ozolu meži u.c.
Dabas piemineklis	Atsevišķi vai savrupi dabas veidojumi aizsargājami koki, dendroloģiskie stādījumi, alejas, ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie dabas pieminekļi un citi dabas retumi, kam ir zinātniska, kultūrvēsturiska, estētiska vai ekoloģiska vērtība
Dabas taka	Kājāmgājējiem domāta marķēta taka dabā, kuras mērķis ir iepazīstināt ar teritorijas dabas (un nereti arī - kultūras) objektiem un veicināt vides un apkārtējās teritorijas izziņu. Dabas takas var būt papildinātas arī ar dažādiem izziņas un mācības elementiem
Ekotūrisms	Ilgspējīgs, videi draudzīgs tūrisms, kura galvenais mērķis ir veicināt dabas un kultūras vērtību izzināšanu un vides aizsardzību, kā arī pilnveidot sabiedrībā vides izglītību un apziņu (saskaņā ar Tūrisma likumu)
Ilgspējīga attīstība	Attīstība, kas nodrošina šodienas vajadzību apmierināšanu, neradot draudus nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanai. Ilgspējīgā attīstībā vienlīdz būtiskas ir visas trīs dimensijas (jomas, sektori) – vides, ekonomiskās un sociālās
Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas	Ģeogrāfiski noteiktas platības, kas atrodas īpašā valsts aizsardzībā un tiek izveidotas, aizsargātas un apsaimniekotas nolūkā aizsargāt un saglabāt dabas daudzveidību, nodrošināt zinātniskos pētījumus un vides pārraudzību, kā arī saglabāt sabiedrības atpūtai, izglītošanai un audzināšanai nozīmīgas teritorijas; Piemēri: nacionālie parki, dabas parki, dabas liegumi, aizsargājamo ainavu apvidi, dabas pieminekļi u.c.
Komplekss tūrisma pakalpojums	Iepriekš sagatavots vismaz divu tūrisma pakalpojumu apvienojums, kurš pārdots vai piedāvāts par kopīgu cenu un attiecas uz laika posmu, kas garāks par divdesmit četrām stundām, vai kurš ietver izmitināšanu
Lauku tūrisms	Tūrisma veids, kura mērķis ir, balstoties uz vietējiem sociāliem, kultūras un dabas resursiem, piedāvāt tūristiem iespēju atpūsties vai izmantot tūristu mītnes lauku teritorijā (saskaņā ar Tūrisma likumu)
NATURA 2000 teritorijas	Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīkls, kuru galvenais izveides mērķis ir Eiropā retu un apdraudētu augu un dzīvnieku sugu un to dzīves vietu (biotopu) aizsardzība
Ūdenstūrisms	Aktīvā tūrisma veids, kurā ceļojuma galvenais motīvs ir braucieni pa dažādu kategoriju upēm, ezeriem, jūru vai citiem ūdeņiem, izmantojot tam paredzētos peldlīdzekļus

Zaļais sertifikāts	Latvijas nacionālā vides kvalitātes zīme (ekosertifikāts), kas tiek piešķirta lauku tūrisma saimniecībām, kas saimnieko videi draudzīgā veidā, ievērojot ilgtspējīgas attīstības un videi draudzīgas saimniekošanas pamatprincipus
Tūrisma informācijas centrs	Biedrība, valsts vai pašvaldības institūciju, pašvaldības vai vairāku pašvaldību izveidota institūcija, kas sniedz informāciju par tūrisma objektiem, pakalpojumiem un palīdzību tūrisma pakalpojumu izmantošanā
Tūrisma informācijas birojs	Tūrisma attīstības valsts aģentūras izveidots birojs, kas darbojas Latvijā vai ārvalstīs un sniedz informāciju par tūrisma objektiem un pakalpojumiem attiecīgajā reģionā vai visā Latvijā un palīdzību tūrisma pakalpojumu izmantošanā
Tūrisma operators	Komersants, kas izstrādā un pārdod kompleksus tūrisma pakalpojumus
Tūrisma informācijas punkts	Biedrība, pašvaldības institūcijas, pašvaldības vai vairāku pašvaldību izveidota institūcija, kas sniedz informāciju par tūrisma objektiem un pakalpojumiem attiecīgajā administratīvajā teritorijā un palīdzību tūrisma pakalpojumu izmantošanā
Tūrisma informācijas stends	Informācijas iekārta vai stends, kas satur informāciju par tūrisma objektiem un pakalpojumiem
Tūristu apmetnes	Īdenstūristu, universālās un zaļās tūristu apmetnes, kas veidotas kā atpūtas un nakšņošanas vietas
Tūristu gids	Persona, kas vada tūristus un ekskursantus noteiktā apvidū un viņu izraudzītajā valodā iepazīstina ar kultūras un dabas vērtībām
Īdenstūrisma informācijas sniedzējs	Šajā rokasgrāmatā – ikviena juridiska vai fiziska persona, valsts vai pašvaldību institūcija, nevalstiska organizācija, jebkāda veida informatīvs līdzeklis, kura galvenais vai viens no darbības uzdevumiem ir ar īdenstūrisma saistītas informācijas sniegšana
Vides gids	Speciāli sagatavoti tūristu gidi, kuru galvenais darbības mērķis ir dabā notiekošo procesu skaidrošana un interpretācija

Tabula 1. Saīsinājumi

ĪADT	īpaši aizsargājama dabas teritorija
LATURINFO	Latvijas tūrisma informācijas sniedzēju asociācija
LLTA	Latvijas Lauku tūrisma asociācija
LR	Latvijas Republika
NP	nacionālais parks
NVO	nevalstiskas organizācijas
TAVA	Tūrisma attīstības valsts aģentūra
TIB	tūrisma informācijas birojs
TIC	tūrisma informācijas centrs
TIP	tūrisma informācijas punkts
z/s LC	zemnieku saimniecība Lauku Ceļotājs

2. Likumdošanas prasības lauku tūrisma saimnieciskajai darbībai

2.1 Vispārējā informācija par saistošajiem normatīvajiem dokumentiem lauku tūrismā

- Lauku tūrisma kā uzņēmējdarbības veida raksturojums dots Likumā Tūrisma likums, kas pieņemts 07.10.1998 ar grozījumiem 2006.gadā.
- Informācija par visiem normatīvajiem dokumentiem pieejama portālā www.likumi.lv 3
- Atsauces uz normatīvajiem dokumentiem norādītas pēc situācijas uz šī materiāla sagatavošanas brīdi (2006. gada septembris)
- Precīzāka Likumu un Ministru kabineta noteikumu redakcija ar pieņemtajiem grozījumiem tajos meklējama portālos www.vestnesis.lv; www.nais.dati.lv, un atbildīgo ministriju un saistošo valsts institūciju mājas lapās
- Likumdošanas informācijas sistēma NAIS ir vienīgā datorizētā sistēma, kas piedāvā klientiem pilnu Latvijas normatīvo aktu kopumu, kā arī Latvijas Republikā spēkā esošos starptautiskos aktus. Datu bāzē ir normatīvo aktu aktuālās redakcijas (grozījumi iekļauti pamattekstos)

2.2 Likumdošanas prasības saimnieciskās darbības reģistrācijai un nodokļu administrēšanā

Veids, Nr.	Nosaukums	Pieņemts
Likums	Komerclikums	04.05.2000
Likums	Komerclikuma spēkā stāšanās likums	20.12.2001
Likums	Par individuālo (ģimenes) uzņēmumu, zemnieku saimniecību un individuālo darbu	08.01.1992
Likums	Par grāmatvedību	14.10.1992
MK 585	Noteikumi par grāmatvedības kārtošanu un organizāciju	21.10.2003
MK 584	Kases operāciju uzskaites noteikumi	21.10.2003
MK 338	Kārtība, kādā veicama ieņēmumu un izdevumu uzskaitē iedzīvotāju ienākuma nodokļa aprēķināšanas vajadzībām	31.07.2001
Likums	Par iedzīvotāju ienākuma nodokli	11.05.1993
Likums	Par valsts sociālo apdrošināšanu	01.10.1997
Likums	Par nekustāmā īpašuma nodokli	04.06.1997
Likums	Dabas resursu nodokļa likums	01.01.2006
Likums	Par nodokļiem un nodevām	02.02.1995
MK noteikumi	Konkrētāki MK noteikumi šeit minēto attiecīgo likumu kontekstā pieejami VID mājas lapā www.vid.gov.lv sadaļā Tiesību akti	

2.3 Likumdošanas prasības saimnieciskās darbības procesiem

Šeit uzskaitīti likumi un MK noteikumi, kas var būt sasītoši uzņēmējam konkrētās situācijās

Tēmas	Veids, Nr.	Nosaukums	Pieņemts
2	Likums	Tūrisma likums	07.10.1998
	MK 940	Valsts ieņēmuma dienesta nolikums	16.11.2004
	MK 551	Valsts aģentūras "Sabiedrības veselības aģentūra" nolikums	27.12.2001
	MK 972	Valsts energoinspekcijas nolikums	30.11.2004
	MK 889	Patērētāju tiesību aizsardzības centra nolikums	26.10.2004
	Likums	Administratīvo pārkāpumu kodekss	07.12.1984
3	MK 142	Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 006-00 "Būtiskas prasības būvēm"	27.03.2001
	MK 411	Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 208-00 "Publiskas ēkas un būves"	28.11.2000
	MK 1069	Noteikumi par ārējo inženierkomunikāciju izvietojumu pilsētās, ciemos un lauku teritorijās	28.12.2004
	MK 129	Ūdensapgādes, notekūdeņu savākšanas un attīrīšanas būvju būvniecības kārtība	15.02.2005
	MK 916	Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas nolikums	09.11.2004
	MK 87	Kārtība, kādā novērtējam paredzētās darbības ietekme uz vidi	17.02.2004
	MK 43	Aizsargjoslu ap ūdens vietām noteikšanas metodika	20.01.2004
	MK 474	Noteikumi par kultūras pieminekļu uzskaiti, aizsardzību, izmantošanu, restaurāciju, valsts pirkuma tiesībām	26.08.2003
	MK 392	Kultūras pieminekļu aizsargjoslas noteikšanas metodika	15.07.2003
	MK 162	Autoceļu aizsargjoslu noteikšanas metodika	10.04.2001
	MK 284	Ūdenstilpņu un ūdensteču aizsargjoslu noteikšanas metodika	24.08.1998
	MK 309	Būvniecības publiskās apspriešanas noteikumi	02.09.1997
	MK 75	Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 303-03 Būvuzraudzības noteikumi	06.05.1997
	Likums	Aizsargjoslu likums	05.02.1997
	Likums	Būvniecības likums	10.08.1995
	MK 112	Vispārīgie būvnoteikumi	01.04.1997
MK 189	Valsts būvinspekcijas nolikums	30.03.2004	
MK 454	Noteikumi par civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu būvniecībā	28.06.2005	

Tēmas	Veids, Nr.	Nosaukums	Pieņemts
	Likums	Teritorijas plānošanas likums	22.05.2002
	Likums	Reģionālās attīstības likums	21.03.2002
	MK 299	Noteikumi par būvju pieņemšanu ekspluatācijā	13.04.2004
	MK 168	Būvuzraudzības noteikumi	10.02.2004
	MK 444	Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 405-01 “ Būvju tehniskā apsekošana”	16.10.2001
	Likums	Par kultūras pieminekļu aizsardzību	12.02.1992
	MK 91	Kārtība, kādā reģionālā vides pārvalde izdod tehniskos noteikumus paredzētai darbībai, kurai nav nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums	17.02.2004
	MK 883	Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi	19.10.2004
4	Likums	Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums	24.10.2002
	MK 318	Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 201-96 “ Ugunsdrošības normas “	31.10.1995
	MK 416	Noteikumi par ūdenssildāmajiem katliem	22.04.2004
	MK 534	Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 231-03 “ Dzīvojamo ēku apkure un ventilācija “	23.09.2003
	MK 82	Ugunsdrošības noteikumi	17.02.2004
5	MK 235	Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība	29.04.2003
	MK 858	Noteikumi par virszemes ūdensobjektu tipu raksturojumu, klasifikāciju, kvalitātes kritērijiem un antropogēno slodžu noteikšanas kārtību	19.10.2004
	MK 857	Noteikumi par pazemes ūdens resursu apzināšanas kārtību un kvalitātes kritērijiem	19.10.2004
	MK 736	Noteikumi par ūdens resursu lietošanas atļauju	23.12.2003
	Likums	Ūdens apsaimniekošanas likums	12.09.2002
	MK 256	Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 221-98 “ Ēkas iekšējais ūdensvads un kanalizācija “	21.07.1998
	MK 38	Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 222-99 “ Ūdens apgādes ārējie tīkli un būves “	01.02.2000
	MK 214	Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 223-99 “ Kanalizācijas ārējie tīkli un būves “	15.06.1999
	MK 239	Zemes dziļu izmantošanas noteikumi	08.07.1997
	MK 1014	Ūdens objektu ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumu izstrādāšanas kārtība	27.12.2005

Tēmas	Veids, Nr.	Nosaukums	Pieņemts
	MK 449	Zemes dzīļu izmantošanas licenču un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas izsniegšanas , kā arī ģeoloģiskās informācijas izmantošanas kārtība	21.06.2005
	Likums	Par piesārņojumu	15.03.2001
	Likums	Likums par zemes dzīlēm	02.05.1996
	MK 92	Prasības virszemes ūdeņu, pazemes ūdeņu un aizsargājamo teritoriju monitoringam un monitoringa programmu izstrādei	17.02.2004
	MK 118	Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti	12.03.2002
6	MK 187	Iekārtu elektrodrošības noteikumi	30.05.2000
	MK 413	Elektroenerģijas piegādes un lietošanas noteikumi	22.10.1996
7	MK 229	Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 241-03 “ Iekšējās gāzesvadu sistēmas un iekārtas“	29.04.03
	MK 23	Gāzes piegādes un lietošanas noteikumi	20.01.1998
8	MK 889	Patērētāju tiesību aizsardzības centra nolikums	26.10.2004
	MK 227	Valsts sanitārās inspekcijas nolikums	29.04.2003
	MK 551	Valsts aģentūras” Sabiedrības veselības aģentūra “ nolikums	27.12.2001
	MK 186	Noteikumi par būtiskajām prasībām mazgāšanas un tīrīšanas līdzekļiem un īpašiem ierobežojumiem vai aizliegumiem attiecībā uz darbībām ar tiem	08.05.2001
	MK 691	Ārziemnieka veselības apdrošināšanas noteikumi	09.12.2003
	Likums	Par vides aizsardzību	06.08.1991
	Likums	Patērētāju tiesību aizsardzības likums	18.03.1999
	Likums	Preču un pakalpojuma drošuma likums	17.04.2000
	Likums	Par atbildību par preces un pakalpojuma trūkumiem	20.06.2000
9	Likums	Civillikums	
10	Likums	Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likums	30.06.1998
11	MK 439	Higiēnas prasības publiskas lietošanas pirtīm	19.12.2000
	MK 411	Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 208-00 “ Publiskas ēkas un būves “	28.11.2000
12	Likums	Patērētāju tiesību aizsardzības likums	18.03.1999
	MK 439	Higiēnas prasības publiskas lietošanas pirtīm	19.12.2000
13	MK39	Kārtība, kādā izsniedzamas speciālās atļaujas (licences) komercdarbībai zvejniecībā	11.01.2005

Tēmas	Veids, Nr.	Nosaukums	Pieņemts
	MK 574	Licencētās amatierzvejas- maksšķerēšanas kārtība	14.10.2003
	Likums	Medību likums	18.07.2003
	MK 453	Noteikumi par zvejas tiesību izmantošanu privātajos ūdeņos	15.12.1998
	MK 300	Peldvietu iekārtošanas un higiēnas noteikumi	11.08.1998
14	Likums	Atkritumu apsaimniekošanas likums	14.12.2004
	MK 291	Latvijas Pārtikas centra nolikums	02.07.2002
	MK 186	Noteikumi par būtiskajām prasībām mazgāšanas un tīrīšanas līdzekļiem un īpašiem ierobežojumiem vai aizliegumiem darbībām ar tām	08.05.2001
	MK 494	Noteikumi par darbiem, kas saistīti ar iespējamu risku citu cilvēku veselībai un kuros nodarbinātās personas tiek pakļautas obligātajām veselības pārbaudēm	27.11.2001
	Likums	Epidemioloģiskās drošības likums	11.12.1997
	Likums	Pārtikas aprites uzraudzības likums	19.02.1998
	MK 470	Higiēnas prasības augu izcelsmes produktu primārai ražošanai un tiešai piegādei galapatērētājam nelielā apjomā	13.06.2006
	MK 286	Obligātā nekaitīguma prasības mājputnu un zaķveidīgo gaļas aprītei nelielos daudzumos	11.04.2006
	MK 409	Pārtikas aprītē nodarbināto personu profesionālās kvalifikācijas prasības	14.06.2005
	MK 128	Obligātās nekaitīguma un marķējuma prasības augļu sulām un tām līdzīgiem produktiem	18.03.2003
	MK 261	Obligātās nekaitīguma un marķējuma prasības piena produktiem	25.06.2002
	MK 302	Ātri sasaldēto produktu aprītes noteikumi	03.07.2001
	MK 217	Obligātās nekaitīguma prasības materiāliem un priekšmetiem, kas nonāk saskarē ar pārtiku	09.06.1998
	MK 17	Izplatīšanai nederīgas pārtikas turpmākas izmantošanas kārtība	09.01.2001
	MK 127	Pārtikas uzņēmumu darbības atzīšanas un reģistrēšanas kārtība	18.03.2003
	MK 235	Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība	29.03.2003
	MK 378	Kvalitātes, klasifikācijas un marķējuma prasības augļu džemam, želejai, marmelādei un saldinātam kastaņu biezenim	08.07.2003
	MK 522	Kvalitātes, klasifikācijas un marķējuma prasības medum	16.09.2003
	MK 112	Kvalitātes, klasifikācijas un marķējuma prasības ziežamajiem taukiem	02.03.2004
	MK 533	Svaigu augļu un dārzeņu kvalitātes un klasifikācijas prasības un kārtība, kādā novērtējama svaigu augļu un dārzeņu atbilstība standartiem	08.06.2004

Tēmas	Veids, Nr.	Nosaukums	Pieņemts
	MK 381	Noteikumi par klasifikācijas, kvalitātes un marķējuma prasībām dehidrētajiem piena produktiem un kārtība, kādā novērtējama minēto produktu atbilstība šīm prasībām	31.05.2005
	MK 203	Dezinfekcijas, dezinfekcijas un deratizācijas pasākumu veikšanas kārtība	01.06.1999
15			
16	Likums	Ceļu satiksmes likums	01.10.1997
	Likums	Par autoceļiem	11.03.1992
	MK 402	Noteikumi par reklāmas objektu vai informācijas objektu izvietojumu gar ceļiem, kā arī kārtību, kādā saskaņojama reklāmas objektu vai informācijas objektu izvietojuma	07.06.2005
	MK 126	Kārtība, kādā gar autoceļiem izvietojami servisa objekti	30.04.1999
17	MK 411	Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 208-00 "Publiskas ēkas un būves"	28.11.2000
18	MK 40	Personas datu apstrādes aizsardzības tehniskās un organizatoriskās prasības	30.01.2001
	MK 106	Informācijas sistēmu drošības noteikumi	21.03.2000
	Likums	Fizisko personu datu aizsardzības likums	23.03.2000
	Likums	Imigrācijas likums	31.10.2002

2.4 Iespējamie riska faktori, traucējumi uzņēmējdarbībā

Neregistrētas saimnieciskās darbības un nodokļu likumdošanas neievērošanas riski ir:

- Administratīva atbildība (naudas sodi, uzņēmējdarbības pārtraukšana vai apturēšana u.tml.);
- Iespējami zaudējumi ienākumos (nevar apkalpot klientus, kam nepieciešami čeki par pakalpojumiem u.tml.);
- Ierobežotas mārketinga iespējas;
- Ierobežotas attīstības iespējas (kredītu un fondu pieejamība);
- Finansiāli zaudējumi nodokļu palielinājuma pārrēķina gadījumā.

Ieteikumi riska faktoru novēršanai:

- Reģistrēt savu saimniecisko darbību visās nepieciešamajās institūcijās atbilstoši likumdošanas prasībām;
- Likumdošanas noteiktajā kārtībā vest savas uzņēmējdarbības saimnieciskās darbības uzskaiti;
- Ievērot nodokļu likumdošanas prasības.

3. Ar tūrisma nozari saistītās valsts institūcijas un sabiedriskās organizācijas

3.1 Valsts pārvaldes un kontroles institūcijas

Nr.	Nosaukums	Mājas lapa
1	LR ekonomikas ministrijas Tūrisma attīstības nodaļa	www.em.gov.lv
2	Tūrisma attīstības Valsts aģentūra	www.tava.gov.lv
3	LR Iekšlietu ministrijas Pilsonības un imigrācijas lietu pārvalde	www.pid.gov.lv
4	LR Ārlietu ministrijas Konsulārais departaments	www.am.gov.lv
5	Valsts robežsardze	www.rs.gov.lv
6	Patērētāju tiesību aizsardzības centrs	www.ptac.gov.lv
7	Valsts ieņēmumu dienests	www.vid.gov.lv
8	Pārtikas un veterinārais dienests	www.pvd.gov.lv
9	Valsts kultūras un pieminekļu aizsardzības inspekcija	www.mantojums.lv
10	Vides valsts inspekcija	www.vvi.gov.lv
11	Datu valsts inspekcija	www.dvi.gov.lv
12	Valsts būvinspekcija	www.vbi.lv
13	Sabiedrības veselības aģentūra	www.sva.lv
14	Uzņēmumu reģistrs	www.ur.lv
15	Valsts darba inspekcija	www.vdi.lv
16	Valsts vides dienests	www.vvd.gov.lv
17	Valsts sanitārā inspekcija	www.vsi.gov.lv
18	Valsts reģionālās attīstības aģentūra	www.vraa.lv
19	Latvijas pārtikas centrs	www.lpc.lv
20	Latvijas tūrisma informācijas birojs	www.latviatourism.lv

3.2 Profesionālās un sabiedriskās organizācijas

Tabula 2. Pilnu sarakstu meklēt http://tava.gov.lv/tn/index.php?kd_id=274

Nr.	Nosaukums	Mājas lapa
1	Latvijas Lauku tūrisma asociācija “Lauku ceļotājs”	www.celotajs.lv
2	Latvijas Viesnīcu un restorānu asociācija	www.lvra.lv
3	Latvijas Piļu un muižu asociācija	www.pilis.lv
4	e-Tūrisma asociācija	www.eturisms.lv
5	Latvijas Tūrisma informācijas organizāciju asociācija	
6	Latvijas Jaunatnes Tūrisma mītnu (Hosteling) asociācija	http://www.hostellinglatvia.com/
7	Latvijas Tūrisma Aģentu asociācija	www.alta.net.lv
8	Reģionālās Tūrisma asociācijas	http://www.kurzeme.lv/ http://www.latgale.lv/ http://www.vidzeme.com/
9	Tūrisma informācijas centri	http://www.latviatourism.lv/info.php?id=51
10	Latvijas kvalitātes asociācija	www.lka.lv
11	Latvijas Patērētāju interešu aizstāvības asociācija	www.pateretaja-celvedis.lv
12	Reklāmu asociācija	www.lra.lv
13	Vides izglītības asociācija	www.vi.lv
14	Inovātīvās uzņēmējdarbības atbalsta centrs	www.inof.lv
15	Latvijas Biznesa konsultantu asociācija	www.lbka.lv
16	Latvijas Kempingu asociācija	www.camping.lv

4. Atbildība un riski būvniecības procesā

Būvniecības procesu reglamentē likumdošanas normatīvie dokumenti.

4.1 Būvniecības likumdošanā lietotie termini:

Apbūve - noteiktā teritorijā izvietotu būvju un inženiertīklu, kā arī labiekārtošanas pasākumu kopums;

Būvatļauja - vispārīgajos būvnoteikumos noteiktajā kārtībā izsniegts dokuments, kas apliecina tiesības veikt būvdarbus;

Būve - arhitektonisks, tehnisks vai konstruktīvs virszemes, pazemes vai zemūdens darinājums, kā arī attiecīgās tehniskās iekārtas;

Būvekspertīze - profesionāla pārbaude, kuras mērķis ir noteikt, vai būvdarbu izpilde, būvizstrādājums, būviekārta, būvprojekta dokumentācija, kā arī būvuzrauga vai būvinspektora atzinums atbilst likumu un citu normatīvo aktu prasībām;

Būveksperts - sertificēta fiziskā persona, kas valsts, pašvaldības vai būvniecības dalībnieka uzdevumā veic būvekspertīzi;

Būvdarbi - darbi un procesi, kas tiek veikti būvlaukumā (zemes gabalā) būvniecības procesā;

Būvētājs - fiziskā vai juridiskā persona, kura veic būvniecību saviem spēkiem vai kā pasūtītāja būvniecību uzdevusi būvuzņēmējam;

Būviekārta - ikviena kustama vai nekustama lieta (iekārta vai palīg līdzeklis), kas tiek izmantota būvniecībā;

Būvinspekcija - valsts vai pašvaldības institūcija, kas veic būvniecības kontroli;

Būvinspektors - amatpersona, kas kontrolē likumu un citu būvniecību reglamentējošu normatīvo aktu ievērošanu būvniecības procesā;

Būvizstrādājums - ikviens materiāls, detaļa vai konstrukcija, kura pastāvīgi vai uz laiku tiek iestrādāta būvē vai kuru paredzēts izmantot būvniecībā;

Būvniecība - visu veidu būvju projektēšana, kā arī būvēšana, paplašināšana un atjaunošana, lietojot būvizstrādājumus un būviekārtas;

Būvniecības dalībnieki - fiziskās vai juridiskās personas, kuras ar īpašumu, finansu līdzekļiem vai darbu piedalās būvniecībā vai veic būvuzraudzību;

Būvnormatīvi - būvniecību un būvju ekspluatāciju reglamentējošu un visiem būvniecības dalībniekiem saistošu normu un noteikumu kopums;

Būvprakses sertifikāts - dokuments, kas apliecina fiziskās personas profesionālo kompetenci attiecīgajā būvniecības jomā un atļauj tai vadīt būvniecību, kā arī veikt būvniecības kontroli un uzraudzību;

Būvprojekts - dokuments, kas nosaka būves arhitektonisko risinājumu un inženierisicinājumu, kā arī tās būvniecību;

Būvuzņēmējs - fiziskā vai juridiskā persona, kas uz līguma pamata veic būvniecību;

Būvuzraugs - būvniecības dalībnieks, kas būvētāja vai finansētāja interesēs uzrauga būvniecības gaitu un tās atbilstību līgumam, būvprojektam, būvnormatīviem un likumiem;

Inženierkomunikācija - ierīce, aprīkojums vai ierīču un aprīkojumu kopums, kas paredzēts būves apgādei ar izejvielām, sakariem, energoresursiem un citiem resursiem;

Licence - dokuments, kas apliecina juridiskās personas profesionālo kompetenci un atļauj tai veikt uzņēmējdarbību noteiktās būvniecības jomās;

Patvaļīga būvniecība - būvdarbi, kas tiek veikti bez akceptēta būvprojekta vai būvatļaujas vai neatbilst būvprojektam;

Standarts - normatīvs akts, kas ietver vispārējus un daudzkārtēji piemērojamus noteikumus, principus vai raksturojumus dažāda veida darbībai vai tās rezultātiem un izstrādāts, vienojoties ieinteresētajām pusēm, lai panāktu optimālu sakārtotību;

Vispārīgie būvnoteikumi - Ministru kabineta izdoti noteikumi, kas reglamentē būvniecības pamatnosacījumus;

Būvobjekts - jaunbūve, kā arī renovējama, restaurējama, rekonstruējama vai remontējama ēka vai cita būve vai ēku un citu būvju kopums ar tam piederošo teritoriju, palīgbūvēm un būviekārtām;

Īslaicīgas lietošanas būve - pēc kapitalitātes iedalījuma V un VI grupas būve (Latvijas būvnormatīvs LBN 401), kuras ekspluatācijas laiks nav ilgāks par 10 gadiem;

Mazēka lauku apvidū - pēc kapitalitātes iedalījuma V un VI grupas vieglas konstrukcijas ēka (Latvijas būvnormatīvs LBN 401), kuras apbūves laukums nav lielāks par 25 m²;

Pagaidu būve - būvdarbu veikšanai nepieciešama būve, kas jānojauc pirms būvobjekta nodošanas ekspluatācijā (par pagaidu būvēm netiek uzskatītas īslaicīgas lietošanas būves);

Pasūtītājs - nekustamā īpašuma īpašnieks, nomnieks, lietotājs vai to pilnvarota persona, kuras uzdevumā, pamatojoties uz līgumu, būvuzņēmējs veic būvdarbus;

Plānošanas un arhitektūras uzdevums - būvvaldes izsniegts dokuments, kas ir pamats būvprojekta izstrādāšanai un kurā noteiktas prasības zemes gabala plānojumam un apbūvei;

Projektētājs - sertificēta fiziskā persona vai licencēta juridiskā persona, kas, pamatojoties uz pasūtītāja akceptētu būves pamatideju, kā arī saskaņā ar noslēgto līgumu izstrādā būvprojektu vai tā daļu;

Rekonstrukcija - būves pārbūve, izmainot tās apjomu un izmainot vai saglabājot tās funkcijas;

Renovācija - būves remonts (kapitālais remonts), kas tiek veikts, lai to atjaunotu, nomainot nolietojušos nesošos elementus vai konstrukcijas, kā arī mērķtiecīgu funkcionālu vai tehnisku uzlabojumu ieviešana būvē, neizmainot tās apjomu;

Restaurācija - būves vēsturiskā veidola atjaunošana, pamatojoties uz vēsturiskās informācijas zinātnisku izpēti.

4.2 Būvniecības procesa stadijas

Pasūtītāja rīcības soļi ir sekojoši:

1. Noskaidro būvvaldē, vai iecerētos būvdarbus drīkst veikt;
2. Uzraksta PIETEIKUMU būvvaldei;
3. Pēc 14 dienām jāsaņem no būvvaldes PLĀNOŠANAS - ARHITEKTŪRAS UZDEVUMS vai ATTEIKUMS, ko var pārsūdzēt pašvaldībai (tālāk tiesā);
4. Iesniedz projektētājam projekta izstrādei nepieciešamos dokumentus, dokumentu kopijas;
5. Veic PROJEKTA saskaņošanu būvvaldē (to var izdarīt arī projektētājs);
6. Veic PROJEKTA ekspertīzi (to var izdarīt arī projektētājs) saskaņā ar Būvniecības likumu;
7. Saņem no būvvaldes PROJEKTA AKCEPTU; ja nesaņem - var pārsūdzēt pašvaldībai (tālāk tiesā);
8. Iesniedz būvvaldei nepieciešamos dokumentus BŪVATĻAUJAS saņemšanai;
9. Veic būvdarbu organizatoriskos darbus;
10. Veic būvdarbu sagatavošanas darbus;
11. VEIC BŪVDARBUS;

12.Nodod objektu ekspluatācijā;

13.Sagatavo nepieciešamos dokumentus ierakstīšanai Zemesgrāmatā;

14.Ieraksta Zemesgrāmatā.

4.3 Normatīvās prasības būvniecības procesā:

4.3.1 Projektēšana

Procesa stadijas fāze	Prasību raksturs
<i>Projektēšanas sagatavošana</i>	
1. Būvniecības ierosināšana	<p>Būvniecības ierosinātājs var būt nekustāmā īpašuma:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Īpašnieks; • Nomnieks; • Lietotājs; • vai iepriekšminēto pilnvarota persona. <p><i>Zemes gabalu atļauts apbūvēt, ja tā apbūve nav pretrunā ar pilsētas vai pagasta ģenerālplānu, detālplānojumu, zemes ierīcības projektu un saistošiem apbūves noteikumiem un, noslēdzot līgumu, saskaņota ar zemes gabala īpašnieku (ja apbūvi neveic zemes gabala īpašnieks). (Būvniecības likuma 3.pants)</i></p>
2. Būvniecības pieteikuma iesniegšana	<p>Būvdarbus drīkst veikt tikai saskaņā ar pašvaldības akceptētu būvprojektu, izņemot gadījumus, kas paredzēti Vispārīgajos būvnoteikumos.</p> <p>Bez uzskaites kartes būvdarbus drīkst veikt ja :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Būvprojektu izstrādā tikai interjeram; • Neizmaina nesošo konstrukciju noturību; • Neizmaina iekšējo plānojumu; • Netiek skartas kādas trešās personas īpašuma tiesības vai intereses.
<i>Projektēšanas uzsākšana; Būvprojektēšanas uzsākšanai nepieciešamo dokumentu sagatavošana</i>	<p>Pēc rakstiska pieprasījuma pašvaldība un tās institūcijas, valsts institūcijas un inženierkomunikāciju īpašnieki 30 dienu laikā sagatavo un izsniedz pasūtītājam:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zemes gabala topogrāfisko plānu; • Situācijas plānu mērogā M 1:10 000; • Esošai būvei - inventarizācijas lietu; • Ja nepieciešams, būves tehniskās apsekošanas aktu; • Apbūves noteikumus vai plānošanas - arhitektūras uzdevumu;

Procesa stadijas fāze	Prasību raksturs
	<ul style="list-style-type: none"> • Ekoloģisko uzdevumu; • Sanitāri higiēnisko uzdevumu; • Tehniskos pieslēgšanās noteikumus komunikācijām; • Piekrišanu koku izciršanai, ēku nojaukšanai; • Citus materiālus (nosaka būvvalde).
<i>Projekta izstrādāšana</i>	<p>Būvprojektu izstrādā sertificēts arhitekts vai projektēšanas firma šādos gadījumos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jaunbūvēm; • Esošo būvju renovācijai, rekonstrukcijai, restaurācijai; • Inženierkomunikācijām, ceļiem, tiltiem; • Teritoriju labiekārtošanai, rekultivācijai; • Meliorācijai; • Visām būvēm, kas ir kultūras, vēstures vai arhitektūras piemineklis. <p>Būvprojekts nav nepieciešamas (būvvaldē jāaskaņo apjoms, vieta, nojaukšana u/c):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pagaidbūvei; • Mazēkai; • Sezonas būvei; <p>Pēc būvvaldes norādījuma Būvprojektu izstrādā:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Skiču projekta stadijā; • un (vai) tehniskā projekta stadijā.
<i>Projekta saskaņošana</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Būvprojekts jāaskaņo visās institūcijās, kas izdevušas tehniskos noteikumus • Saskaņojuma derīguma termiņš - ne < kā 1 gads • Pašvaldībai, pirms tā pieņem lēmumu par būvniecību, jānodrošina paredzētās būvniecības publiska apspriešana, ja: <ul style="list-style-type: none"> • tiek celta sabiedriski nozīmīga būve; • būvniecība būtiski ietekmē vides stāvokli, iedzīvotāju sadzīves apstākļus vai nekustamā īpašuma vērtību.

Procesa stadijas fāze	Prasību raksturs
<i>Projekta akceptēšana</i>	Saskaņotais būvprojekts līdz ar ekspertīzes atzinumu (ja tāds nepieciešams), iesniedzams būvvaldē. Projekta derīguma termiņš = ar mazāko saskaņoto termiņu Tehniskajos noteikumos.

4.3.2 Būvdarbi

<i>Būvatļaujas saņemšana</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Būvatļauja jāizņem pirms būvdarbu uzsākšanas • Būvdarbu uzsākšanas termiņš ir 1 gads • Ja mainās pasūtītājs vai būvētājs (būvuzņēmējs), tad būvatļauja jāpārreģistrē <p>Būvatļauja nav nepieciešama:</p> <ul style="list-style-type: none"> • veicot remontdarbus, kam nav nepieciešams projekts; • būvējot mazēkas lauku apvidū.
<i>Nepieciešamo dokumentu sagatavošana</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Iesniedz būvvaldē šādus dokumentus: <ul style="list-style-type: none"> • Būvatļaujas pieprasījumu; • Akceptētu būvprojektu; • Apbūves tiesību apliecināšanu dokumentu; • Sertificēta būvdarbu vadītāja saistību rakstu (2 eks.); • Sertificēta būvuzrauga saistību rakstu (2 eks.); • Autoruzraudzības līguma kopiju un autoruzraudzības žurnālu; • Būvdarbu žurnālu. • Būvvalde pieprasa autoruzraudzību: <ul style="list-style-type: none"> • sabiedriskajām ēkām un būvēm; • restaurējamām un rekonstruējamām būvēm; • dzīvojamām ēkām (izņemot ģimenes mājas). • Pašvaldībai nav tiesību izsniegt būvatļauju, kamēr būvētājs nav veicis obligāto apdrošināšanu. <p>Civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumu var nenoslēgt šādos gadījumos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ja būvē mazēku lauku apvidū vai nelielu būvi, kuras būvapjoms nav lielāks par 2000 m³; • ja būvē īslaicīgas lietošanas būvi.
<i>Būvatļaujas anulēšana</i>	Būvvalde vai būvinspekcija var anulēt būvatļauju šādos gadījumos, ja:

	<ul style="list-style-type: none"> • Netiek ievērotas Būvniecības likuma un Vispārējo Būvnoteikumu prasības; • Būvdarbos ir atkāpes no projekta; • Būvdarbos ir atkāpe no darba veikšanas projekta; • Būvlaukumā neievēro ugunsdrošības, darba aizsardzības, vides aizsardzības noteikumus.
<i>Būvdarbu sagatavošana un veikšana</i>	<p>Būvdarbus var veikt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Licencēts būvuzņēmējs; • Būvētājs; <p>Būvprakses sertifikāts nav nepieciešams personām, kuras savām vajadzībām būvē nelielas dzīvojamās ēkas, zemnieku sētas, saimniecības ēkas, vasarnīcas un citas mazākas ēkas pēc apstiprināta būvprojekta saskaņā ar būvatļauju un Vispārīgajos būvnoteikumos noteiktajā kārtībā.</p> <p>Bez būvprakses sertifikāta var būvēt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Būves, kuras nav augstākas par diviem stāviem; • Būves, kuru apbūves laukums nav lielāks par 250 m² un būvapjoms nav lielāks par 2000m³. <p>Katra būvniecības dalībnieka pienākums ir noslēgt civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumu.</p> <p>Civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumu var nenoslēgt šādos gadījumos:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ja būvē mazēku lauku apvidū vai nelielu būvi, kuras būvapjoms nav lielāks par 2000 m³; • ja būvē īslaicīgas lietošanas būvi.
<i>Dokumentācija būvobjektā</i>	<p>Katrā būvobjektā regulāri jāaizpilda:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Būvdarbu žurnāls; • Speciālo darbu žurnāls(ja nepieciešams); • Autoruzraudzības žurnāls (ja tiek veikta).
<i>Būvdarbu apturēšana, pārtraukšana</i>	<p>Ja būvdarbus pārtrauc uz laiku, kas pārsniedz vienu gadu, darbu pārtraukums, to motivējot, jāreģistrē pašvaldībā.</p> <p>Būvdarbus var apturēt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ar būvvaldes lēmumu; • Ar būvinspekcijas lēmumu; • Ar valsts darba inspekcijas lēmumu;

	<ul style="list-style-type: none"> • Ar valsts ugunsdrošības inspekcijas lēmumu.
--	---

4.3.3 Būves pieņemšana ekspluatācijā

<p><i>Nosacījumi būves pieņemšanai ekspluatācijā</i></p>	<p>Būvi drīkst izmantot tikai atbilstoši projektētajām funkcijām un vienīgi pēc tās pieņemšanas ekspluatācijā.</p> <p>Pēc būvētāja (pasūtītāja) rakstiska iesnieguma 10 dienu laikā būvi pārbauda:</p> <ul style="list-style-type: none"> • VUGD; • Vides veselības centrs; • Reģionālās vides pārvalde; • Institūcijas, no kurām būvvalde ir pieprasījusi projekta saskaņojumu. <p>Būvētājs iesniedz būvvaldē šādus dokumentus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pasūtītāja apliecinājumu par būves gatavību ekspluatācijai; • Par būvdarbu garantijas termiņiem; • Par būvdarbu kopējām izmaksām; • Pārbaudes institūciju atzinumus; • Pilnu projekta komplektu; • Būvatļauju; • Inženierkomunikāciju izpildes shēmas; • Būves inventarizācijas lietu; • Tehnoloģisko iekārtu pārbaudes protokolus un pieņemšanas aktus; • Būvdarbu žurnālus un speciālos žurnālus; • Autoru uzraudzības žurnālu (ja veikta).
<p><i>Būves pieņemšanas kārtība un noformēšana</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sastāda būves pieņemšanas aktu 3 eks. • Komisijas parakstīto aktu 5 dienu laikā apstiprina būvvalde
<p><i>Pieļaujamās atkāpes būves pieņemšanai ekspluatācijā</i></p>	<p>Ja būvēta ģimenes māja vai lauku sēta un iesniegti nepieciešamie dokumenti, tad pieļaujams pieņemt būvi ekspluatācijā , ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ir pilnīgi pabeigti vispārējie būvdarbi un inženierkomunikāciju izbūve, veikta fasādes apdare un iekārtota teritorija ielas pusē; • Ir iekārtota vismaz viena dzīvojamā telpa, virtuve, sanitārais mezgls un sanitārās iekārtas ir pieslēgtas inženiertīkliem.

	<p>Ja būves pieņemšana ekspluatācijā notiek ziemā , teritorijas labiekārtošana un apzaļumošana jāpabeidz līdz attiecīgā gada 1. jūnijam.</p> <p>Koku un krūmu stādīšana jāveic tuvākajā šim nolūkam piemērotajā laikā.</p> <p>Atliktos būvdarbus un to veikšanas termiņus ieraksta aktā un to izpildi kontrolē būvinspektors.</p>
--	---

4.4 Saimnieka atbildības un riska faktora raksturs

Būvdarbu uzsākšana bez būvatļaujas kvalificējama kā **patvaļīga būvniecība**, un atbildība par to ir paredzēta attiecīgajos likumdošanas aktos.

"Ja būvētājs ir noslēdzis būvniecības līgumu ar būvniecības dalībnieku, kas nav veicis savas civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, būvētājs ir atbildīgs par trešajām personām nodarītajiem zaudējumiem, kas radušies būvniecības dalībnieka darbības vai bezdarbības (vai šādas darbības vai bezdarbības seku) rezultātā projektēšanas, būvdarbu vai būves ekspluatācijas laikā, ja zaudējumu piedziņa no vainīgā nav iespējama." (34. pants)

--Būvniecības likums

"Būvniecības dalībnieka pienākums ir šajā likumā un Civillikumā noteiktajā kārtībā atlīdzināt citam būvniecības dalībniekam un trešajām personām tos zaudējumus, kurus viņš nodarījis ar savu darbību vai bezdarbību." (35. pants)

4.5 Vispārīgas prasības publiskas lietošanas ēkām

Būvnormatīvs LBN 006-00 (*apstiprināts ar MK noteikumiem Nr. 142 no 27.03.2001*) nosaka **būtiskas prasības būvēm**, to daļām un konstrukcijām būvniecības stadijā un ekspluatācijas apstākļos.

Mehāniskā stiprība un stabilitāte

Būves projektē un būvē tā, lai tās, ekspluatējot pilnā aprēķina slodzē, neizraisītu avārijas situāciju.

4.5.1 Ugunsdrošība

Būves projektē un būvē tā, lai ugunsgrēka vai avāriju gadījumā:

- Tās noteiktu laiku saglabātu nestspēju;
- Ierobežotu uguns un dūmu izraisīšanos un izplatīšanos būvē;
- Neradītu uguns izplatīšanās draudus blakus esošajām būvēm;
- Būvē esošie cilvēki varētu operatīvi to atstāt, vai tikt evakuēti vai izglābti;
- Neradītu neparedzētus draudus ugunsdzēsības un glābšanas dienesta darbībai un nodrošinātu iespēju efektīvi veikt ugunsdzēsības un glābšanas pasākumus.

4.5.2 Higiēniskums, nekaitīgums

Būves projektē un būvē tā, lai tās neapdraudētu nedz pašā būvē, nedz blakus esošajās būvēs un to apkārtņē esošo cilvēku veselību.

4.5.3 Lietošanas drošība

Būves projektē un būvē tā, lai būves ekspluatācijas un remonta laikā tās lietotājiem neizraisītu:

- kritienus;
- sadursmes;
- slīdēšanu;
- apdegumus;
- elektrotraumas;
- ievainojumus no eksplozijas.

4.5.4 Aizsardzība pret trokšņiem

Būves projektē un būvē tā, lai trokšņi tajās vai to apkārtnē ir tādā līmenī, ka tie neapdraud būvēs vai to apkārtnē esošo cilvēku veselību, netraucē gulēt, atpūsties un strādāt.

4.6 Noteikumi publiskas lietošanas ēkām un telpām, kas paredzētas viesu uzņemšanai

Būvnormatīvs **LBN 208-00** *Publiskas ēkas un būves* (apstiprināts ar MK noteikumiem Nr.411 no 28.11.2000) nosaka prasības publiskām ēkām un būvēm.

4.6.1 Termini

Publiska ēka vai būve - ēka vai būve, kurā vairāk nekā 50% no kopējās platības ir publiskas telpas.

Publiska telpa - sabiedrībai pieejama nedzīvojama telpa, kurā īslaicīgi var uzturēties un saņemt dažādus pakalpojumus apmeklētāji (skatītāji, klienti, pircēji, pasažieri, u. tml.).

4.6.2 Publisko ēku funkcionālās grupas

3. grupa: viesnīcas un citas īslaicīgās apmešanās mītnes:

- 3.1 Viesnīcas un viesu mājas;
- 3.2 Moteļi;
- 3.3 Kempingi, tūristu un atpūtas mītnes.

6. grupa: tirdzniecības, ēdināšanas un sadzīves pakalpojumu ēkas:

- 6.2 Restorāni, kafejnīcas, bāri un citas sabiedriskās ēdināšanas iestādes;
- 6.3 Pirtis, veļas mazgātuves un citas pakalpojumu sniegšanas iestādes.

4.6.3 Publisko ēku projektēšanas pamatprasības

Stāvi

Publiskas telpas minimālais augstums no grīdas līdz griestiem ir 3 m (rekonstrukcijas vai renovācijas projektā - ne mazāks par 2,5 m), izņemot telpas, kurām šajā būvnormatīvā noteiktas citas prasības.

Pagraba minimālais augstums no grīdas līmeņa līdz griestiem ir ne mazāks par 2,1m.

Kāpnes

Kāpnes projektē saskaņā ar **LBN 201-96** prasībām.

- Pakāpienu skaits vienā kāpņu laidā nedrīkst būt mazāks par 3 un lielāks par 18, un vienā kāpņu laidā nedrīkst būt dažāda augstuma pakāpieni.
- Iekšējo kāpņu laida platumu pieņem:
 - ne šaurāku par 1,20 m, ja stāvā vienlaikus var uzturēties vairāk nekā pieci cilvēki un ne vairāk kā 200 cilvēku;
 - ne šaurāku par 0,90 m, ja stāvā vienlaikus var uzturēties ne vairāk kā pieci cilvēki.
- Pakāpiena platuma un divu augstumu summai jābūt no 60 līdz 63 cm.
- Ar margām vai citām norobežojošām konstrukcijām, kas nav zemākas par 0,9 m, aprīko:
 - atklātas telpas daļas, kur grīdas līmeņu starpība vertikālajā projekcijā ir lielāka par 0,45 m;
 - ārējās un iekšējās kāpnes un pandusus, ja tie savieno telpas, kuru grīdas līmeņu starpība vertikālajā projekcijā ir lielāka par 0,45 m.
- Kāpņu slīpuma attiecība starp augstumu un garumu ir ne lielāka par 1:2;
- Iekštelpu pandusa kāpuma attiecība starp augstumu un garumu nedrīkst pārsniegt 1:6 (17 %), bet ceļos, ko izmanto riteņkrēslu lietotāji, - 1:12 (8 %).

Sienu un griestu apdare

Sienu un griestu apdari projektē no grūti degošiem vai nedegošiem materiāliem - publiskiem pasākumiem paredzētās zālēs, kurās ir vairāk nekā 50 vietu.

Pieejamība personām ar īpašām vajadzībām

- Publiskās ēkas teritorijā projektē neslīdošus cietā seguma piebraukšanas celiņus un nodrošina piekļūšanu ēkai personām ar kustību traucējumiem, riteņkrēslu un ratiņu lietotājiem, ievērojot, ka to **pārvietošanās ceļa platums** ir ne mazāks kā 1,2 m.
- Minimālais **pandusa (uzbrauktuves)** platums riteņkrēslu lietotājiem ir 1,2 m.
- Vējtveri, kuru paredzēts izmantot riteņkrēslu un ratiņu lietotājiem, projektē vismaz 1,5 m garu (dziļu) un 2,2 m platu.
- Apmeklētājiem - riteņkrēslu lietotājiem - pieejamos koridorus projektē vismaz 1,8 m platus un durvis - vismaz 1,2 m platas.
- Katrā stāvā ierīko vismaz vienu sievietēm un vīriešiem pieejamu tualetes telpu riteņkrēslu lietotājiem.
- Riteņkrēslu lietotājiem paredzētās tualetes telpas minimālais platums ir ne mazāks par 1,6 m, bet minimālais garums - ne mazāks par 1,8 m.
- Riteņkrēslu lietotājiem paredzētās dušas telpas minimālais platums un garums ir ne mazāks par 1,7 m.

Gaiteni (koridori)

- Gaiteni (koridoru) platumu paredz atbilstoši LBN 201-96 prasībām, bet ne mazāku par 1,8 m - apmeklētājiem pieejamās telpās un ne mazāku par 0,9 m - personāla un pārējās telpās;
- Gaiteni (koridoru) griestu augstumu paredz atbilstoši LBN 201-96 prasībām, bet ne mazāku par 2,2 m.

Publisku pasākumu zāles

Zālēs, kuras projektē konferencēm, semināriem un līdzīgiem pasākumiem, katram dalībniekam paredz vismaz 1,2 m² platību.

Durvju ailas

Durvju ailu platumu zālē projektē vismaz 1,2 m.

Tualetes un dušas telpas

- Sievietēm un vīriešiem paredz atsevišķas tualetes telpas. Kopīga tualetes telpa var būt vietās, kur pēc aprēķina nepieciešams tikai viens klozetpods attiecīgajam cilvēku skaitam, un tā sastāv no atsevišķas kabīnes un priekštelpas (bez pisuāra), kurā ir izlietne.
- Tualetei vai tās priekštelpai jābūt aprīkotai ar roku mazgātņi (izlietni).
- Tualetes un dušas telpas griestu augstumu līdz apdares plaknei projektē vismaz 2,2 m.
- Dušas telpās, ģērbtuvēs, tualetēs un to priekštelpās ierīkojama piespiedu (mākslīgā) vēdināšana.

4.6.4 Prasības atsevišķām ēku grupām

Viesnīcas un citas īslaicīgas apmešanās mītnes

- Īslaicīgas apmešanās mītnēs guļamtelpas projektē atdalītas no ēdināšanas telpām;
- Minimālais stāva augstums guļamtelpā ir 2,5 m.

Tirdzniecības, ēdināšanas un sadzīves pakalpojumu iestādes

Pirts telpas var izvietot citādas izmantošanas publiskajās ēkās, ja ir izpildīti šādi nosacījumi:

- karsēšanās telpā ir ne vairāk par desmit vietām;
- pirts telpu bloks atdalīts ar 2. tipa ugunsdrošām durvīm, kā arī ar 1. tipa ugunsdrošām starpsienām un 3. tipa ugunsdrošiem pārsegumiem 1., 2. un 3. ugunsdrošības pakāpes ēkās vai ar ugunsdrošām starpsienām un pārsegumiem, kuru ugunsizturības robeža ir ne mazāka kā 60 minūtes, - 3.a, 3.b, 4. un 4.a ugunsdrošības pakāpes ēkās;
- krāsns ir aprīkota ar automātisko aizsardzību un izslēgšanas mehānismu, un tai ir normatīvajos aktos noteiktais atbilstības apliecinājums;
- pirts telpās ir dabīgā ventilācija ar vismaz vienkāršīgu gaisa apmaiņu stundā.

4.7 Telpu platību normatīvi LC kvalitātes sistēmā

Telpu platību normatīvi LC kvalitātes sistēmā noteikti, par prioritāti ņemot viesiem piedāvāto koplietošanas telpu, guļamistabu, sanitāro mezglu atbilstību attiecīgai kvalitātes kategorijai.

4.7.1 Kvalitātes prasības lauku un ciema mājām

Kritērija indekss	Telpas nosaukums	Kvalitātes kategorija			
		I "taurenis"	II "taurenis"	III "taurenis"	IV "taurenis"
1.2.1.2	Dzīvojamā istaba	Vismaz 1.2 m 2 uz personu	>=1.2 m ² uz personu	>=1.4 m ² uz personu	>= 1.4 m ² uz personu

Kritērija indekss	Telpas nosaukums	Kvalitātes kategorija			
		I “taurenis”	II “taurenis”	III “taurenis”	IV “taurenis”
1.3.1.2	Ēdamistaba	pietiekama	pietiekama	Vidēji liela	Plašas telpas
1.4.1.1	Reģistrācijas telpa	pietiekama	pietiekama	Vidēji liela	Plašas telpas
1.5.1.1	Veranda	pietiekama	pietiekama	Vidēji liela	Plašas telpas
1.6.1.1	Kāpnes, koridori	pietiekama	pietiekama	Vidēji liela	Plašas telpas
1.7.1.2	Vannas istaba, dušas un WC	Nav noteikts	> =3.3 m ² ; ja vanna >=3.8 m ²	> = 3.8m ² ; ja vanna >=3.8 m ²	> = 3.8m ² ; ja vanna >=3.8 m ²
1.8.1.1	Virtuve	Nav noteikts	Nav noteikts	Nav noteikts	Nav noteikts
1.9.1.4	Guļamistaba				
	vienvietīga	>=7,5m ²	>=7,5m ²	>= 11m ²	>= 11m ²
	divvietīga	>=12m ²	>=12m ²	>=15m ²	>=15m ²
	trīsvietīga	>= 18 m ²	>= 18 m ²	>= 20 m ²	>= 20 m ²

4.7.2 Kvalitātes prasības brīvdienu mājām un dzīvokļiem

Kritērija indekss	Telpas nosaukums	Kvalitātes kategorija			
		I “taurenis”	II “taurenis”	III “taurenis”	IV “taurenis”
1.2.1.2	Dzīvojamā istaba minimālā platība uz vienu personu	Nav noteikta >= 1,2 m ²	Nav noteikta >= 1,2 m ²	>= 15 m ² ; >= 1,4 m ²	>= 15 m ² ; >= 1,4 m ²
1.4.1.1	Reģistrācijas telpa	pietiekama	pietiekama	Vidēji liela	Plašas telpas
1.5.1.1	Veranda	pietiekama	pietiekama	Vidēji liela	Plašas telpas
1.6.1.1	Kāpnes, koridori	pietiekama	pietiekama	Vidēji liela	Plašas telpas
1.7.1.1	Vannas istaba, dušas un WC	Nav noteikts	> =3.3 m ² ; ja vanna >=3.8 m ²	> = 3.8m ² ; ja vanna >=3.8 m ²	> = 3.8m ² ; ja vanna >=3.8 m ²
1.8.1.1	Virtuve	Nav noteikts	Nav noteikts	Nav noteikts	Nav noteikts
1.9.1.4	Guļamistaba				
	vienvietīga	>=7,5m ²	>=7,5m ²	>= 11m ²	>= 11m ²
	divvietīga	>=12m ²	>=12m ²	>=15m ²	>=15m ²
	trīsvietīga	>= 18 m ²	>= 18 m ²	>= 20 m ²	>= 20 m ²

Normatīvos noteiktais telpu griestu augstums ir vismaz 2,4 m (izņemot ēkās, kas ir arhitektūras pieminekļi).

5. Ugunsdrošība lauku tūrisma mītnē

Bez Ministru kabineta normatīviem aktiem, kas regulē ugunsdrošību, ministrijas, pašvaldības, uzņēmumi un organizācijas var izdot saistošus, ugunsdrošības jomu regulējošus normatīvos aktus tikai par savā pārvaldībā esošo teritoriju un savā pakļautībā esošajām iestādēm.

Pašlaik valstī ir spēkā divu veidu standarti: brīvprātīgie un obligātie.

5.1 Ugunsdrošības noteikumu prasības būvēm

5.1.1 Likumdošanas prasību raksturojums

Ugunsdrošības noteikumus būvēs reglamentē:

1. Būvnormatīvs LBN 201-96 *Ugunsdrošības normas*

Ministru kabineta noteikumi Nr. 318 no 31.10.1995, kuros:

- noteiktas ugunsdrošības prasības visu nozīmju ēkām un būvēm;
- noteikts, ka tās obligātas visām juridiskajām un fiziskajām personām.

Ēku, būvju un ugunsdrošības nodalījumu ugunsdrošības pakāpi nosaka galveno konstrukciju minimālas ugunsizturības robežas un degtspējas grupas.

Ēku, būvju un ugunsdrošības nodalījumu klasificējumu skatīt LBN 201-96 tab.2.2

2. Būvnormatīvs LBN208-00 *Publiskas ēkas un būves*

MK noteikumi Nr. 411 no 28.11.2000, kuros noteiktas:

- prasības būves ugunsdrošības pakāpei;
- nakšņošanas un pasākumu telpu pieļaujama izvietojums ēkas stāvos.

3. Ugunsdrošības un ugunsdzēsības likums (24.10.2002), kurā noteikti fizisko un juridisko personu uzdevumi un kompetence.

5.1.2 Iespējamie riska faktori un tipiskākās kļūdas celtniecības gaitā

Neatbilstība prasībām nozīmē, ka būs:

- finansiāli zaudējumi pārbūves dēļ;
- administratīvas atbildības sekas.

Celtniecības kļūdas:

- Skursteņa un koka konstrukciju salaiduma vietās nav ievērotas ugunsdrošas atstarpes;
- Dūmvadi būvēti no neatbilstošiem materiāliem;
- Neatbilstošu, nepareizi savienotu elektrības vadu pārslodzes gadījumā var rasties īssavienojums un notikt aizdegšanās;
- Siltināšanas materiālu izvēlē mājas īpašniekam ir jāizlemj, vai viņš iegādāsies dārgāko minerālvati, kas ir dabisks un nedegošs materiāls, vai sintētiskos materiālus, kas degot izdala toksiskas gāzes;

- Atjaunojot mājas, bieži vien kļūdās, nepārbūvējot veco dūmvadu;
- Iegādājas apkures krāsnis un kamīnus veikalos, kas neatbilst mājas dūmvadam vai ar savu svaru grīdai paredzētajai slodzei.

5.1.3 Ieteikumi riska faktoru novērtšanai

- Piesaistīt profesionālus arhitektus konsultācijās un projektēšanā;
- Biznesa plānošanas procesā konsultēties ar VUGD speciālistiem;
- Veikt iespējamā ugunsgrēka riska novērtēšanu;
- Izstrādāt un īstenot ugunsdrošības pasākumus;
- Izstrādāt rīcības plānu ugunsgrēka gadījumā;
- (objektos > 50 cilvēku), reizi gadā rīkot apmācības;
- Izstrādāt ugunsdrošības instrukcijas.

5.2 Ugunsdrošības noteikumu prasības apkures ierīcēm un kamīniem

5.2.1 Likumdošanas prasību raksturojums

Prasības reglamentē būvnormatīvs.

LBN 231-03 *Dzīvojamā un publisko ēku apkure un ventilācija*.

MK noteikumi Nr. 534 no 23.09.2003, kuri nosaka:

- vispārīgas prasības apkures ierīcēm;
- parametrus ēkām, kurās atļauts iebūvēt vietējās apkures ierīces;
- ugunsdrošības atkāpes no dūmkanāliem un dūmeņiem;
- prasības dūmejām un dūmeņiem;
- ugunsdrošības prasības telpām, kurās pastāvīgi uzturas cilvēki.

Būvpraksē ir noteikti minimālie attālumi starp pirts koka daļām un krāsns sakarsētajām daļām.

5.2.2 Iespējamie riska faktori

- Nepareizi izbūvētas, bojātas apkures ierīces var izraisīt ugunsgrēku;
- Koka daļas atrodas par tuvu apkures ietaisēm.

5.2.3 Ieteikumi riska faktoru novērtšanai

- Konsultēties ar VUGD speciālistiem;
- Veikt nepieciešamo pārbūvi;
- Vēlams uzstādīt dūmu detektorus;

- Nodrošināties ar ugunsdzēsamiem aparātiem, kuriem ir lietošanas derīgums;
- Regulāri kontrolēt pirts krāsniņas un dūmvadu tehnisko stāvokli;
- Dūmvads ir jātīra vismaz pirms katras apkures sezonas.

5.3 Ugunsdrošības prasību ievērošana telpu ekspluatācijā

5.3.1 Likumdošanas prasību raksturojums

Reglamentē:

1. MK noteikumi Nr. 82 *Ugunsdrošības noteikumi* no 17.02.2004:

- Latvijas standarta LVS 446 Ugunsdrošībai un civilajai aizsardzībai lietojamās drošības zīmes un signālkrašojums;
- Latvijas standarta LVS 332 Ugunsdzēsības aparātu uzturēšana ekspluatācijai gatavā stāvoklī;
- iekšējās kārtības noteikumi un ugunsdrošības noteikumi un rīcības plāns konkrētai vietai (mītnei).

5.3.2 Iespējamie riska faktori

Iespējamie riski var rasties:

- Bojātu apkures ierīču un dūmvadu lietošana;
- Pārkurinātas krāsnis;
- Neuzmanīga un nepareiza rīcība ar apkures ierīcēm, sevišķi Jotul tipa krāsniņu un kamīnu nepareiza ekspluatācija;
- Priekšmetus un apģērbus novietojot tuvāk par 1,20 m no krāsns;
- Neuzmanīga un nepareiza rīcība ar svecēm, pirotehniku;
- Ja apkures krāsnis uzstāda un izmanto, neievērojot instrukcijas. Ar tām jādarbojas zinošiem cilvēkiem.

5.3.3 Ieteikumi riska faktoru novēršanai

- Nodrošināt apkures un ventilācijas iekārtu, elektroietaišu un citu iekārtu atbilstību ugunsdrošības prasībām, kā arī novērst bojājumus šajās iekārtās;
- Nodrošināt objektus ar ugunsdzēsības aparātiem un inventāru atbilstoši MK noteikumu Nr.82 (9. pielikums) prasībām;
- Ugunsdzēsības aparātus un inventāru uzstāda redzamās, viegli pieejamās vietās un apzīmē atbilstoši Latvijas standarta LVS 446 *Ugunsdrošībai un civilajai aizsardzībai lietojamās drošības zīmes un signālkrašojums prasībām*;
- Ugunsdzēsības aparātus novieto redzamā vietā ne augstāk par 1.5 m no grīdas (līdz rokturim);
- Ugunsdzēsamos aparātus ekspluatē atbilstoši ražotāja noteiktajām tehniskajām prasībām un Latvijas standarta LVS 332 *Ugunsdzēsības aparātu uzturēšana ekspluatācijai gatavā stāvoklī prasībām*;
- Iepazīstināt viesus ar:
 - apkures ierīču lietošanas nosacījumiem;
 - sveču pielietošanas noteikumiem;

- pirotehnikas pielietošanas noteikumiem.

Izvietot brīdinājuma zīmes, uzrakstus, instrukcijas.

Ja likumi netiek ievēroti, tad var sodīt:

1. pēc Administratīvo pārkāpumu kodeksa 179.panta Ugunsdrošības noteikumu pārkāpšana:

- izsaka brīdinājumu;
- uzliek naudas sodu.

2. pēc Krimināllikuma 240 panta (naudas sodi, piespiedu darbs, arests).

5.4 Bīstamības faktori ugunsgrēkā

Ugunsgrēka laikā bīstamības faktori rodas pirmajās piecās, desmit minūtēs.

Galvenie bīstamības faktori ir:

- Dažādu vielu un materiālu degšanas gaitā rodas degšanas produkti - dūmu gāzes, kuras var saturēt dažādus toksiskus produktus. It bieži degšanas rezultātā izveidojas slāpekļa oksīdi, zilskābe, sēra gāze;
- Kopumā dūmi ir disporsētu daļiņu sistēma, kuras cietās daļiņas pašas par sevi ir kaitīgas cilvēkam;
- Slāpekļa koncentrācijas samazināšanās gaisā līdz 15-16 % rada cilvēkam bīstamu vidi;
- Ne mazāk bīstams cilvēkam ir karstums. Cilvēka ķermeņa struktūras izmaiņas sākas pie 60° C. Ugunsgrēka laikā vidējā temperatūra telpā pēc piecām minūtēm var sasniegt 500° C. Vēlāk tā stipri palielinās un, atkarībā no degošā materiāla, var sasniegt pat 3000° C (metāls);
- Ugunsgrēka laikā augstā temperatūra maina būvmateriālu īpašības un vājina konstrukciju izturību, bet paaugstinātais iekšējais spiediens sekmē postošo darbību.

6. Ūdensapgāde un kanalizācija lauku tūrisma mītnē

6.1 Prasības ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmām

6.1.1 Likumdošanas normatīvie dokumenti

1. Būvnormatīvs LBN 221-98 Ēku iekšējais ūdensvads un kanalizācija

(MK noteikumi Nr. 256 no 21.07.1998);

2. Būvnormatīvs LBN 223-99 Kanalizācijas ārējie tīkli un būves

(MK noteikumi Nr. 214 no 15.06.1999);

3. Būvnormatīvs LBN 222-99 Ūdensapgādes ārējie tīkli

(MK noteikumi Nr. 38 no 01.02.2000);

4. Ministru kabineta noteikumi Nr. 1069 no 28.12.2004 *Noteikumi par ārējo inženierkomunikāciju izvietošanu pilsētās, ciemos un lauku teritorijās.*

6.1.2 Prasības

Būvnormatīvi nosaka:

- prasības jaunbūvējamam un rekonstruējamam ēku iekšējo aukstā un karstā ūdens ūdensvadu, sadzīves kanalizācijas un lietus ūdens novadīšanas sistēmu projektēšanai;
- ka apdzīvotās vietās, kur nav ārējā kanalizācijas tīkla, pēc saskaņošanas ar teritoriālo vides veselības centru drīkst izbūvēt sausās tualetes vai izvedamas notekūdeņu krājivertnes bez ūdens ievadu ierīkošanas šādās ēkās:
 - dzīvojamās ēkas, kuras izmanto tikai vasarā;
 - individuālās dzīvojamās ēkās;
 - ēdnīcās, ja tajās ir ne vairāk kā 10 sēdvietu.
- ka, ja nav iespējams ierīkot vietējās kanalizācijas attīrīšanas ietaises, ierīko pārvietojamās tualetes vai biotualetes;
- ka ēkas ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmām jānodrošina ūdens patērētāju skaitam vai sanitāri tehnisko ierīču skaitam atbilstoša ūdens padeve un notekūdeņu novadīšanas caurplūdums.

Ministru kabineta noteikumos Nr. 1069 noteikti:

- minimālie horizontālie attālumi no pazemes inženierkomunikācijām līdz citām būvēm;
- minimālie horizontālie attālumi starp blakus esošajām pazemes inženierkomunikācijām;
- minimālie horizontālie attālumi no virszemes inženierkomunikācijām līdz citām būvēm;
- minimālais horizontālais attālums no siltumtrases, ūdensvada un kanalizācijas vada līdz saglabājamam krūmam ir 1 m.

6.2 Prasības ūdens ieguves avotiem

6.2.1 Likumdošanas normatīvie dokumenti

1. Likums *Par zemes dzīlēm*, pieņemts 1996.gada 2. maijā;
2. *Ūdens apsaimniekošanas likums*, pieņemts 2002. gada 12.septembrī;
3. Būvnormatīvs LBN 222-99 Ūdensapgādes ārējie tīkli (*Ministru kabineta noteikumi Nr. 38 no 01.02.2000*);
4. Ministru kabineta noteikumi Nr. 449 no 21.06.2005.gada Zemes dziļu izmantošanas licenču un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas izsniegšanas, kā arī ģeoloģiskās informācijas izmantošanas kārtība;
5. Ministru kabineta noteikumi Nr. 736 no 22.12.2003 *Noteikumi par ūdens resursu lietošanas atļaujām*;
6. Ministru kabineta noteikumi Nr. 857 no 19.10.2004 *Noteikumi par pazemes ūdens resursu apzināšanas kārtību un kvalitātes kritērijiem*;
7. Ministru kabineta noteikumi Nr. 858 no 19.10.2004 *Noteikumi par virszemes ūdens resursu apzināšanas kārtību un kvalitātes kritērijiem*;
8. Ministru kabineta noteikumi Nr. 239 no 08.07.1997 *Zemes dziļu izmantošanas noteikumi*;
9. Ministru kabineta noteikumi Nr. 91 no 17.02.2004 *Kārtība, kādā reģionālā vides pārvalde izdod tehniskos noteikumus paredzētai darbībai, kurai nav nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums*;
10. Ministru kabineta noteikumi Nr. 1014 no 27.12.2005 *Ūdens objektu ekspluatācijas (apsaimniekošana) noteikumu izstrādāšanas kārtība*.

6.3 Prasības pazemes ūdensgūtņu ietaisēm

Ierīkojot dzeramā ūdens ieguves vietu, ar *Valsts aģentūras Sabiedrības veselības aģentūra (SVA)* teritoriālo filiāli ir nepieciešams saskaņot aizsargjoslu ap ūdens ņemšanas vietu. Kārtība, kādā veicama šī saskaņošana, ir noteikta Ministru kabineta 2006. gada 20. janvāra noteikumu Nr. 43 *Aizsargjoslu ap ūdens ņemšanas vietām noteikšanas metodika* 4. punktā.

Saskaņošanai nepieciešams:

- dokumenti, kas apliecina īpašuma piederību;
- vietas plāns ar iezīmētu urbuma vietu, kas jāsaskaņo ar SVA. Saskaņojumi nav nepieciešami gadījumos, ja ūdens ņemšanas vietu ierīko privātpersona. Ūdensapgādes urbumu izveidei vietas izvēle jāsaskaņo vietējā pašvaldībā;
- ģeoloģiskā dienesta veiktais aizsargjoslu aprēķins.

Pazemes ūdeņu ieguvei izmantojami:

- ūdensapgādes urbumi;
- iedzītās un grodu akas;
- avotu kaptāža.

6.3.1 Ūdensapgādes urbumi – galvenās prasības

1. Darbībām, kas saistītas ar dziļurbumu (ūdensapgādes urbumu) ierīkošanu papildus atļaujai (licencei) Reģionālajā vides pārvaldē jāsaņem tehniskie noteikumi. To izsniegšanas kārtību nosaka Ministru kabineta 2004. gada 17. februāra noteikumi Nr.

91 Kārtība, kādā reģionālā vides pārvalde izdod tehniskos noteikumus paredzētai darbībai, kurai nav nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums.

2. Fiziskai personai ūdensapgādes urbumu ierīkošanai atļaujas nav nepieciešamas, ja tas ir seklāks par 20 metriem, bet juridiskai personai tā nepieciešama **visos** gadījumos. **Atļaujas jāsaņem no:**
 - Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas aģentūras;
 - Sabiedrības veselības aģentūras;
 - Reģionālās vides pārvaldes.
3. Ūdensapgādes urbuma projektu izstrādā licencētas uzņēmēj sabiedrības, kas veic urbšanas darbus;
4. Ūdens urbšana dziļāk par 20 metriem jā saskaņo arī ar vietējo būvvaldi;
5. Pēc urbšanas darbu pabeigšanas tiek izdota ūdensapgādes urbuma pase saskaņā ar Ministru kabineta 1997. gada 8. jūlija noteikumu Nr.239 *Zemes dziļu izmantošanas noteikumi* 5. pielikumu.

6.3.2 Grodu akas – galvenās prasības

1. Grodu akas izmanto galvenokārt ūdens ņemšanai no gruntsūdens slāņiem, kas atrodas ne dziļāk par 10m no zemes virsmas;
2. Ja gruntsūdens slāņa biezums nav lielāks par 3 m, ierīkojamas pilndziļuma akas;
3. Ja gruntsūdeņu slāņa biezums ir lielāks par 3m, atkarībā no pieplūdes ierīkojamas pilndziļuma vai nepilndziļuma akas;
4. Ja akas ražīgums ir mazs, aka padziļināma un izveidojams papildu tilpums ūdens uzkrāšanai.

6.3.3 Avotu kaptāža –galvenās prasības

1. Avotu ūdens uztveršanai ierīko avotu kaptāžu (kamas vai seklas grodakas);
2. Avotu kaptāžu aizsargā pret nefīro virszemes noteces ūdeņu ieplūšanu, caursalšanu un palu ūdeņiem;
3. Lai attīrītu avota ūdeni no suspendētām vielām, avota kaptāžas kamera jāsadala divās daļās, viena - ūdens nostādināšanai, otra - sūkņim.

6.4 Prasības sanitāri tehniskajām ierīcēm

6.4.1 Likumdošanas normatīvie dokumenti

Būvnormatīvs LBN 221-98 Ēku iekšējais ūdensvads un kanalizācija (MK noteikumi Nr. 256 no 21.07.1998).

6.4.2 Prasības

- Aukstā ūdens ūdensvada caurulēm un armatūrai jābūt no šādiem materiāliem:
 - dzeramā ūdens caurulēm - no materiāliem, kuriem ir kvalitātes sertifikāts saskarsmei ar dzeramo ūdeni;
 - karstā ūdens caurulēm, armatūrai un aprīkojumam jābūt termiski izturīgam.
- Trapi ir nepieciešami šādās vietās:
 - viesnīcu numuru sanitārajos mezglos, sanatoriju, kempingu, tūristu bāžu sanitāri tehniskajās telpās, tualetēs, kurās ir trīs un vairāk klozetpodu, sieviešu personāla higiēnas telpās, trapi ar diametru 50 mm;

- dušu telpās, kurās ir trīs līdz astoņas dušas, - traps ar diametru 50 mm.
- Sanitāri tehnisko ierīču ierīkošanas augstumi:
 - roku mazgātne - 800mm;
 - urināls - 650 mm;
 - klozetpods - nosaka konstrukcija;
 - trauku mazgāšanas izlietne - 850 mm;
 - dvieļu žāvētājs –1200 mm (apakšējā mala no grīdas).
- Pie sienas novietotās ūdens izdales un jaukšanas armatūras augstums ir:
 - trauku mazgātne, mazgāšanas vannai vai izlietnei –250 mm no augšējās malas;
 - roku mazgātnei –200 mm no augšējās malas;
 - ūdens izdales un jaucējkrāns vannai , klozetpoda skalošanas un pirts krānam - 800 mm no grīdas;
 - dušas jaucējkrānam –1200 mm.
- Dušas siets jānovieto 2100 - 2250 mm augstumā no grīdas vai dušas vannas dibena.

6.5 Prasības kanalizācijas tīkliem un būvēm

6.5.1 Likumdošanas normatīvie dokumenti

1. Būvnormatīvs LBN 221-98 Ēku iekšējais ūdensvads un kanalizācija
(*Ministru kabineta noteikumi Nr. 256 no 21.07.1998*);
2. Būvnormatīvs LBN 223-99 Kanalizācijas ārējie tīkli un būves
(*Ministru kabineta noteikumi Nr. 214 no 15.06.1999*).

6.5.2 Prasības

- Atbilstoši stiprības un noturības pret koroziju prasībām, pašteces kanalizācijas sistēmās lieto:
 - ķeta caurules;
 - nerūsējoša vai ķīmiski noturīga tērauda;
 - plastmasas caurules;
 - betona vai dzelzsbetona caurules.
- Iekšējās kanalizācijas tīkla izbūve ir aizliegta dzīvojamās istabās:
 - zem griestiem;
 - sienās;

- grīdā.
- Kanalizācijas stāvvadu gaisa izplūdes posmus virs jumta izvieto vismaz 4m (pa horizontāli) attālumā no atveramiem logiem, balkoniem, ja tie atrodas vienā līmenī vai augstākā līmenī attiecībā pret gaisa izplūdes posmu un vismaz 8 m attālumā no pieplūdes vēdināšanas.

Ir aizliegts savienot kanalizācijas stāvvadu vēdināšanas gaisa izplūdes posmus ar telpu vēdināšanas sistēmām un dūmvadiem.

6.6 Prasības ūdens kvalitātei

Ūdens kvalitāte individuālajos urbumos ir atkarīga no:

- vietas hidroģeoloģiskajiem apstākļiem;
- vietas sanitārajiem apstākļiem;
- urbuma konstrukcijas.

Īpašnieki informāciju par ūdens kvalitāti var iegūt, veicot ūdens analīzes jebkurā akreditētā laboratorijā, kas ir maksas pakalpojums.

6.6.1 Likumdošanas normatīvie dokumenti

Sadzīves patēriņam lietojamā aukstā un karstā ūdens kvalitātei jāatbilst dzeramā ūdens valsts standarta prasībām:

1. MK noteikumi Nr. 235 no 29.04.2003 *Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība*;
2. MK noteikumi Nr. 118 no 12.04.2002 *Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti*.

6.6.2 Prasības

Noteikumi nosaka:

- Ūdens kvalitātes normatīvus (robežlielumus) dzeramā ūdens ieguvei izmantojamiem virszemes ūdeņiem;
- Ūdens kvalitātes normatīvus (robežlielumus) pazemes ūdeņiem, kurus izmanto dzeramā ūdens ieguvei;
- Ūdens kvalitātes monitoringa un kontroles kārtību;
- Dzeramā ūdens ieguvei izmantojamo virszemes ūdeņu testēšanas metode.

Latvijā tiek veikts:

- **Kārtējais monitorings** (regulāras pārbaudes) tiek veikts, lai iegūtu informāciju par dzeramā ūdens mikrobioloģiskajiem, organoleptiskajiem un fizikāli – ķīmiskajiem rādītājiem, kā arī par dzeramā ūdens apstrādes efektivitāti, proti, tās ir biežas pārbaudes.
- **Auditmonitorings** (audita pārbaude) ir dzeramā ūdens atbilstības pārbaude visiem noteiktajiem kvalitātes un nekaitīguma rādītājiem. Tās tiek veiktas retāk, bet pēc plašākas izmeklējumu programmas.

Noteikumi attiecas uz virszemes un pazemes ūdeni, kurš neapstrādātā veidā vai pēc speciālas sagatavošanas paredzēts patēriņam cilvēku uzturā, uztura pagatavošanai, izmantošanai mājāsaimniecībā, tirdzniecībai, kā arī izmantošanai pārtikas ražošanā (apstrādē, pārstrādē, konservēšanā), neatkarīgi no piegādes veida.

Karstā ūdens temperatūrai ūdens izdales vietās jābūt ne zemākai par 55° C un ne augstākai par 70° C.

Ēdināšanas uzņēmumos, kā arī citur, kur ir nepieciešama augstāka ūdens temperatūra, ūdens papildu uzsildīšanai lieto vietējos ūdens sildītājus.

Gadījumos, ja ūdens kvalitāte pārsniedz likumdošanā noteiktās maksimāli pieļaujamās koncentrācijas, un esošā kāda elementa koncentrācija varētu ietekmēt patērētāja veselību, tiek ieteikts šādu ūdeni lietot tikai saimnieciskajām vajadzībām.

Mītnes saimnieks pats var novērtēt piegādātā ūdens kvalitāti pēc ūdens organoleptiskajām īpašībām – garšas, krāsas, smaržas, duļķainības. Objektīvu informāciju par ūdens kvalitāti un nekaitīgumu var iegūt, veicot laboratoriskus izmeklējumus. Ūdens testēšanu pēc mikrobioloģiskajiem un fizikāli - ķīmiskajiem rādītājiem var veikt jebkurā akreditētā laboratorijā, pārrunāt izmeklējumu rezultātus, kā arī vajadzības gadījumā - saņemt speciālista slēdzienu par dzeramā ūdens atbilstību spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem iespējams valsts aģentūras “Sabiedrības veselības aģentūra” filiālēs, kas izvietotas visā valsts teritorijā.

6.7 Iespējamie riska faktori un to ietekme uz viesu drošību un komfortu

Riska faktors	Ietekme uz viesu drošību un komfortu	Saimnieka rīcība riska faktora novēršanai vai mazināšanai
<ul style="list-style-type: none"> Viesiem pieejamais ūdens nav lietojams ēdiena gatavošanai un dzeršanai. Lietojams tikai tehniskām vajadzībām un higiēnas prasību nodrošināšanai. 	Pastāv iespēja iegūt kaitējumu veselībai; Papildus problēmas, kas jārisina (traucēta bezrūpīga atpūta)	<p>Ja nepieciešams:</p> <ul style="list-style-type: none"> Viesi jābrīdina nelietot no krāna tekošo ūdeni dzeršanai un ēdiena gatavošanai; Jānodrošina ar attiecīgas kvalitātes prasībām atbilstošu dzeramā ūdens pieejamību vajadzīgā daudzumā.
<ul style="list-style-type: none"> Nepietiekošs spiediens ūdensvadā. Karstam ūdenim ir nepietiekoša temperatūra. Karstais un aukstais ūdens nepietiek visam vienlaicīgi mītnē uzņemtajam viesu skaitam. 	Rodas problēmas higiēnas nodrošināšanas jomā un to risināšana ir apgrūtinājums, kas ietekmē viesu labsajūtu.	Jānovērš visi cēloņi, kas traucē nodrošināt kvalitatīvu aukstā un karstā ūdens padevi viesu rīcībā nodotajās telpās. (Lielākas jaudas sūkņi, spiedkatli, ūdens sildītāji utt.) Ja nepieciešams, uzstādīt ūdens patēriņa ierobežošanas ierīces. Par iespējamām problēmsituācijām savlaicīgi informēt viesus.
<p>Kanalizācijas tīklu izbūvē pieļautas kļūdas:</p> <ul style="list-style-type: none"> Nepietiekoša (lēna) caurplūde; Jūtamas smakas. 	Atstāj ietekmi uz viesu labsajūtu. Tieši draudi viesu drošībai netiek radīti.	Jāmeklē problēmu cēloņi un tie jānovērš. Ilgstoši to pastāvēšana būtiski kaitē biznesam un faktiski nav arī pieļaujama no vispārīgo kvalitātes prasību viedokļa.
Bojātas santehnikas ierīces (ventīļi, ūdens maisītāji, dušas caurules un klausules, tualetes podu mehānismi un vāki, sifoni utt.)		Bojājumi jānovērš.

7. Elektroapgāde lauku tūrisma mītnē

7.1 Vispārējas prasības elektroierīču drošībai

7.1.1 Normatīvo prasību raksturojums

Prasības reglamentē *Iekārtu elektrodrošības noteikumi*, apstiprināti ar MK noteikumiem Nr. 187 no 30.05.2000, kuri nosaka:

- elektrodrošības prasības, kas piemērojamas tirgū piedāvātajām elektriskajām un elektroniskajām ierīcēm kopā ar instalācijām, kurās ir elektriskas vai elektroniskas daļas;
- CE marķējumu, kas apliecina iekārtas atbilstību elektrodrošības prasībām, veido lielie burti "CE", kas attēloti atbilstoši noteikumu prasībām.

7.1.2 Iespējamie riska faktori

- Bojātu elektroierīču ekspluatācijas rezultātā viesi var iegūt kaitējumu veselībai, un tas var būt arī apdraudējums viņu dzīvībai.
- Nepietiekša šķērsgriezuma elektrības vadi var radīt īsslēgumu tīklā, ja pieslēgto ierīču jauda pārsniedz pieļaujamo. Elektrības atslēgums īssavienojuma dēļ rada problēmas un diskomfortu gan viesiem, gan saimniekiem.
- Nepietiekošs apgaismojums vai apgaismojuma trūkums vispār rada neērtības viesiem un var būt par ievērojamu riska faktoru viesu drošībai.

7.1.3 Ieteikumi riska faktoru novēršanai

- Lai nodrošinātu aizsardzību pret riskiem, ko var radīt elektroiekārta, veicami tehniskie pasākumi:
 - kas garantē aizsardzību pret iekārtas radītajiem negadījumiem un nodrošina cilvēku aizsardzību pret fiziskām traumām vai citu kaitējumu;
 - kas garantē, ka paredzamajos iekārtas darbības pārslodzes apstākļos netiek apdraudēta cilvēku un īpašuma drošība;
 - nelietot pašstaisītus vai pašlabotus elektriskos sildītājus;
 - katrā sadzīves ierīcē var būt kāds slēpts defekts. Aizejot no mājas, pat televizoru nevajadzētu izslēgt tikai ar pulti, bet atslēgt no kontakta;
 - lietotāja elektroietaišu apkalpošanu, remontu, modernizāciju un atjaunošanu izdara par Lietotāja līdzekļiem.

7.2 Vispārējas prasības elektroinstalācijai un zibens aizsardzībai

7.2.1 Normatīvo prasību raksturojums

Prasības reglamentē:

- *Elektroenerģijas piegādes un lietošanas noteikumi* Ministru kabineta noteikumi Nr. 413 no 22.10.1996, kas nosaka:
 - piegādātāja un Lietotāja savstarpējās attiecības, piegādājot un lietojot elektroenerģiju, kā arī norēķinoties par to;
 - ka elektroenerģiju atļauts lietot atļautās slodzes robežās, nepārsniedzot elektroenerģijas komercuzskaites mēraparāta nominālo strāvu;

- lietotājam aizliegts lietot elektroenerģiju tādā režīmā, kas var izraisīt sprieguma kvalitātes nepieļaujamas izmaiņas;
- elektroenerģiju atļauts lietot pēc līguma noslēgšanas, elektroenerģijas komercuzskaites mēraparāta (skaitītāja) uzstādīšanas vai pēc tam, kad noslēgta vienošanās par citiem samaksas nosacījumiem (pēc uzstādītās jaudas un tās izmantošanas laika).
- Normatīvie dokumenti attiecībā uz prasībām zibensaizsardzībai:

Standarti: LVS EN61664-1 (-2) : 2002 *Zibensaizsardzības komponenti*

LVS CLC /TR 50469:2006 *Zibensaizsardzības sistēmas*

LVS EN62305-1(-5) :2006 *Zibensaizsardzība*

7.2.2 Iespējamie riska faktori

- Neatbilstošu, nepareizi savienotu elektrības vadu pārslodzes gadījumā var rasties īssavienojums un notikt aizdegšanās.
- Agrākos laikos būvētajos mūra namos bieži zem vai virs apmetuma ir ļoti veca elektroinstalācija, sevišķi koplietošanas telpās. Pirms sākt remontu un iegādāties modernu sadzīves tehniku, ir jāveic elektropretestības mērījumi. Bojātajās vietās vadi ir jānomaina.
- Neatbilstošu, nepareizi izvēlētu drošinātāju lietošanas gadījumā var rasties pārslodze elektrības vados un notikt aizdegšanās.
- Lietotāja elektroinstalācijas apkalpošanu, remontu, modernizāciju un atjaunošanu izdara par Lietotāja līdzekļiem.

Lai gan prasība privātmājās izbūvēt zibensnovēdējus nav obligāta, Latvijā tomēr zibeņi sper, ir bijuši cilvēku upuri. Ja zibens iesper jumtā, uguns dažkārt izplatās tik strauji, ka aizmidzis cilvēks briesmas pat nepamana.

7.3 Noteikumi un prasības „Lauku ceļotāja” kvalitātes sistēmā

- **Prasības apgaismojumam:**
 - tā intensitātei ir jābūt adekvātai viesu drošībai un komfortam;
 - tam jābūt atbilstošam dažādām vajadzībām un aktivitātēm (darbam pie plīts, kosmētikas uzklāšanai, lasīšanai, mašīnas stāvvietas apgaismošanai, un tml.).
- **Prasības elektroierīču pieslēguma drošībai:**
 - visām elektroierīcēm ir jābūt darba kārtībā;
 - to pieslēgumam jāatbilst ekspluatācijas noteikumu nosacījumiem un jābūt drošiem.
- **Prasības elektroinstalācijai:**
 - elektrības vadi kārtīgi piestiprināti pie sienas vai iebūvēti;
 - nav atsegti elektrības vadu gali;
 - elektrisko vadu tehniskais stāvoklis ir adekvāts pieslēgto elektroierīču kopējai jaudai.

Avoti:

<http://www.vugd.gov.lv/lv/pr/av128.html>

www.drosamaja.lv

8. Gāzes apgāde un ventilācija lauku tūrisma mītnē

8.1 Vispārējās prasības gāzes apgādei

Prasības reglamentē MK noteikumi Nr. 23 no 20.01.199, Gāzes piegādes un lietošanas noteikumi, kuri nosaka Piegādātāja un Patērētāja savstarpējās attiecības, piegādājot un lietojot gāzi:

- Gāzes apgādes tehniskos noteikumus;
- Patērētāju gāzes apgādes sistēmu pievienošanu;
- Norēķinu uzskaites mēraparātu un skaitītāju pievienošanas un tehniskās apkopes noteikumus;
- Patērētāja tiesības un pienākumus;
- Gāzes lietošanas nosacījumus iedzīvotājiem;
- Sašķidrinātas gāzes balonu iekārtas uzstādīšanas, nomaiņas un lietošanas nosacījumus.

Gāzes apgādes sistēmas un iekārtas publiskajās ēkās projektē, saskaņā ar gāzes apgādes projektēšanas noteikumiem un normatīviem, kā arī ievērojot Latvijas būvnormatīvā LBN 211-98 *Daudzstāvu daudzdzīvokļu dzīvojamie nami* noteiktās prasības, kas attiecas uz gāzes apgādi.

8.2 Prasību raksturojums

- Visas no jauna izbūvētās vai rekonstruētās gāzes apgādes sistēmas ierīko saskaņā ar attiecīgā projekta dokumentāciju, būvnormatīviem, drošības noteikumiem gāzes saimniecībā un citiem normatīvajiem aktiem, kas reglamentē gāzes apgādes sistēmu būvniecību un ekspluatāciju.
- Pirms gāzes padeves Piegādātājs pārbauda, vai Patērētājs ir sagatavojies gāzes saņemšanai.
- Patērētājs ir atbildīgs par gāzes iekārtas un aparatūras darbību, par tā apsaimniekošanā esošās gāzes apgādes sistēmas tehnisko stāvokli un apkopi atbilstoši ekspluatācijas un drošības noteikumu prasībām gāzes saimniecībā.
- Patērētāja pienākums ir saskaņot ar Piegādātāju gāzes apgādes sistēmu atvienošanu, remontu un to pievienošanu pēc remonta, kā arī jaunu gāzes apgādes sistēmu pievienošanu.
- Par gāzes aparatūras pareizu un drošu lietošanu atbild Patērētājs (īpašnieks).
- Patērētājam ir tiesības uzstādīt gāzes balonu iekārtas un transportēt un nomainīt gāzes balonus.
- Uzstādot sašķidrinātas gāzes balonu iekārtu, jāievēro Piegādātāja izstrādātās gāzes balonu iekārtu uzstādīšanas un gāzes balonu piegādes, nomaiņas un lietošanas instrukcijas, kuras Piegādātājs izsniedz Patērētājam.
- Pēc balona iegādes par tā tehnisko stāvokli atbild Patērētājs.

8.3 Vispārējās prasības ventilācijai

Prasības reglamentē būvnormatīvs LBN 231-03 *Dzīvojamo un publisko ēku apkure un ventilācija* (MK noteikumi Nr. 534 no 23.09.2003), kuri nosaka vispārējās drošuma prasības ventilācijas un gaisa kondicionēšanas sistēmai un iekārtām dzīvojamo ēku virtuvēs un sanitārtehniskajās telpās.

8.4 Prasību raksturojums

- Dzīvojamo ēku virtuves un sanitārtehnisko telpu ventilācijas gaisa vadus atļauts pievienot kopējai ventilācijas iekārtai katru atsevišķā kanālā.
- Telpām paredz dabisko vēdināšanu, piemēram, atveramus logus, logus ar īpašiem ventilējamiem rāmjiem vai īpašas ailas ārsienās. Nav ieteicams projektēt telpas, kurās nav iespējama dabiskā vēdināšana.

8.5 Iespējamie riska faktori un to ietekme

8.5.1 Gāzes apgādē

Riska faktors ir ekspluatācijas prasībām neatbilstoša gāzes plīts un citas ierīces saistībā ar gāzes apgādi. Gāzes noplūde rada sprādzienbīstamu situāciju, apdraudot viesu un citu cilvēku dzīvību.

8.5.2 Ventilācijas nodrošināšanā

- Nepietiekama vai neatbilstoša ventilācija mītnē var būt par iemeslu:
 - ka tiek aizliegts sniegt kādu pakalpojuma veidu (pirts pakalpojums, ēdināšana);
 - ka telpās savairojas arī dažādas baktērijas un vīrusi, kas pastiprina saslimšanas iespēju.
- Jāatceras, ka telpā arī putekļu koncentrācija ir lielāka, pret to īpaši jutīgi varētu būt cilvēki, kuriem ir nosliece uz astmu (arī alerģijas).
- Vēl jāatceras, ka aukstajā gadalaikā ieteicamā gaisa temperatūra darba telpā ir $22^{\circ}\text{C} \pm 2^{\circ}\text{C}$, savukārt siltajā $24,5^{\circ}\text{C} \pm 1,5^{\circ}\text{C}$; Ieteicamais gaisa relatīvais mitrums darba telpā ir no 40 līdz 60%. T.

8.6 Prasības LC kvalitātes sistēmā

Tiek pārbaudīts:

- vai un kā istabas ir vēdināmas. Vai tajās nav nepatīkamas smakas (sistēmas indeksi 1.2.1.4;1.3.1.4;1.4.1.3;1.5.1.31.6.1.3; 1.8.1.4;1.9.1.8);
- vai piespiedu ventilācija vannas istabās / dušas telpās un tualetēs ir darba kārtībā un nav par skaļu, vai ,ja ventilācija notiek tikai pa logu tas ir pietiekoši (sistēmas indekss 1.7.4.2).

8.7 Saimnieka rīcība riska faktora novēršanai vai mazināšanai

- Nodrošināt, lai viesu vajadzībām paredzētā gāzes plīts, gāzes balons, reduktors, skaitītājs, cauruļvadi un citas ierīces atbilstu pastāvošajām prasībām un būtu drošas ekspluatācijā.
- Uzstādīt gāzes detektorus – signalizētājiekārta gāzes noplūdes gadījumos (pievienojama elektrotīklam ar 12V transformatoru).
- Nepieciešamos gadījumos papildus instruēt viesus par iespējamām niansēm gāzes plīts lietošanā.
- Veikt nepieciešamās iespējamās pārbūves, lai telpu vēdināšanas iespējas atbilstu prasībām.

9. Klienta labsajūta, veselības un dzīvības drošība lauku tūrisma, mītnē

9.1 Pakalpojuma drošuma un klienta labsajūtas ietekmējošo faktoru vispārējais raksturojums

Lai nodrošinātu labus pakalpojumus, nepieciešama attiecīga gaisotne, ko rada **fiziskā vide**.

Vislielāko ietekmi uz gaisotni, tai skaitā, uz klienta veselību un labsajūtu atstāj:

- **Apgaismojums** – tā galvenā funkcija ir nodrošināt drošību, kā arī darba precizitāti un efektivitāti gan klientiem, gan apkalpojošam personālam.
 - Telpās, kur var notikt nelaimes gadījumi, apgaismojumam jābūt spēcīgākam, bet guļamistabās tas var nebūt tik intensīvs. Gaitenšos var būt samazināts apgaismojums, taču tas nedrīkst būt nomācošs vai tāds, kas kavē saskatīt uzrakstus uz durvīm vai citu informāciju. Būtiski ir izvēlēties pareizo apgaismojuma veidu (tiešais apgaismojums, vispārīgs apgaismojums, netiešais apgaismojums) un pareizas jaudas spuldzi.
 - Visās telpās ir ļoti vēlama dabiskā dienasgaisma, jo, no psiholoģiskā viedokļa, bez dienasgaismas vai nepietiekama apgaismojuma var rasties depresija u.tml.
- **Apkure** - ikviena cilvēka fizisko labsajūtu ietekmē temperatūra telpā, gaiss un mitrums. Parasti telpās temperatūra ir 15-20° C; relatīvais gaisa mitrums ir 40-60 %.
- **Ventilācija** – tās galvenā funkcija ir nodrošināt, lai gaiss telpās būtu svaigs un tīrs, silts un pietiekami sauss. Laba ventilācija:
 - Dod skābekli elpošanai;
 - Atbrīvo no pārlietu liela mitruma (tas īpaši svarīgi telpās, kur apgrozās daudz cilvēku - tajās nepieciešama intensīvāka gaisa apmaiņa);
 - Likvidē jebkādu smaržu, aromātu;
 - Samazina baktēriju, vīrusu koncentrāciju gaisā, kas vairojas siltā, mitrā telpā.

9.2 Iespējamie riska faktori mītnes telpās un to ietekme

Objekts un iespējamais riska faktors tajā	Ietekme uz viesu drošību	Ietekme uz viesu komforta sajūtu	Ietekme uz saimniekošanas efektivitāti
Telpas atrašanās vieta, platība un ērtums			
<i>Guļamistabas, viesistabas:</i> <ul style="list-style-type: none">• Šauras, ar mēbelēm pieblīvētas telpas;• Telpu platība uz viesi neatbilst normatīvām prasībām;• Zemi griesti, traucējošs griestu slīpums.	<ul style="list-style-type: none">• Apgrūtināta izklūšana no telpām briesmu gadījumos;• Nepietiekamas ventilācijas ietekme uz klienta veselību (atsevišķos gadījumos);• Iespējas gūt traumas (zemi griesti virs guļvietas, citas neērtības).	<ul style="list-style-type: none">• Apgrūtināta viesu mantu novietošana;• Apgrūtinātas rīcības iespējas (apgulšanās, santehnikas lietošana);• Trūkst gaisa, neizgulējies.	<ul style="list-style-type: none">• Viesa izjustais diskomforts kalpo kā piedāvājuma antireklāma. Sūdzību gadījumā apgrūtināta uzņēmējdarbības efektivitāte (pārbaudes, trūkumu novēršana);

Objekts un iespējamais riska faktors tajā	Ietekme uz viesu drošību	Ietekme uz viesu komforta sajūtu	Ietekme uz saimniekošanas efektivitāti
Telpas atrašanās vieta, platība un ērtums			
			<ul style="list-style-type: none"> • Apgrūtināta telpu uzkopšana, sagatavošana viesiem.
Ēku un telpu konstrukciju tehniskais stāvoklis un kvalitāte			
<p><i>Kāpnēs un to konstrukcijas:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Neatbilst būvnormatīvu prasībām (slīpums, margas, pakāpieni); • Ievērojami bojājumi; • Atmosfēras ietekme (ārpusē). 	<ul style="list-style-type: none"> • Iespēja gūt traumas (sevišķi vecākiem cilvēkiem un bērniem); • Apgrūtināta izklūšana no ēkas briesmu gadījumā. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedrošības sajūta, ejot pa kāpnēm, un uztraukums par bērnu drošību. 	<ul style="list-style-type: none"> • Apgrūtināta uzkopšana; • Viesa izjustais diskomforts kalpo kā piedāvājuma antireklāma. Sūdzību gadījumā apgrūtināta uzņēmējdarbības efektivitāte (pārbaudes, trūkumu novēršana);
<p><i>Durvis, logi:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Durvis, logi ar ieplaisājušiem stikliem; • Traucējoši durvju vēršanās virzieni; 	<ul style="list-style-type: none"> • No ieplaisājuša stikla izbiršanas iespējams gūt traumas; • Iespējamās traumas, “saskrienoties ar durvīm”. 	<ul style="list-style-type: none"> • Neievērotas prasības attiecībā uz durvju aizslēgšanu –nedrošības sajūta; • Bojātas, nodilušas konstrukcijas atstāj 	<ul style="list-style-type: none"> • Pie ļoti nelabvēlīgiem apstākļiem iespējami pat tiesiska atbildība.

Objekts un iespējamais riska faktors tajā	Ietekme uz viesu drošību	Ietekme uz viesu komforta sajūtu	Ietekme uz saimniekošanas efektivitāti
Telpas atrašanās vieta, platība un ērtums			
<ul style="list-style-type: none"> • Durvis nav noslēdzamas. 		negatīvu iespaidu par kvalitāti.	
<p><i>Grīdas, sienas, griesti:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Neatbilstoša materiāla izvēle; • Redzami ievērojami bojājumi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Iespēja gūt traumas (sevišķi uz slidenām, slapjām grīdām); • Lēto, cilvēka veselībai nedraudzīgo apdares materiālu negatīvā ietekme uz veselību (alerģijas). 	<ul style="list-style-type: none"> • Lēto, cilvēka veselībai nedraudzīgo apdares materiālu negatīvā ietekme uz sajūtām; • Ļoti nodilušas konstrukcijas rada priekšstatu par sliktu piedāvājuma kvalitāti, netīrību. 	
Mēbeļu un iekārtu , aprīkojuma tehniskais stāvoklis un kvalitāte			

Objekts un iespējamais riska faktors tajā	Ietekme uz viesu drošību	Ietekme uz viesu komforta sajūtu	Ietekme uz saimnieciskās darbības efektivitāti
Telpas atrašanās vieta, platība un ērtums			
<i>Mēbeles guļamtelpās, koplietošanas telpās</i>	Draudus viesu veselībai un dzīvībai var radīt: <ul style="list-style-type: none"> • Ļoti bojāti krēsli un tamlīdzīgas mēbeles; • Ļoti bojāti krēsli un tamlīdzīgas mēbeles; 	Bojātas, čikstošas, nolietotas mēbeles traucē atpūtai.	Iespējamo sūdzību ietekme uz saimnieciskās darbības rezultātu: <ul style="list-style-type: none"> • Var traucēt apkopšanā; • Pie ļoti nelabvēlīgiem apstākļiem iespējama pat tiesiska atbildība.
<i>Virtuves iekārtas, sadzīves elektroiekārtas</i>	Draudus viesu veselībai un dzīvībai var radīt: <ul style="list-style-type: none"> • Ļoti bojāti ledusskapji, plītis, TV un tamlīdzīgas iekārtas; • Nepareizi ierīkotas elektroinstalācijas. 	<ul style="list-style-type: none"> • Redzami bojājumi un iespējamo draudu sajūta traucē atpūtai (bailes lietot); • Stipri nolietotas iekārtas nevieš uzticību (nav vēlēšanās lietot). 	
<i>Inventārs un aprīkojums</i>	Draudus viesu veselībai var radīt: <ul style="list-style-type: none"> • <i>Nedraudzīgu</i>, sintētisku materiālu pielietošana (segas, spilveni, u.c.); • Nepiemērotas vai nolietotas konstrukcijas aprīkojums. 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Nedraudzīgu</i>, sintētisku materiālu pielietošana atstāj diskomforta sajūtu; • Redzami vai sajūjami bojājumi un liela nolietojuma pakāpe rada priekšstatu par trūkumiem kvalitātes jomā. 	<ul style="list-style-type: none"> • Iespējamo sūdzību ietekme uz saimnieciskās darbības rezultātu.

9.3 Iespējamie riska faktori mītnes apkārtnē un to ietekme

Objekts un iespējamais riska faktors tajā	Ietekme uz viesu drošību	Ietekme uz viesu komforta sajūtu	Ietekme uz saimniekošanas efektivitāti
Ar viesu izmitināšanu nesaistīto ēku un būvju stāvoklis			
<i>Ražošanas ēkas, Ražošanas zonas, Celtniecības darbi</i>	Viesu, sevišķi bērnu, drošībai draudus rada: <ul style="list-style-type: none"> Nenorobežotas, brīvi pieejamas ražošanas iekārtas un ierīces; Celtniecības sastatņu un palīgierīču pieejamība. 	Ražošanas un remonta – celtniecības procesa ietekme uz viesu atpūtas kvalitāti (putekļi, troksnis, smakas, apkārtnes izskats)	Viesa izjustais diskomforts kalpo kā piedāvājuma antireklāma. Sūdzību gadījumā apgrūtināta uzņēmējdarbības efektivitāte. Ierobežotas piedāvājuma kvalitātes paaugstināšanas iespējas.
<i>Dažādas būves viesu mītnes sētā</i>	Viesu, sevišķi bērnu drošībai draudus rada nenorobežotas, brīvi pieejamas būves sētā (akas, dīķi, malku krāvumi, akmens krāvumi, u. tml.)	Redzami trūkumi sētas vides drošumā un izskatā viesim rada priekšstatu par nepietiekošu piedāvājuma kvalitāti.	
<i>Aktīvās atpūtas ierīces (šūpoles, slidkalniņi, spēļu laukumi, u.tml.)</i>	Viesu, sevišķi bērnu, drošībai draudus rada: <ul style="list-style-type: none"> Nepareizas konstrukcijas izvēle; Nepareizu materiālu izvēle un pielietošana konstrukciju izgatavošanā; Nekvalitatīvs darbs to izgatavošanā; Drošības ierīču trūkums; Lietošanas noteikumu neievērošana (pārgalvība). 	Redzami trūkumi ierīču drošumā un izskatā viesim rada priekšstatu par nepietiekošu piedāvājuma kvalitāti, neraisa vēlmi tās izmantot.	Negatīvais iespaids uz kvalitātes vērtējumu ietekmē uzņēmējdarbības efektivitāti. Pie ļoti nelabvēlīgiem apstākļiem iespējama pat tiesiska atbildība.
Viesa uzturēšanās un pārvietošanās pa atpūtas vietas teritoriju			
<i>Apgaismojums</i>	Viesu drošībai draudus rada diennakts tumšajā laikā neapgaismotas:	Ir apgrūtināta pārvietošanās pa teritoriju, bailes nokrist vai paklupt un gūt traumas.	Negatīvais iespaids uz kvalitātes vērtējumu ietekmē uzņēmējdarbības efektivitāti; Pie ļoti nelabvēlīgiem

Objekts un iespējamais riska faktors tajā	Ietekme uz viesu drošību	Ietekme uz viesu komforta sajūtu	Ietekme uz saimniekošanas efektivitāti
Ar viesu izmitināšanu nesaistīto ēku un būvju stāvoklis			
	<ul style="list-style-type: none"> • Auto novietne; • Celiņi un taciņas; • Ieejas vietas ēkās; • Izeja no pirts uz ūdenstīpni un ieeja tajā. 		apstākļiem iespējama pat tiesiska atbildība.
<i>Celiņu, taciņu, auto stāvlaukuma tehniskais stāvoklis</i>	<p>Viesu drošībai draudus rada celiņi, taciņas, auto stāvlaukumi, kas ir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Apsniguši, apledojuši, nekaisīti; • Neizbūvēti vai nekvalitatīvi (bedraini, nelīdzeni) izbūvēti. 		

9.4 Iespējamie riska faktori telpas uzkopšanas procesā

9.4.1 Vispārēji ieteikumi

Telpu uzkopšanā jāizmanto tikai tādi ķīmiskie līdzekļi, kas ir videi un cilvēkam draudzīgi, atbilstoši sertificēti un atļauti pielietot.

Lai novērstu kaitējumu cilvēka veselībai, ir izdoti MK noteikumi Nr. 186 (apstiprināti 08.05.2001) *Noteikumi par būtiskajām prasībām mazgāšanas un tīrīšanas līdzekļiem un īpašiem ierobežojumiem vai aizliegumiem attiecībā uz darbībām ar tiem.*

Šie noteikumi nosaka:

- būtiskās prasības mazgāšanas un tīrīšanas līdzekļiem;
- īpašus ierobežojumus vai aizliegumus attiecībā uz darbībām ar Latvijā ražotajiem un importētajiem mazgāšanas un tīrīšanas līdzekļiem;

- preču marķēšanas kārtību.

Uz pārdošanai patērētājam paredzēta mazgāšanas un tīrīšanas līdzekļa iepakojuma ir šāda labi saredzama, salasāma un nenodzēšama informācija:

- mazgāšanas un tīrīšanas līdzekļa nosaukums latviešu valodā;
- firmas - ražotājas vai importētājas - nosaukums (vai preču zīme) un adrese latviešu valodā;
- informācija par produkta sastāvu;
- informācija par lietošanu.

9.4.2 Iespējamie riska faktori viesiem veicot mītnes uzkopšanu (brīvdienu mājas)

Objekts un iespējamais riska faktors tajā	Ietekme uz viesu drošību	Ietekme uz viesu komforta sajūtu	Ietekme uz saimniekošanas efektivitāti
Veicamā darba funkcijām un apjomam neatbilstošs vai bojāts inventārs.	Iespējams savainoties uzkopšanas darba procesā.	<ul style="list-style-type: none"> • Neapmierinātība ar saimnieku attieksmi (nav nodrošinātas iespējas ātri un kvalitatīvi uzņemt telpas, tās atstājot); • Telpu sakopšanas procesa radītās neērtības pabojā viesu garastāvokli prombraucot. 	Negatīvais iespaids uz kvalitātes vērtējumu ietekmē uzņēmējdarbības efektivitāti. (Negatīvas atsauksmes - viesis atturēsies šo mītni izvēlēties atkārtoti un neieteiks to arī citiem) Ja radies kaitējums veselībai, tad sekas var būt vēl smagākas visos aspektos, sevišķi, ja saimnieki nav noslēguši Civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas
Veicamā darba funkcijām un apjomam neatbilstoša sadzīves ķīmija.	Ja viesu rīcībā nav ar atbilstošu marķējumu un pielietošanas instrukciju	<ul style="list-style-type: none"> • Viesi būs spiesti uzkopšanas darbus veikt pavisam (vai neveikt 	

Objekts un iespējamais riska faktors tajā	Ietekme uz viesu drošību	Ietekme uz viesu komforta sajūtu	Ietekme uz saimniekošanas efektivitāti
	<p>nodrošināta sadzīves ķīmija, tad pastāv iespēja gūt kaitējumu veselībai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viesim, uzkopšanas procesā tos lietojot; 	<p>vispār), jo baidīsies lietot nemarkētu, nezināmu sadzīves ķīmiju, un tas radīs viņam diskomforta sajūtu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Papildus uztraukums par bērnu drošību (jāveic 	<p>līgumu ar kādu no apdrošināšanas kompānijām.</p>

Objekts un iespējamais riska faktors tajā	Ietekme uz viesu drošību	Ietekme uz viesu komforta sajūtu	Ietekme uz saimniekošanas efektivitāti
	<ul style="list-style-type: none">Bērniem, tos aiztiekot (ziņkāre, neuzmanība).	darbības, lai bērni nevarētu piekļūt šiem līdzekļiem).	

9.4.3 Iespējamie riska faktori, saimniekiem vai personālam veicot mītnes uzkopšanu

Riska faktori ir:

- veicamā darba funkcijām un apjomam neatbilstošs vai bojāts inventārs;
- veicamā darba funkcijām un apjomam neatbilstoša sadzīves ķīmija.

9.5 Alerģijas izraisošie faktori lauku tūrisma mītnēs

9.5.1 Alerģijas izraisītāji

- Ziedputekšņi** (izraisa galvenokārt tie ziedputekšņi, kurus pārnēsā vējš, piem., bērzu, alkšņu, lazdu un zāles ziedputekšņi);
- Dzīvnieku izcelsmes alergēni** (Biežākie izraisītāji: kaķis, suns, mājputni, mazie mājdzīvnieki, zirgs, Arī ādas, apģērbs un paklāji no kažokādas un zirga astru matraču var izraisīt alerģijas simptomus);
- Istabas putekļi, mājas ērcītes** (ērcītes visbiežāk dzīvo gultasveļā, matračos; tām patīk arī lietas, kurās uzkrājas putekļi, piemēram, aizkari, paklāji, mīkstās mēbeles, plīša rotaļlietas, vaļēji plaukti u.c.);
- Pelējuma sēņu sporas** (telpās sporas parasti rodas no mitrām sienām, uz kurām ir savairojušās sēnes, vai no slikti koptiem gaisa mitrinātājiem, kuros vairojas sēnes. Arī veci porainās gumijas matraču, telpaugu vai atkritumu spaiņu ir bagātīgi pelējuma sēņu sporu avoti);
- Pārtikas produkti.** Alerģiju bieži izraisa šādi pārtikas produkti (to sastāvdaļas): piens, olas (visvairāk olas baltums), zivis, vēžveidīgie – moluski, garneles, vēži, gaļa – vistas gaļa, buljoni, pākšaugi – zemesrieksti, soja, zirņi, pupiņas, nerafinēta eļļa, graudaugi – baltie kviešu milti, kukurūza, auzu pārslas, prosa, rudzi, mieži, griķi, citi kultūraugi – selerijas, pētersīļi, burkāni, tomāti, kāposti, kartupeļi, kafija, augļi, ogas – āboli, persiki, lazdu rieksti, bumbieri, aprikozes, plūmes, ķirši, avenes, zemenes, cidonijas, garšvielas, konservēti un marinēti produkti, alkohols.
- Konservanti un krāsvielas, kuri visbiežāk izraisa alerģiju:
 - Konservanti - E – 220 – 227, E – 210 – 219, E – 249 – 252;
 - Antioksidanti - E -321;
 - Krāsvielas - E – 102, E – 122, E – 123, E – 124, E – 127, E – 151;
 - Aromatizētāji - B – 550 - 553.
- Kukaiņu inde;
- Krustotā alerģija - kairinoša radniecība;
- Ultravioletais starojums (alerģija pret sauli);
- Zāles (medikamenti).

9.5.2 Iespējamie pasākumi alerģisko riska faktoru mazināšanai

- Iespēju robežās viesiem paredzēto telpu būvniecībā izmantot materiālus, kas ir pārbaudīti un atzīti par drošiem (piem., specializētas emulsijas krāsas SCOTTE no Zviedrijas krāsu firmas BECKERS);
- Regulāri vēdiniet telpas un ievērojiet, lai tās būtu pēc iespējas sausākas (konkrētāk skatīt šī materiāla 2. tēmu);
- Atsakieties guļamistabā no „putekļu uztvērējiem”, piemēram, lieliem aizkariem, vaļējiem grāmatplauktiem un paklājiem ar garām bārkstīm;
- Mīksto mēbeļu vietā izvēlieties ādas mēbeles (ar gludu ādu);
- Dūnu sega, gultas sega un gultas veļa jāmazgā regulāri vismaz 60°C, bet labāk 95°C karstā ūdenī;
- Vajadzētu izvairīties no spilveniem ar dabisku pildījumu. Spilvenus ar sintētisko pildījumu mēdz saukt par antialerģiskiem. Veikalos ir nopērkami spilveni, kuru sintētiskajam pildījumam izmantotas dažādas dabiskas vielas, piemēram, rūpnieciski pārstrādātas kukurūzas šķiedras vai lateksa pildījums, kas ir elastīgs, labi piemērojas galvas formai un tik ātri nesaplok kā poliestera spilveni.

9.6 Mājdzīvnieki kā riska faktors klienta drošībai

- Mājdzīvnieki viesiem var būt kā alerģiju izraisošs avots (*skatīt iepriekšējo apakšpunktu*);
- Viesu drošībai un viņu mantas drošībai draudus rada mājdzīvnieki, kas:
 - nav vakcinēti pret trakumsērgu;
 - netiek pieskatīti (sevišķi viesu ierašanās brīdī);
 - var nodarīt bojājumus viesu mantām.
- Viesiem, kam ir nepatika pret mājdzīvniekiem vai bailes no tiem, mājdzīvnieki var būt traucējošs faktors pilnvērtīgai atpūtai.

9.6.1 Saimnieku rīcība mājdzīvnieku radīto riska faktoru ierobežošanai

- Izvērtēt konkrēto situāciju mītnē un iespēju robežās atturēties no alerģiju izraisošu mājdzīvnieku turēšanas saimniecībā;
- Ierobežot mājdzīvnieku pārvietošanos pa mītnes teritoriju un iekļūšanu viesiem paredzētajās telpās;
- Reklāmas un informatīvajos materiālos ievietot precīzu informāciju par situāciju mītnē (ikonas: *saimniecībā ir mājdzīvnieki; aizliegts ņemt līdzī mājdzīvniekus*);
- Ierodoties viesiem mītnē, informēt viņus par situāciju un iespējamām problēmām saistībā ar mājdzīvniekiem;
- Veikt nepieciešamos profilaktiskos pasākumus mājdzīvnieku uzturēšanā (potes pret trakumsērgu, u. tml.).

9.7 Prasības pirmās neatliekamās palīdzības nodrošināšanā

Pirmā palīdzība ir tūlītēja, mērķtiecīga un precīza rīcība dzīvību un veselību apdraudošā situācijā, līdz neatliekamās medicīniskās palīdzības speciālistu ierašanās brīdim.

9.7.1 Mājas aptieciņa

Mājas aptieciņa vajadzīga, lai varētu sniegt pirmo palīdzību traumas vai saslimšanas gadījumā.

Jāseko līdzi, lai aptieciņas saturs tiktu gan savlaicīgi atjaunots un papildināts, gan arī izmesti medikamenti, kuriem beidzies derīguma termiņš. Jāievēro, ka medikamentus nevajadzētu izmest atkritumos, kur ar tiem var saindēties gan dzīvnieki, gan cilvēki.

Mājas aptieciņa jānovieto bērniem nepieejamā vietā, bet jāinformē viesi par tās atrašanās vietu.

Mājas aptieciņu komplektē individuāli, tomēr tajā jābūt:

- Kādam brūču dezinficējošam līdzeklim (briljantzaļā spirta šķīdums oriģināls, ūdeņraža pārskābe, joda spirta šķīdums);
- Termometram, lai varētu izmērīt ķermeņa temperatūru;
- Medikamentiem pret paaugstinātu ķermeņa temperatūru;
- Sāpes remdējošiem medikamentiem, piemēram, ibuprofēnam;
- Medikamentiem kuņģa - zarnu trakta slimību gadījumos;
- Medikamentiem alerģisku reakciju gadījumos (kukaiņu kodums);
- Medikamentiem ar nomierinošu efektu. Baldriāna tabletes vai tinktūra var palīdzēt negaidītās stresa situācijās.

9.7.2 Rīcības secība negadījuma vietā

Tūlītēji veicamie pasākumi

- Briesmu avota novēršana - noslēgt gāzi, nodzēst liesmu, atslēgt elektrību, uzstādīt brīdinājuma zīmes;
- Dzīvības glābšanas pasākumi - asiņošanas apturēšana, elpināšana, masāža;
- Palīdzības izsaukšana;
- Pirmās palīdzības sniegšana.

Ja cietušais zaudējis samaņu, ir jārīkojas pēc ABC SHĒMAS (Tā ir shēma viskritiskāko stāvokļu novērtēšanai, dzīvības saglabāšanai un uzturēšanai.) Detalizētāk šī shēma aplūkota Katastrofu medicīnas centra mājas lapā www.emergency.lv. Vēlams būtu, balstoties uz šajā mājas lapā iegūstamo informāciju, sagatavot sev rīcības plānu ērtai lietošanai un glabāt to kopā ar mājas aptieciņu un pārējo informāciju.

Citi aspekti

- Palīdzības dienestu tālruniem jābūt mājās redzamā vietā, lai uztraukumā nevajadzētu meklēt un zaudēt laiku;
- Turpat varētu būt arī jūsu ģimenes ārsta telefona numurs, lai ar savu ārstu vienotos par tālāko rīcību pēc neatliekamās palīdzības saņemšanas.

10. Klienta personīgo mantu drošība lauku tūrisma mītnē

10.1 Likumdošanas prasību raksturojums

Šobrīd spēkā esošā likumdošana neparedz obligātas darbības attiecībā pret klientu mantas drošības garantijām.

10.2 Iespējamie riska faktori mantas drošībai

Draudi lauku tūrisma klienta mantai var rasties:

- Stihisku negadījumu rezultātā (ugunsgrēki, plūdi, vētra);
- Trešo personu prettiesiskas rīcības rezultātā (zagšana, laupīšana);
- Klienta neuzmanīgas rīcības rezultātā;
- Atpūtas mītnes saimnieku vai citu iemītnieku neuzmanīgas vai prettiesiskas rīcības rezultātā;
- Atpūtas mītnes mājdzīvnieku neparedzamas rīcības rezultātā.

10.3 Saimnieka atbildība un rīcība riska faktoru novēršanai vai mazināšanai

- Nodrošināt atpūtas vietā klientam iespēju savu mantu uzglabāt maksimāli drošos apstākļos (aizslēdzamas telpas, vērtslietu, naudas, dokumentu uzglabāšanu speciālos seifos vai glabātuvēs, signalizācijas ierīces);
- Nodrošināt kontroli pār trešo personu ierašanos viesu atpūtas vietā;
- Nodrošināt atbilstošu kvalitāti un drošumu viesu auto novietošanas vietām (segums, iežogojums, signalizācija);
- Informēt klientu par situāciju un prasībām viņa mantas drošības nodrošināšanai;
- Noslēgt līgumu ar apdrošināšanas kompāniju par Vispārējās civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu.

11. VCTA apdrošināšana lauku tūrisma mītnēs

Apdrošināšanas jautājumus reglamentē Likums Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likums, pieņemts 1998.gada 30. jūnijā.

11.1 Vispārējie termini un to skaidrojumi

- **Vispārējā civiltiesiskā atbildības apdrošināšana** sedz zaudējumus, kas radušies, zaudējumus nodarot netīšām;
- **Apdrošināšanas objekts** ir apdrošinātā civiltiesiskā atbildība par jebkurai trešai personai nodarītajiem zaudējumiem;
- **Trešā persona** ir jebkura fiziska vai juridiska persona (izņemot apdrošināto), kurai apdrošināšanas gadījuma rezultātā nodarīti miesas bojājumi un (vai) mantiski zaudējumi, un kurai pienākas apdrošināšanas atlīdzība;
- **Mantiskie zaudējumi** nozīmē materiālos zaudējumus, kuri nodarīti Trešo personu īpašumam, iekļaujot jebkuras sekas, ja to nevar turpmāk izmantot paredzētajiem mērķiem;
- **Miesas bojājumi** ir bojājumi, kas nodarīti Trešo personu ķermenim vai slimības, kuras guvusi vai pārcietusi Trešā persona, kā arī nāve, kas iestājusies jebkurā brīdī apdrošināšanas gadījuma rezultātā;
- **Apdrošinātājs atlīdzina (atlīdzināmie zaudējumi):**
 - Trešās personas miesas bojājumus (ieskaitot slimību vai nāvi);
 - Trešās personas īpašuma fizisku bojājumu vai zudumu;
 - Izdevumus prasības vai pretenzijas nokārtošanai (juridiskie izdevumi).

11.2 VCTA noteikumu raksturojums

11.2.1 Civiltiesiskās atbildības iestāšanās

Var iestāties gadījumos, kad persona:

- veicot darbus savā īpašumā, netīšām iznīcina vai bojā kaimiņa, **īrnieka** vai **citas personas īpašumu**;
- pienācīgi nerūpējas par savu nekustamo īpašumu, neveic tajā nepieciešamo apkopi un remontu;
- pienācīgi neuzrauga vai nerīkojas ar sev piederošajām ierīcēm, transporta līdzekļiem vai materiāliem;
- pienācīgi neuzrauga sev piederošos mājdzīvniekus un tie nodara kādam pāri;
- neveic vajadzīgos drošības pasākumus savā īpašumā esošiem paaugstinātas bīstamības objektiem.

11.2.2 Apdrošināšanas atlīdzības apmērs (atbildības limits); atlīdzības izmaksa

- Apdrošināšanas polisē norādītais atbildības limits ir maksimālais apdrošināšanas atlīdzības apmērs, iestājoties apdrošināšanas gadījumam. Tiek noteikts limits uz vienu gadījumu un limits uz apdrošināšanas periodu kopumā.
- Apdrošināšanas atlīdzību izmaksā, pamatojoties uz:
 - Trešās personas rakstisku iesniegumu;

- Kompetentas iestādes izziņu;
- Spēkā stājušos tiesas spriedumu (domstarpību gadījumā).
- Apdrošināšanas atlīdzību izmaksā pa zaudējuma veidiem:
 - Mantisko zaudējumu gadījumā tiek atlīdzināti:
 1. Īpašuma bojā ejas gadījumā - tā vērtība pirms apdrošināšanas gadījuma;
 2. Īpašuma bojājuma gadījumā - atjaunošanas izdevumi vai iegādes izdevumi (zemākā cena);
 - Miesas bojājumu gadījumā tiek atlīdzināti:
 1. ārstniecības izdevumi;
 2. zaudējumi darba spēju zuduma gadījumā;
 3. apbedīšanas izdevumi un pabalsts apgādājamajiem cietušās personas nāves gadījumā.

Ja viena apdrošināšanas gadījuma rezultātā prasības par zaudējuma atlīdzību iesniedz vairākas Trešās personas un zaudējumu faktiskais apmērs pārsniedz apdrošināšanas līgumā noteikto atbildības limitu, apdrošināšanas atlīdzība tiek aprēķināta proporcionāli nodarīto zaudējumu apmēram, nepārsniedzot atbildības limitu katram zaudējuma veidam un kopējo atbildības limitu. Atbildības limitos tiek iekļauti arī prasības noregulēšanas izdevumi.

11.2.3 Apdrošināšanas periods

Apdrošināšanas atlīdzība tiks izmaksāta par apdrošināšanas līguma laikā notikušajiem apdrošināšanas gadījumiem, bet ir noteikts zaudējuma pieteikšanas pagarinātais ziņošanas periods, kura laikā arī var pieteikt zaudējumus, kuri izriet no apdrošināšanas perioda.

11.2.4 Apdrošināšanas prēmija

Parasti apdrošināšanas prēmija ir 1,3 - 2 % no apdrošināšanas limita. Apdrošināšanas prēmiju nosaka Apdrošinātājs, vienojoties ar Apdrošinājuma ņēmēju. Tā tiek noteikta, izvērtējot apdrošinātā sniegtās ziņas par apstākļiem, kuri var ietekmēt apdrošinātā civiltiesiskās atbildības iestāšanos (riski), kā arī:

- atbildības limitu;
- apdrošināšanas līguma darbības teritoriju;
- apdrošināšanas līguma darbības termiņu.

11.2.5 Apdrošinājuma ņēmēja, Apdrošinātā vai viņu pārstāvju pienākumi pēc apdrošināšanas gadījuma iestāšanās

- Jāpaziņo Apdrošinātājam rakstiski (nekavējoties vai ne vēlāk kā divu darba dienu laikā) par jebkuru apdrošināšanas gadījumu, kura rezultātā var tikt izvirzīta prasība;
- Nekavējoties paziņot par apdrošināšanas gadījuma iestāšanos kompetentām iestādēm, kuras var apstiprināt faktu, un kuru pienākumos ietilpst attiecīgā negadījuma izmeklēšana (policija, ārstniecības iestāde);
- Izpildīt apdrošināšanas līguma punktu prasības laikā un secībā.

11.3 Riska faktori lauku tūrisma uzņēmumos un VCTA

- Draudi klienta veselībai un dzīvībai var rasties šādu faktoru rezultātā:
 - Iespēja saindēties ar nekvalitatīvu pārtiku (ūdeni);
 - Pieejamas bojātas sadzīves elektroierīces vai bojāta elektroinstalācija (rozetes, slēdži, pagarinātāji);
 - Bojātas vai nepietiekoši droši ierīkotas apkures un tamlīdzīgas ierīces (kamīni, pirts krāsniņas, grili);
 - Grīdām izmantoti tādi materiāli (piem., flīzes pie baseiniem, dušās, pirtīs), kuri kļūst slideni, uz tiem nokļūstot ūdenim;
 - Kāpnes un margas neatbilst būvnormatīvu prasībām (pakāpienu augstumi, margu neesamība vai to tehniskais risinājums un izpildījums, u. tml.);
 - Drēbju pakarināmo nepiemērots izvietojums un izpildījums (intensīvas pārvietošanās vietā ar asumiem, uz kuriem var gūt savainojumus);
 - Bojātas vai nedrošas konstrukcijas aprīkojums (gultas, krēsli, šūpoles, slidkalniņi, u. tml.);
 - Alerģiju izraisošu materiālu pielietojums (sintētiskie materiāli);
 - Iespēja gūt savainojumus mājdzīvnieku rīcības rezultātā (suņu, kaķu uzbrukums vai neparedzēta rīcība rotaļās ar bērniem);
 - Iespēja gūt traumas stihiju gadījumos (vētra, negaiss, ugunsgrēks);
 - Iespēja gūt savainojumus neparedzētas rīcības rezultātā dažādās izklaidēs un aktivitātēs (uguņošana, sporta aktivitātes, ekstrēmās izklaides, pārgājieni).
- Draudi klienta mantai, bagāžai var rasties šādu faktoru rezultātā:
 - Stihiju gadījumos;
 - Mājdzīvnieku neparedzamas rīcības rezultātā;
 - Veicot remontdarbus viesu atpūtas un uzturēšanās zonā;
 - Trešo personu rīcība (zagšana, laupīšana, ielaušanās, citas neparedzētas darbības);
 - Avārija mītnes ūdensapgādes, kanalizācijas tīklā.

12. Pirts pakalpojuma drošība

Šobrīd spēkā esošie Ministru kabineta noteikumi Nr. 439 no 19.12.2000. *Higiēnas prasības publiskas lietošanas pirtīm* attiecināmi uz visām pirtīm, kuras tiek piedāvātas klientiem, bet paredzētie šo noteikumu grozījumi (patreiz sagatavošanā) nosaka, ka par publiskas lietošanas pirti tiks uzskatīta pirts, kuras karsēšanās vai tvaicēšanās telpā ir vairāk kā desmit vietas.

12.1 Likumdošanas normatīvie dokumenti

Prasības reglamentē:

1. Latvijas būvnormatīvi LBN 208-00 *Publiskas ēkas un būves* (Apstiprināti ar Ministru kabineta noteikumiem Nr. 411 no 28.11.2000.)
2. *Higiēnas prasības publiskas lietošanas pirtīm* (Ministru kabineta noteikumi Nr. 439 no 19.12.2000.)

Latvijas būvnormatīvu LBN 208-00 prasības nosaka, ka pirts telpas var izvietot citādas izmantošanas publiskajās ēkās, ja ir izpildīti šādi nosacījumi:

- karsēšanās telpā ir ne vairāk par desmit vietām;
- pirts telpu bloks atdalīts ar attiecīga tipa ugunsdrošām durvīm, starpsienām un pārsegumiem;
- pirts telpu blokam ir izejas uz evakuācijas izejām vai tieši uz āru;
- krāsns aprīkota ar automātisko aizsardzību un izslēgšanas mehānismu;
- pirts telpās ir dabīgā ventilācija ar vismaz vienkārtīgu gaisa apmaiņu stundā.

12.2 Iespējamie riska faktori

- Tieša ietekme uz viesu drošību nav novērojama, ja vien atkāpes no noteikumiem nav ļoti būtiskas (faktiski ekspluatācijai nepieļaujama situācija);
- Neērtības pirts ekspluatācijas procesā (atsevišķu telpu trūkums, šaurība, ventilācijas trūkums, WC trūkums u.c. aspekti);
- Problēmas ar kontrolējošām institūcijām.

12.3 Ieteikumi riska faktoru novēršanai

Kontrolējošo institūciju prasībām neatbilstošas pirts ekspluatācija var būtiski ietekmēt uzņēmējdarbības efektivitāti (pārbūve, soda naudas, pakalpojuma pārtraukšana).

12.4 Pirts telpu ekspluatācijas drošības aspekti

Pirts pēršanās telpa (karsētava)

Viesu drošībai draudus var radīt:

- nepareizu pamatmateriālu un apdares materiālu pielietošana sienām, griestiem, lāvām (skujkoki);
- nepareiza lāvas konstrukcija (izmēri, aizbūvēta lāvas apakšējā telpa, nav atstātas spraugas starp lāvas dēļiem);
- nekvalitatīvi veikts izbūves darbs;
- nav norobežota apkures krāsniņa;

- nenorobežots vai nepareizi izvēlēts gaismas ķermenis;
- durvis nepareizi veramas, ar metāla rokturiem;
- problēmas ar ventilāciju, gaisa apmaiņu telpā;
- citas metāla detaļas karsētavā.

Pārējās telpas

Draudi viesu drošībai varētu rasties:

- ja nepareizi pielietoti materiāli un tehnoloģijas (slidena grīda, toksiski materiāli);
- ja telpā ir problēmas ar ventilāciju, gaisa apmaiņu;
- ja telpā ir nepietiekošs apgaismojums;
- ja uz grīdas uzkrājas ūdens (nepietiekošas caurplūdes traps vai nepietiekošs grīdas slīpums – noteces kritums).

Citi aspekti

Neatbilstoši līdzekļi un metodes pāršanās procesā, kad draudus viesu drošībai varētu radīt sekojošais:

- neatbilstošu *eliksīru* pielietošana;
- neatbilstošas karsētavas temperatūras izvēles dēļ ir iespējama pirts krāsniņas pārkurināšanās, kā rezultātā var:
 - izcelties ugunsgrēks;
 - iegūt apdegumus nejauši, pieskaroties krāsniņas metāla daļām;
 - iespējami dažādi kaitējumi veselībai.

Nepārdomāti izvēlēti un izbūvēti baseini vai ieejas laipas (platformas) ūdenskrātuvēs:

- nepietiekams ūdens baseina vai krātuves dziļums lēkšanai tajā;
- nepietiekams apgaismojums;
- slideni vai nekvalitatīvi seguma materiāli baseina malām, celiņiem, laipām;
- nekvalitatīvi paveikti būvdarbi;
- trūkst atbalsta margas celiņiem, platformām, laipām;
- stāva, bīstama ieeja ūdenskrātuvē;
- laikus neremontētas (nomainītas) bojātas konstrukcijas (laipas, platformas, margas, kāpnes, utt.).

Ieteikumi riska faktoru novēršanai

- Kontrolējošo institūciju prasību neievērošana nodrošināt pirts atbilstību noteikumiem var būtiski ietekmēt uzņēmējdarbības efektivitāti (pārbūve, soda naudas, pakalpojuma pārtraukšana);
- Konsultēties ar pirtslietu zinātajiem un izmantot pieejamo informāciju internetā un publikācijās, lai novērstu vai ierobežotu riska faktoru ietekmi uz klienta drošību pirts pakalpojumam;

- Periodiski apsekot pirts un ar to saistīto būvju un iekārtu tehnisko stāvokli un nekavējoši novērst konstatētās nepilnības un bojājumus.

12.5 Pirts procedūru drošība un iespējamie riski klienta veselībai

Klientu veselības drošībai būtu vēlams pirts telpā (ģērbtuvē) izvietot rakstisku Atgādinājumu par situācijām, kurās nebūtu vēlama karsēšanās pirtī.

Būtiskākie aspekti (avots: www.pirtslietas.lv)

- Pērtuves temperatūra saunā, kas pārsniedz 100° C, ir par augstu, un mediķi no tādas iesaka izvairīties, jo šādā temperatūrā tiek nevēlami traucēts asins un olbaltumvielu apmaiņas process, pieaug slodze sirdij, izmainās skābekļa balanss organismā.
- Pirts apmeklējums nav ieteicams cilvēkiem, kuri slimo ar:
 - psihiskām kaitēm;
 - hipertoniju, ko pavada sirds un nieru nepietiekamība;
 - vispārīgu organisma vājumu;
 - smagām ādas saslimšanām un infekcijām;
 - dažāda veida čūlām ar noslieci uz asiņošanu;
 - akūtām acu un ausu slimībām;
 - akūtu anēmiju;
 - izteiktu asinsvadu sklerozi;
 - onkoloģiskām saslimšanām;
 - epilepsiju;
 - diabētu, ja novēro acidozi;
 - smagām nieru hroniskajām slimībām;
 - vispārējo aterosklerozi;
 - vispārēja organisma hipertoksikoze;
 - ja ir jebkādu saslimšanu akūts periods;
 - ja ir galvas traumas;
 - ja organismā novēro vielu uzsūkšanās procesu traucējumus.
- Pirts lieliski palīdz saaukstēšanās sākumā. Par vēlu ir pērties, ja saslimšana jau ilgst kādu laiku (ir augsta temperatūra, klepus, kakla iekaisums). Apmeklējot pirti šādā stāvoklī, var gūt sarežģījumus un ārstēšanās dažu nedēļu vietā var ieilgt mēnesi un vairāk.
- Pirts apmeklējumi nav ieteicami cilvēkiem, kuriem ārsts līcis izvairīties no saules vannām, peldēm atklātās ūdenstilpnēs un sporta nodarbībām.
- Pirts apmeklējumi kategoriski noliedzami cilvēkiem alkohola reibuma stāvoklī.

13. Baseinu, karsto masāžas vannu, trenāžieru zāles drošības nosacījumi lauku tūrisma mītnēs

13.1 Vispārējie noteikumi

Civillikuma normas nosaka, jebkuras mītnes saimnieks ir atbildīgs par visu to ierīču, kuras tiek piedāvātas viesiem, tehnisko stāvokli un drošību ekspluatācijā.

Klienta vai patērētāja intereses aizsargā Patērētāju tiesību aizsardzības likums, kas pieņemts 1999. gada 18. martā un kas nosaka, ka:

- tā mērķis ir nodrošināt patērētājam iespēju īstenot un aizsargāt savas likumīgās tiesības, un tās ir pārkāptas, ja:
 - patērētājam nav nodrošināta iespēja saņemt vispusīgu un pilnīgu informāciju par pakalpojumu;
 - patērētājam sniegta nepienācīgas kvalitātes pakalpojums.
- patērētājam jāsaņem pilnīga informācija pakalpojumu;
- pakalpojumam jāatbilst arī ražotāja, pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja informācijai par šo pakalpojumu;
- pakalpojums uzskatāms par nepienācīgas kvalitātes pakalpojumu, ja:
 - to sniedzot, nav ievērotas normatīvo aktu vai normatīvtehnisko dokumentu prasības, vai tam ir citi būtiski trūkumi;
 - par to sniegta maldinoša, nepatiesa, nepilnīga vai neskaidra (nesalasāma) informācija vai tā nav sniegta vispār un tāpēc pakalpojumu nav iespējams izmantot paredzētajam nolūkam vai arī tas rada vai var radīt apdraudējumu patērētāja mantai, veselībai, dzīvībai vai videi;
 - likumā un citos normatīvajos aktos noteikto patērētāju tiesību aizsardzības uzraudzību un kontroli īsteno Patērētāju tiesību aizsardzības centrs.

13.2 Iespējamie riska faktori baseinu izmantošanas drošībai

Baseinu ekspluatācijas noteikumus reglamentē Ministru kabineta noteikumi Nr. 439 no 19.12.2000. *Higiēnas prasības publiskas lietošanas pirtīm.*

- **Iespējamie riski:**
 - Baseins nav aprīkots ar:
 - pietiekoši drošu norobežojumu;
 - ar drošām kāpnēm vai citādā veida ierīcēm izkļūšanai no tā;
 - ar nepieciešamajām ūdens apmaiņas, filtrācijas, recirkulācijas un attīrīšanas ierīcēm, kā rezultātā pH līmenis pārsniedz maksimāli pieļaujamo.
 - Baseina būvniecībā pieļautas kļūdas materiālu un tehnoloģijas izvēlē, kā rezultātā klienti var gūt kaitējumu veselībai:
 - traumas slidenas grīdas vai nepietiekama apgaismojuma dēļ;
 - slikta pašsajūta nepietiekamas ventilācijas dēļ.

- Baseina ekspluatācijas prasību neievērošanas dēļ:
 - slikta pašsajūta baseina lietotājam, kas var rasties, brīvajam hlora līmenim ūdenī pārsniedzot maksimāli pieļaujamo normu;
 - netiek ievēroti ūdens apmaiņas noteikumi (regularitāte), kas rada pastiprinātus ūdens piesārņojuma draudus;
 - apmainītā ūdens daudzums % neatbilst peldbaseina ūdens tilpumam;
 - netiek ievērotas ražotāja instrukcijas ūdens attīrīšanas sistēmas izmantošanai, ūdens nomaiņai, kā arī atbilstošu vielu lietošanai ūdens sagatavošanā;
 - pirms ūdens iepildīšanas tukšu peldbaseinu neiztīra, nedezinficē un neizskalo ar ūdeni.

13.3 Saimnieku atbildības jomas un iespējamo risku novēršanas pasākumi

Risku novēršanas pasākumi:

- Viesiem piedāvāt tikai tādus pakalpojumus (pieejami par samaksu vai par brīvu papildus nakšņošanas vai atpūtas pakalpojumam), kuru drošība ir garantēta un pārbaudīta.
- Pakalpojuma sniedzēja pienākums ir iepazīstināt patērētāju ar patiesu un pilnīgu informāciju par piedāvātā pakalpojuma kvalitāti, drošumu, lietošanas noteikumiem.
- Sarežģītākiem pakalpojumiem (SPA masāžas vannas, baseini, treniņi u.tml.) vēlams izstrādāt lietošanas noteikumus, ar kuriem iepazīstināt klientus pirms to pielietošanas (*skatīt piemēru*).
- **Lietošanas noteikumi** - pakalpojuma sniedzēja norādījumi, kurus ievērojot, pakalpojums saglabā lietošanas (izmantošanas) īpašības un pienācīgu kvalitāti, kā arī nerada apdraudējumu patērētāja mantai, veselībai, dzīvībai vai videi.
- Pie sarežģītākām ierīcēm vai bīstamās vietās izlikt brīdinošas norādes (zīmes) un sekot līdz to tehniskajam stāvoklim, kā arī aktualizēt tās pēc nepieciešamības.
- Nodrošināt Ministru kabineta izdoto noteikumu Nr. 469 *Higiēnas prasības publiskas lietošanas pirtī* prasību ievērošanu.

Par *Patērētāju tiesību aizsardzības likumā* un citos patērētāju tiesību aizsardzības normatīvajos aktos noteikto patērētāju tiesību pārkāpumiem iestājas civiltiesiskā, administratīvā vai kriminālā atbildība.

14. Aktīvās atpūtas piedāvājuma drošība lauku tūrisma mītnēs

14.1 Ūdenstūrisms (laivas, ūdensvelosipēdi un ūdensmotocikli)

Atrašanās uz ūdens un dažādu kuģošanas (peldlīdzekļu) izmantošana vienmēr ir saistīta ar risku, īpaši tiem, kuru peldēt. Latvijas upju un ezeru ūdeņi ir salīdzinoši „mierīgi”. Izņēmums ir pavasara pali un laiks pēc ilgstošām lietavām, kad atsevišķas straujtes vai upju (upīšu) posmi, kuros atrodas laukakmeņu krāvumi, pārvēršas par mutoļojošām un tehniski sarežģīti pārvaramām krācēm. Ūdenstūristam var būt bīstami arī lieli ezeri spēcīga vēja vai vētras laikā.

Taču jāatceras, ka jebkura ūdens aktivitāte ir saistīta ar paaugstinātu risku, tādēļ uzņēmēja vai inventāra nomnieka un klienta attiecībām ir jābūt balstītām uz savstarpēju uzticību, informācijas patiesumu (arī aktuālā informācija) un pārdomātu drošības pasākumu ievērošanu visos ar ūdenstūrismu saistītajos pasākumos.

Šobrīd Latvijā nav normatīvo aktu, kas no drošības aspekta reglamentētu kārtību, kādā klientam tiek īrēts ar ūdens aktivitātēm saistītais inventārs (airu laivas, ūdens velosipēdi, ūdensmotocikli u.c.) un kādi nosacījumi (no drošības viedokļa) tam jāievēro, atrodoties uz ūdens. Tieši tādēļ būtiska ir saimnieka sniegtā informācija klientam par „iekšējās kārtības” noteikumiem konkrētajā vietā.

Saskaņā ar 2003. g. 23. decembra MK noteikumiem Nr. 766 „Mazizmēra kuģošanas līdzekļu reģistrācijas noteikumi”:

- Ūdensmotociklus, motorlaivas, kuterus un airu laivas¹ reģistrē Ceļu satiksmes drošības direkcijā (CSDD);
- Airu laivas reģistrē brīvprātīgi, izņemot gadījumu, ja pašvaldība vai iekšējo ūdeņu īpašnieks tam piederošos iekšējos ūdeņos ir paredzējis laivu reģistrāciju noteikumos Nr. 766 noteiktajā kārtībā;
- Ūdensvelosipēdi nav jāreģistrē.

Šie noteikumi nosaka mazizmēra kuģošanas līdzekļu reģistrācijas kārtību (kas reģistrē, kādā veidā, kādi dokumenti nepieciešami, kā marķē kuģošanas līdzekli, valsts nodevu par reģistrāciju u.c.).

Ūdenstūrisma pasākuma laikā, der atcerēties, ka:

- Koka, metāla un stiklaplasta laivas, kā arī plosti ir piemērotāki kā vizināšanās un atpūtas (t.sk. makšķerēšanas) līdzekļi dīķos, ezeros un lielākās upēs. Tās ir stabilas, ietilpīgas un relatīvi drošas pat salīdzinoši nelabvēlīgos meteoroloģiskos apstākļos;
- Piepūšamās laivas ir vairāk domātas tiem, kas vēlas atpūtas braucienu un/vai makšķerēt. Tās nav piemērotas ilgstošiem un gariem braucieniem pa upēm, lieliem un aizaugošiem ezeriem, jo tajās grūti „cīnīties” ar pretvēju un vēl grūtāk pārvietoties pa aizaugušiem upju posmiem vai ezeru daļām;
- Kanoē tipa laivas ir piemērotākas garākiem braucieniem pa Latvijas upēm un ezeriem (jāizvairās no braukšanas stipra vēja laikā) dažādam cilvēku skaitam un atšķirīgām braucēju sagatavotības pakāpēm. Kanoē ir nestabilākas par augstāk minētajām laivām, tāpēc jāizvairās no straujām kustībām, ātras virziena maiņas, krācēm, pārgāzēm, akmeņiem upēs un lieliem viļņiem ezeros;
- Smailes un kajaki ir visnestabilākie pārvietošanās līdzekļi. Tos parasti izmanto ar sportu un trenniņiem, aktīvā un ekstrēmā tūrisma pasākumos (piemēram, jūras kajaku tūres pa Igaunijas salām vai Latvijas jūras piekrastē);
- Lielajos ezeros (Burtnieks, Lubāns, Usmas, Rāznas u.c.) var uznākt pēkšņas brāzmas un vētras, tādēļ potenciālu dabas stihiju gadījumā savlaicīgi ir jānodas krasta tuvumā;
- Laivā ieteicams atrasties ne mazāk kā diviem cilvēkiem;
- Riskantos pasākumos ieteicams doties ne mazāk kā divās laivās.

Braucot pa upi vai ezeru, **peldlīdzeklī būtu vēlams atrasties:**

- Glābšanas riņķis vai cita peldoša lieta;
- Koka, metāla, stiklaplasta laivām - rezerves airis (g.k. lielajos ezeros, ūdenskrātuvēs).

Uzmanību!

Laivas īpašniekam (nomniekam) klients ir jāiepazīstina ar svarīgākajiem drošības jautājumiem. Šajā sakarā ieteicams izstrādāt peldlīdzekļa izmantošanas drošības noteikumu lapu, ar kuru klients, apliecinot ar savu parakstu, iepazīstas pirms došanās uz ūdens. Noteikumi satur var būt šāds (atkarīgs no vietas, situācijas u.c. apstākļiem):

- Atrodoties uz ūdens klientam ir jābūt uzvilktai glābšanas vestei un pašam jānodrošina tās pareiza lietošana;
- Atrodoties laivā klients nedrīkst lietot alkoholiskos dzērienus u.c. psihotropās vielas;
- Nedrīkst peldēties nepazīstamās un nelabiekārtotās vietās;
- Klients saimniekam paziņo savu plānoto atgriešanās laiku;
- Klients iepazīstina saimnieku ar plānoto maršrutu;
- Klients un saimnieks apmainās ar mobilā tālruņa numuriem;
- Klients ir informēts par glābšanas dienestu tālruņa numuriem.

Papildus informācija: www.csdd.lv sadaļā „Kušošanas līdzekļu reģistrācija” un „Normatīvie dokumenti”.

Lai maksimāli paaugstinātu drošību ūdenstūrisma brauciena laikā pa upi, ezeru vai jūru, peldlīdzekļi atkarībā no situācijas:

- Jābūt glābšanas riņķim vai citiem peldošiem priekšmetiem (vai arī negrimstošam peldlīdzeklim), kas var noturēt cilvēka augšdaļu virs ūdens, atbilstoši braucēju skaitam, ja tiem nav katram sava glābšanas veste;
- Ja tiek veikti garāki braucieni, koka, metāla, stiklaplasta laivās ir jābūt rezerves airim (g.k. lielajos ezeros, ūdenskrātuvēs), lai, ja kāds no airiem ir bojāts vai neizmantojams, nepieciešamības gadījumā varētu ātri nokļūt uz sauszemes;
- Mantām ir jābūt cieši iepakotām hermētiskos un ūdensnecaurlaidīgos maisos, lai izmirkšanas gadījumā (īpaši pavasaros, kad zema gaisa un ūdens temperatūra) ātri varētu nomainīt apģērbu, kas pretējā gadījumā var novest pie organisma atdzišanas un smagām sekām;
- Hermētiskā iepakojumā jāiepako sērkokociņi vai šķiltavas, lai nepieciešamības gadījumā varētu ātri sakurt uguni;
- Vismaz vienam - diviem mobilajiem telefoniem ir jābūt iepakotiem hermētiski, lai nepieciešamības gadījumā varētu sazināties ar operatīvajiem dienestiem u.c.

Piemēram, Dienvidaustrumu Igaunijā, braucot pa Võhandu upi klientam – ūdenstūristam ir jāparakstās par to, ka viņš organizētā ūdenstūrisma braucienā nelietos alkoholu u.c. apreibinošas vielas. Tas ir visādā ziņā atbalstāma iniciatīva, jo Latvijā ūdenstūrisma brauciens nereti ir sinonīms „kārtīgam” alkohola lietošanas pasākumam.

Otrs piemērs – Aktīvā tūrisma centrs „Eži” ir sagatavojuši speciālu līgumu, kurā iekļauti t.sk. punkti par drošības aspektu ievērošanu. Minēto līgumu klients paraksta pirms pasākuma norises, tādējādi apliecinot, ka iepazīsies ar drošības instrukciju.

14.2 Zirgi

Izjādes, pārgājieni ar zirgiem, braukšana kamanās u.c. vienmēr saistīti ar paaugstinātu risku, ņemot vērā to, ka šajās aktivitātēs vienmēr jāreķinās ar dzīvnieka raksturu, u.c. izjādes ar zirgiem ir uzskatāma kā ekstrēma aktivitāte, tādēļ drošība īpaši svarīga.

Drošības noteikumi, jānot ar zirgu ir obligāti ikvienam pasākuma dalībniekam un to neievērošana var apdraudēt gan katru, gan pārējos dalībniekus un apkārtējos. Drošības noteikumu pārkāpumu un instruktora norādījumu neizpildes gadījumā izjādes pasākumu būtu jāpārtrauc, jo tas apdraud tūrista veselību un dzīvību.

Aktivitātes, kas saistītas ar zirgiem nosacīti var iedalīt šādās grupās:

- Braukšana pajūgā vai ar kamanām;
- Apmācības;
- Izjādes apvidū;
- Pārgājiens (vienas – vairāku dienu);
- Bērnu vizināšana.

Zemāk vispārējie drošības aspekti, vairāk akcentējot izjādi apvidū.

Jānot ar zirga nepieciešams:

- Piemēroti apavi, lai nesavainotu un nenoberztu kājas ar kāpšļiem;
- Ķivere (der velosipēdistu) bērniem līdz 18 gadiem;
- Instruktors – pavadonis.

Izjāžu (vizināšanās) maršrutiem jānotiek:

- Nav regulāras auto plūsmas;
- Nešķērso autoceļus ar plūsmu;
- Netraucē;
- Nav zemu zaru un bieza augāja;
- Piemērotos meteoroloģiskos apstākļos;
- Nav vēlams slidenā laikā;
- Nebūtu asu un priekšmetu (dzeloņdrāšu), kas var apdraudēt dzīvnieka un cilvēka veselību;
- Gar kraujām, stāvkrajiem.

Jāievēro:

1. Instruktoru norādījumi un rīkojumi ir izpildāmi obligāti un nekavējoties;
2. Ja zirgu ved pavadā, pašam atrodies pie zirga pleca. Vedot zirgu pavadā ārā no staļļa vai citās šaurās vietās piemēram durvis, starp kokiem, u.t.t., jāatrodas zirgam priekšā, lai tas jūs nepiespiestu;
3. Tuvojoties zirgam - jāpievērš tā uzmanība, uzrunājot;
4. Izvedot (ievedot) zirgu no boksa:
 - Jāpārliecinās, ka durvis ir pietiekami platas un zirgs tajās neiestrēgs kopā ar jātnieku;
 - Tas jādara tuvojot zirgu pie pavadas, atrodies zirgam priekšā;

- Vedot zirgu pavadā jāievēro distanci starp zirgiem, lai priekšējais zirgs nevarētu iespert jātniekam un jūsu zirgam.

5. Atrodies zirgā:

- Ceļiem vienmēr jābūt stingri piespiestiem pie segliem;
- Nedrīkstat no tā baidīties, jo zirgs to jūt un var sākt nervozēt, vai arī izmantot to savā labā;
- Ekstrēmās situācijās jāmēģina noturēties un tikt galā ar zirgu;
- Ja krītat, necelieties un pagaidiet līdz zirgs aizskrien, tādējādi izvairoties no spēriena ar pakaļkājām;
- Jājot kāpšļa stīpai jābūt pret kājas mazo pirkstiņu. Tas novērsīs kājas iestrēgšanu kāpslī kritiena gadījumā.

6. Dodoties izjādē vai pārgājienā:

- Nedrīkst jāt tuvu gar kokiem, jo zirgs rēķinās tikai ar savu izmēru;
- Nejāt zem zemu noliektiem kokiem un zariem, jūs varat savainot sev muguru;
- Nevajag lauzt vai atlikt traucējošos zarus, jo var noraut jātnieku no zirga vai arī trāpīt aizmugurējam jātniekam;
- Neapdzīt priekšā jājošos. Pārējie zirgi var to uztvert vai nu kā sacensību un sākt auļot, vai arī kā savas iekšējās hierarhijas pārkāpšanu un uzbrukt jūsu zirgam. Abos gadījumos sekas ir neprognozējamas.

7. Nokāpjot no zirga:

- Vispirms jāizņem abas kājas no kāpšļiem;
- Nepieciešamības gadījumā jālūdz blakus esošajiem pieturēt zirgu vai palīdzēt.

8. Nekādā gadījumā nedrīkst:

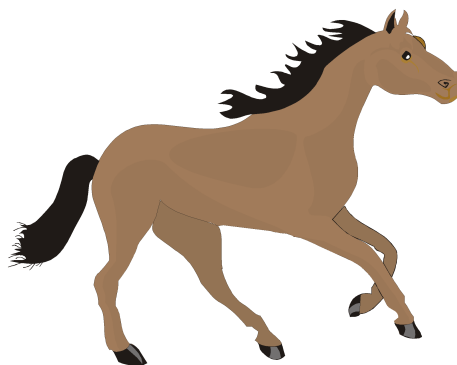
- Izlaist zirgu no redzes loka, jo, piemēram, sabīstoties tas var jātnieku vai klātesošos savainot;
- Kāpt zirgam mugurā, vai iejāt uz tā stallī (var gūt smagas traumas);
- Jājot vai vedot zirgu pavadā - siet pavadu ap roku, kaklu u.t.t.;
- Atlaist un pamest pavadas - tām vienmēr jābūt rokā;
- Vedot zirgu, pavadas gals nedrīkst vilkties pa zemi;
- Iztraucēt zirgu negaidīti (nobiedēt), īpaši no aizmugures.

Saimniekam:

- ir jārūpējas par zirgiem atbilstoši;
- klienti informēti par drošību (instrukcijas, bukleti, info lapas) – sk. augstāk;
- teritorija ierobežota;
- teritorijā nebūtu bīstamu vietu;
- nodrošināts pavadonis vai instruktors.

Papildus informācija: http://www.zirgi.lv/myweb/kas_noteikti_jazin.htm

Piemērs no Zirgu sētas „Klajumi” Krāslavas raj. Drošības tehnikas noteikumiem

Tabula 3. Zirgu sēta “KLAJUMI”

DROŠĪBAS TEHNIKAS NOTEIKUMI IZJĀDĒ
1. Zirgu stallī neienākt
2. Zirgu tuvumā un jānot aizliegts klaigāt un veikt straujas kustības ar rokām
3. Kategoriski aizliegts apiet zirgu no mugurpuses, kā arī drūzmēties tā tuvumā
4. Pirms sēšanās seglos un izjādes laikā uzmanīgi jānoklausās un jāizpilda gida instrukcijas. Jājot jāievēro 2-4 m distance
5. Neskaidrību un jautājumu gadījumā jāvēršas pie gida
6. Jātnieks nedrīkst atlaist pavadu vai zaudēt zirga vadību, viņam jābūt gatavam jebkurā brīdī reaģēt, iedarbojoties uz zirgu, atkarībā no dotajiem apstākļiem. Noteikti jāpaskatās turp, kur skatās zirgs un jāvēģina domāt, ko ir padomājis zirgs
7. Aizliegts tīt pavadu uz rokām, sist vai raustīt zirgu ar to zirgu. Pavada ir domāta zirga vadīšanai, nevis mudināšanai uz priekšu. Aiz pavadas nedrīkst pašam turēties (kontrolēt līdzsvaru), uz zirga jāturas ar kājām vai pieturoties ar roku pie segliem
8. Jājot caur mežu, jāvēro zaru augstums un jāizvairās no tiem, lai netraumētu sevi un citus
9. Ja zirgs sāk vai paātrina gaitu pēc paša iniciatīvas, nepieciešams mierīgi saņemt pavadas un pārtraukt viņa pašdarbību pašā sākumā; ja zirgs tomēr neklausā, nepieciešams vismaz noturēties seglos, saglabājot līdzsvaru un neizlaižot pavadu no rokām
10. Jājot visiem ir jāpielāgojas vājākajam
11. Nedrīkst ļaut zirgam ēst
12. Uz Rasas nedrīkst fotografēt un pārgērbties
13. Izkritušu kāju no kāpšļa drīkst ielikt atpakaļ tikai bez roku palīdzības. Jāsauc STOP un visiem jāapstājas. Ar ceļgaliem stingri jāaptver zirgs un jācenšas nezaudēt līdzsvaru
14. Saskarsmē ar zirgu valodu prasmes nepalīdzēs ☐

14.3 Dabas takas

Takas ierīkojot jāņem vērā:

- Takas malās nedrīkst būt asi priekšmeti;

- Cilvēka galvas augstumā nav vēlami zari;
- Nogāzēs – kāpnes ar margām;
- Pāri mitrām vietām, grāvjiem, ūdenstecēm – laipām vai tiltiņiem.

Takas/maršuta sākumā jābūt informācijai par:

- Takas gala punktu;
- Takas garumu;
- Takas veikšanai nepieciešamo laiku;
- Reljefa, u.c. īpatnībām;
- Grūtībām, ar kādām nāksies sastapties pārvietojoties pa taku;
- Informācijai par takas izmantošanas iespējām cilvēkiem ar īpašām vajadzībām;
- Takas apsaimniekotāja kontaktālrūņa numuru.

Takas malām ieleju vai gravu nogāzēs jābūt nostiprinātām ar pinumiem, lai neveicinātu eroziju, krastu noslīdeņus un nobrukumus.

Takās un tūrisma maršrutos bīstamās vietās (kraujas, krastu nogāzes, stāvkrasti, iežu atsegumi) jābūt:

- Nožogojumam (sēta, norobežojums);
- Zīme “Šķērsot aizliegts”;
- Informācijai par drošības aspektiem vai brīdinājumam;
- Ja taka šķērso šādu vietu – kāpnēm ar margām.

14.3.1 Tūrista riski dabā

Latvijas dabā tūristam ir salīdzinoši maz risku, tomēr ir daži, kas jāņem vērā.

Savvaļas dzīvnieki ar neparastu uzvedību – g.k. plēsēji – lapsas, jenotsuņi, āpši un jebkura cita dzīvnieku suga. Sekojošās rīcības:

- Nekādā ziņā netuvoties un nenonākt kontaktā ar minēto dzīvnieku;
- Par faktu nekavējoties ziņot vietējai pašvaldībai;
- Līdzīgi rīkoties, ja savādi izturas kāds no mājdzīvniekiem (suns, kaķis u.c.).

Ērces. Svarīga ir to izraisītās slimības – ērcu encefalīta profilakse, profilaktiskas vakcīnas. Detālāka informācija Latvijas Infektoloģijas centrs. Vēlams vakcinēties (pirmās divas injekcijas ar mēneša līdz trīs mēnešu starplaiku, trešā injekcija – pēc gada), jo pēc aprēķiniem ap 95 % no vakcinētajām personām ir pietiekama imunitāte!

Ja tuvākajā apkārtnē ir konstatēti ērcu piesūkšanās gadījumi vai redzētas ērces, klientam ir jāsniedz informācija, kā izvairīties no ērcēm:

- Ērces dzīvo g.k. zālē, uz lakstaugiem, kritušām lapām un krūmājos, tādēļ no šādu vietu apmeklējuma vajadzētu izvairīties;
- Apgērbam ir jābūt cieši pieguļošam, lai ērce nevarētu pakļūt zem tā;
- Ik pēc brīža (vēlams ne retāk kā vienu reizi divās stundās) ir jāapskata apgērbs (vēlams tāds, lai ērci varētu pamanīt);

- Vismaz divas reizes dienā būtu vēlams pārbaudīt ķermeni;
- Apģērbu, kas bijis līdzīgs pārgājienā, vēlams izpurināt un turēt;
- Ja līdzīgs bijis mājdzīvnieks (suns), jāpārbauda un jāizsūk tā spalva.

Ja ērce ir piesūkusies, tā pēc iespējas ātrāk ir jānoņem šādā veidā:

- Ērcei uzliek spirtā vai degvīnā samērcētu vates gabaliņu (nevis eļļu);
- Pēc 5 – 10 min ap ērces snuķīti apsien diegu un uzmanīgi izvelk ērci;
- Ērces piesūkušānās vietu apstrādā ar joda tinktūru, spirtu vai degvīnu;
- Pēc minētās procedūras rūpīgi nomazgā rokas!
- Pirms ērce izņemta, to nedrīkst saspiest, jo ērces zarnu saturs var iekļūt brūcē (pieaug iespēja inficēties ar Laima slimību).

Ja klientam ir sekojošas pazīmes - Nekavējoties ir jāapmeklē vai jāizsauc ārsts:

- Parādās sarkans plankums ērces koduma vietā (Laima slimības pazīme);
- Vienas līdz divu nedēļu laikā novērojami gripai līdzīgi simptomi – paaugstināta ķermeņa temperatūra, galvas sāpes, vispārējas ķermeņa sāpes;
- Minētais stāvoklis saglabājas apmēram vienu nedēļu (daļa cilvēku pēc tam izveseļojās);
- Sākās augsta temperatūra, stipras galvas sāpes, stīvums sprandā, reiboņi, vemšana.

Čūskas. Latvijā ir tikai viena indīga čūsku suga - odze. Ja iekodusi odze, nekavējoties jāmeklē ārsta palīdzība.

Klientam jāsniedz informācija, ja tuvumā dzīvo vai redzētas odzes un jāinformē, lai uzmanās no aizaugušām un sausām vietām, kā arī nestaigā ar kailām kājām.

Indīgi augi. Latvijā ir sastopamas aptuveni 100 indīgo augu sugas², turklāt tās ir ne tikai savvaļā, bet arī apstādījumos un dārzos audzētās dekoratīvo augu sugas.

Lai izvairītos no saindēšanās ar indīgiem augiem, nedrīkst ēst un košļāt nepazīstamu augu saknes, lapas un ogas. Īpaši tas attiecas uz ogām, piemēram, četrlapu čūskogas ogas u.c.

Latvijā kā nozīmīgākie indīgie augi jāmin:

- Indīgais velnarutks;
- Plankumainais suņstobrs;
- Suņpētersīlis;
- Mugurenes;
- Parastā zalktene;
- Saules dievkrēsliņš;
- Zilā kurpīte;
- Vārpainā krauklene;
- Četrlapu čūskoga;

²Rita Birziņa. Indīgie augi, <http://www.liis.lv/indigie/saturs.htm>

- Latvāņi;
- Melnā driģene;
- Parastais (dzeloņainais) velnābols;
- Bebrukārklis;
- Melnā naktene;
- Parastā kreimene;
- Rudens vēlziede;
- Parastā īve;
- Gundegas;
- Eiropas segliņš;
- Purva cūkausis;
- Lielā strutene;
- Sarkanā uzpirkstīte.

No indīgajiem augiem īpaši bīstami ir **latvāņi**. Tie satur vielas, kas nonākot uz ādas saules gaismas ietekmē rada smagus apdegumus, kuri līdzinās 1 – 3 pakāpes apdegumiem (apsārtumi, pietūkums, čūlas, nieze), kas var turpināties kā vispārējs nespēks, slikta dūša, galvas sāpes, redzes traucējumi u.c.

Ja notikusi saskarsme ar latvāni, āda jānomazgā ar ūdeni un ziepēm un jāsargā no saules ietekmes. Jāapmeklē ārsts.

Saimniekam ir jāinformē klients, ja apkārtnē konstatēti latvāņi, kā arī jāpaskaidro to iedarbības izraisītās sekas.

Siltās vasarās ezeros un upēs mēdz novērot t.s. **aļģu „ziedēšanu”**, ko izraisa dažādas mikroskopiskās – g.k. zilaļģes. Peldoties cilvēks nonāk saskarē ar tām un to izdalītajiem toksīniem kā rezultātā var rasties acu kairinājums un ādas alerģiskas reakcijas. Novēroti arī zarnu trakta darbības traucējumi. Mājdzīvnieki, dzerot šādu ūdeni var saindēties un pat aiziet bojā. Lai nenonāktu kontaktā ar , nav ieteicams peldēties un izmantot pārtikā ūdeni no vietām, kur novērojama aļģu ziedēšana.

Dažkārt kā **dekoratīvi elementi** dārzos un apstādījumos tiek audzēti ļoti indīgi augi, piemēram, etiķkoki, zilās karpītes (viens no indīgākajiem Latvijas augiem!), sarkanā uzpirkstīte (2-3 g auga pulvera deva ir letāla pieaugušam cilvēkam) u.c. Saimniekiem, kas uzņem viesus vajadzētu atteikties no indīgo krāšņumaugu audzēšanas, vai arī brīdināt par šo augu bīstamību klientu.

Indīgas sēnes. No Latvijā sastopamajām ~ 1080 cepurīšu sēņu sugām indīgas ir tikai aptuveni nepilni 3 %. Taču tas nenozīmē, ka pārējās sēņu sugas ir lietojamas pārtikā (mazvērtīgas, neēdamas, sēnes, kuru toksiskums nav pierādīts u.t.t.). Visvienkāršākais princips kā izvairīties no saindēšanās ar sēnēm ir nepazīstamu vai „aizdomīgu” sēņu nelasīšana.

Latvijā nozīmīgākās indīgās sēņu sugas³ ir:

- Zaļā mušmire;
- Baltā mušmire;
- Sarkanā mušmire;
- Panteru mušmire;
- Violetbrūnā mušmire;

³E. Vimba. Latvijas indīgās sēnes, http://www.liis.lv/indigie/senes_saturs.htm

- Bālā mušmire;
- Patujāra šķiedrgalvīte;
- Hornemana virpainīte;
- Kailā mietene;
- Parastā bisīte;
- Rūgtā sērsēne;
- Pelēkā tintene;
- Dzeltensarkanā tīmeklene;
- Velna beka.

Ja notikusi saindēšanās ar sēnēm, pirmie simptomi var parādīties 1 – 8 stundu laikā vai pat vēlāk. Tie var būt:

- slikta dūša, vemšana;
- sāpes vēderā;
- samaņas traucējumi vai pat bezsamaņa;
- elpošanas un asinsrites traucējumi;
- šoka stāvoklis;
- u.c.

Saindēšanās gadījumā nekavējoties jāapmeklē vai jāizsauc ārsts. Ja iespējams, saglabāt sēnes.

Dažādu **kukaiņu – bišu, lapseņu un sirseņu kodieni** var būt bīstami cilvēka dzīvībai, ja tam novērojama paaugstināta jutība un sekojoša reakcija pret konkrēto indi. Tā var izpausties kā pietūkums sejas un kakla rajonā, elpas trūkums, sirdsdarbības traucējumi un arī apziņas traucējumi. Šajā gadījumā nekavējoties jāapmeklē vai jāizsauc ārsts.

Alerģiskas reakcijas var būt arī no dažādiem **divspārņiem – odiem, dunduriem, knišķiem u.c. kukaiņiem.**

Attēls 1. Zalktenes augļi

14.4 Velosipēdi

Tā kā pārvietošanās ar velosipēdu ir saistīta ne tikai ar lielāku pārvietošanās ātrumu (kā gājējiem), bet arī pārvietošanos pa ietvēm, ielām, ceļiem un šosejām, visās ar velosipēdu saistītajās aktivitātēs īpaši svarīgi ir ievērot drošības aspektu.

Ceļu satiksmes likums nosaka, ka:

- Braukt ar velosipēdu bez pilngadīga personas pavadības pa ceļu drīkst no 12 gadu vecuma;
- Aizliegts braukt ar velosipēdu, ja alkohola koncentrācija asinīs pārsniedz 1 promili.

Ceļu satiksmes noteikumi nosaka, ka:

- Ceļi, kas paredzēti gājējiem un braukšanai ar velosipēdu apzīmēti ar ceļa zīmēm 415. („Gājēju un velosipēdu ceļš”), 416., 417.;
- Velosipēdu ceļš ir paredzēts braukšanai ar velosipēdiem un mopēdiem un var būt apzīmēts ar ceļa zīmi 413. vai ar 932. un 941. ceļa apzīmējumu;
- Paralēli brauktuves malai velosipēdus stāvēšanai var novietot divās rindās, bet uz ietves novietotie velosipēdi nedrīkst traucēt gājēju pārvietošanos;
- Dzīvojamās zonās velosipēdistu vadītāji var pārvietoties pa ietvēm un brauktuvi visā tās platumā. Tiem ir priekšroka attiecībā pret braucošiem mehāniskiem transporta līdzekļiem, taču aizliegts nepamatoti traucēt to braukšanu;
- Velosipēdistam jābūt klāt velosipēda, mopēda vai jebkura cita mehāniskā transportlīdzekļa vadītāja apliecībai, kas attiecīgās amatpersonas pieprasījuma gadījumā jāuzrāda pārbaudei;
- **Velosipēdam ir jābūt:**
 - Tehniskā kārtībā;
 - Aprīkotam ar bremzēm, skaņas signālu un gaismas atstarotājiem: priekšpusē – baltiem, aizmugurē – sarkaniem, abos sānos (riteņu spiešos) un pedāļos (priekšpusē un aizmugurē) – diviem oranžiem (dzelteniem), bet velosipēdu piekabēm aizmugurē jābūt sarkanam gaismas atstarotājam.
- Braucot pa brauktuvi vai nomali diennakts tumšajā laikā vai nepietiekamas redzamības gadījumā velosipēdam priekšpusē ir jābūt iedegtam baltam, bet aizmugurē – sarkanam gaismas lukturim;
- **Velosipēdu vadītājiem aizliegts:**
 - Braukt, neturot stūri;
 - Braukt, turoties pie cita braucoša transporta līdzekļa;
 - Pārvadāt kravu, kas traucē vadīšanu un apdraud ceļus satiksmes dalībniekus;
 - Vest ar velosipēdu pasažierus (var vest bērnus līdz 7 gadiem, ja ir iekārtoti sēdekļi un kāju atbalsti);
 - Braukt pa ceļu, ja tam blakus atrodas velosipēdu ceļš;
 - Vilkēt citus velosipēdus, mopēdus;
 - Braukt pa ceļu, kas apzīmēts ar 548. ceļa zīmi.

Papildus velosipēdistu vadītājam ieteicams:

- Braukt pa ietvi un maksimāli izmantot tikai un vienīgi veloceļus un gājēju un velosipēdu ceļus, vietās, kur tie izveidoti;
- Braukšanas laikā lietot spilgtu, atstarojošu apģērbu (nopērkams sporta preču u.c. veikalos) un papildus atstarotājus;
- Izmantot ķiveri;
- Būt maksimāli uzmanīgam un modram uz jebkura ceļa, neatkarīgi no tā nozīmes, kvalitātes un autoplūsmas intensitātes;
- Kur tas iespējams, braukšanai maksimāli izmantot autoceļiem līdztekus esošos grantēts, zemes, meža ceļus, takas u.c.;
- Neatsūtīt velosipēdus bez uzraudzības (ilgstošā laika posmā, arī – pieslēgtus);
- Ņemt vērā, ka gājēji „neatpazīst” pat specifiski marķēros veloceļus (izmanto kā gājēju ceļus), neievēro un nerespektē velobraucējus;
- Vadāt līdz riepju sūknis un veloaptieciņu (ielāpi, līme u.c.).

Uzmanību!

Ņemot vērā Latvijas autoceļu tehnisko stāvokli, salīdzinoši augsto satiksmes intensitāti un autovadīšanas kultūru, velosipēdistu vadītājiem drošības nolūkos nav ieteicams braukt pa:

- “A” klases jeb valsts galvenajiem autoceļiem;
- Šauriem un sliktas kvalitātes ceļiem ar intensīvu autoplūsmu;
- Pa autoceļiem, kur notiek būvniecības un remontdarbi;
- Apdzīvotās vietās – pa galvenajām auto maģistrālēm un ielām ar intensīvu autosatiksmi;
- Ceļiem, kur notiek intensīvi kravu pārvadājumi ar smagajām kravas automašīnām (t.s. „fūrēm”).

Papildus informācija: Ceļu satiksmes drošības departaments www.csdd.lv, kontakttālrunis:

Attēls 2. Ar sarkanu bruģi veidots veloceliņš Majoros

Attēls 3. Marķēts veloceliņš Lielupē

Attēls 4. Veloceliņš Rīga - Jūrmala

14.5 Peldvietas

Publiskas peldvietas

Ja privātpersona vai pašvaldība veido publisku peldvietu, tās izveide ir jāsaskaņo. Jāveic arī peldvietas sākotnējais izvērtējums, lai pārliecinātos par dabas aizsardzības aspektu ievērošanu.

Publiskā peldvietā vēlams izveidot šādus infrastruktūras elementus:

- Informācija:
 - Norāde uz peldvietu;
 - Peldvietas nosaukums;
 - Atrašanos ĪADT vai NATURA 2000 teritorijā un īsa informācija par teritoriju;
 - Informatīvs tālruņa numurs, kur iespējams iegūt informāciju (piemēram, TIC tālruņa numurs);
 - Par peldvietas izmantošanas maksu (ja ir);
 - Operatīvo dienesta tālruņa numuri;
 - Peldvietas iekšējās kārtības noteikumi un informācija par pašu peldvietu.
- Ja stāva krasta nogāze – kāpnes, laipas, pontoni;
- Ar bojām vai citādā veidā iezīmēta peldvietas akvatorija;
- Ģērbtuve;
- Galdi;

- Soli;
- Nojume;
- Ugunsкура vieta (labiekārtota);
- Malka (zem nojumes);
- Atkritumu urnas;
- Tualete;
- Tuvākajā apkārtnē – automašīnu novietne;
- Gājēju takas.

Infrastrukturai iespēju robežās ir jābūt pielāgotai cilvēkiem ar īpašām vajadzībām.

Peldvietā un tās tuvākā apkārtnē nedrīkst būt faktori, kas apdraud peldētāju drošību.

Peldvietu iekārtošanas un higiēnas prasības nosaka 1998. gada 11. augusta Ministru kabineta noteikumi „Peldvietu iekārtošanas un higiēnas noteikumi”⁴. Šie noteikumi ir jāievēro visās ūdenstilpēs, kas saskaņā ar Ministru kabineta 1997.g. 22. aprīļa noteikumos Nr. 155 „Noteikumi par ūdens lietošanas atļaujām” minētas kā peldvietu ūdeņi.

⁴<http://www.likumi.lv/doc.php?id=49384>

15. Pārtikas aprīte lauku tūrisma uzņēmumos

15.1 Vispārējie noteikumi, likumdošanas prasības

Ēdienu gatavošanu lauku tūrisma mītnēs pašlaik reglamentē vairāki ES (interneta adrese: www.efsa.eu.int - Eiropas Pārtikas drošuma aģentūra) un mūsu valstī spēkā esoši normatīvie akti. (interneta adrese: www.likumi.lv).

- **EIROPAS PADOME**

2004. gada 29. aprīļa regula Nr.852/2004 *Par pārtikas higiēnu*.

- **LATVIJAS REPUBLIKA**

Likumi:

- *Pārtikas aprītes uzraudzības likums* (19.02.1998) ar grozījumiem;
- *Likums Par uzņēmumu, iestāžu un organizāciju darbības apturēšanas kārtību* (11.12.1991) ar grozījumiem;
- *Administratīvo pārkāpumu kodekss* (01.07.1985);
- Ministru kabineta noteikumi:

Noteikumu sarakstu skatīt normatīvo dokumentu sarakstā (14. nodaļa) –1. nodaļa

15.2 Labas higiēnas prakses vadlīnijas ēdienu gatavošanai lauku tūrisma mītnēs

Asociācija "Lauku ceļotājs" sadarbībā ar Pārtikas veterināro dienestu ir laidusi klajā informatīvo izdevumu **Lauku tūrisma mītne kā pārtikas aprītes uzņēmums. Labas higiēnas prakses vadlīnijas ēdienu gatavošanai lauku tūrisma mītnēs** (no 16.08.2005g.- var iegādāties Asociācijas "Lauku ceļotājs" birojā Kuģu ielā 11 vai pasūtīt pa pastu).

15.2.1 Vadlīniju mērķis un pielietojamība; termini

Vadlīniju mērķis

Vadlīnijas ir paredzētas to saimnieku brīvprātīgai lietošanai, kuri sniedz ēdināšanas pakalpojumus. Vadlīnijas paredzētas, lai palīdzētu izpildīt normatīvo aktu prasības pārtikas aprītē un praktiski īstenotu labas higiēnas prakses teorētiskos ieteikumus un ieviestu uz HACCP, kas tulkojumā nozīmē *Bīstamību analīze un kritiskie kontroles punkti*, principiem balstītu paškontroles sistēmu savā lauku tūrisma mītnē.

Vadlīnijas attiecas:

Uz lauku tūrisma mītnēm – ēdināšanas pakalpojumu sniedzējiem-, ja ēdināšana tiek piedāvāta:

- gatavojot ēdienu lauku tūrisma mītnē izmitinātajiem viesiem;
- periodiski, pēc iepriekšējas vienošanās ar viesiem (svinības, semināri utt);
- pasniedzot viesiem citā ēdināšanas uzņēmumā gatavotu ēdienu;
- nodrošinot telpas un aprīkojumu viesiem pašiem pagatavojot sev maltīti.

Termini:

higiēnas prasības - prasību kopums, kas raksturo visus apstākļus un pasākumus, kuri nepieciešami, lai pārtikas aprites posmos tiktu nodrošināts pārtikas nekaitīgums cilvēku uzturā;

pārtika - viss, kas paredzēts cilvēka patēriņam uzturā vai uztura pagatavošanai, arī izejvielas, jēlprodukti, pusfabrikāti, dzeramais ūdens, pārtikas piedevas un garšvielas, košļājamā gumija, alkoholiskie un citi dzērieni;

pārtikas aprīte - visi posmi, ko iziet pārtika līdz patērēšanai (ieguve, piegāde, apstrāde, sagatavošana pārstrādei, pārstrāde, ražošanas, iesaiņošana, uzglabāšana, pārkraušana, transportēšana, importēšana, eksportēšana, izplatīšana, ēdiena pagatavošana un citi posmi);

pārtikas izplatīšana - pārtikas tirdzniecība, piedāvāšana, sadale, nodošana saskaņā ar līgumu vai izdalīšana bez maksas;

pārtikas uzņēmums - jebkurš uzņēmums (uzņēmēj sabiedrība), kas iesaistīts kādā no pārtikas aprites posmiem.

15.2.2 Saimnieka atbildības jomas atkarībā no ēdiena pasniegšanas veida

Ja tūrisma mītne sniedz ēdināšanas pakalpojumus, tad tās saimniekam jāreģistrējas Pārtikas un veterinārā dienesta sava rajona nodaļā.

Pārtikas un veterinārā dienesta (PVD) uzraudzībai pakļauto uzņēmumu (objektu), to pamatdarbības veidu un produktu klasifikators (www.pvd.gov.lv) ir tas pamatdokuments, pēc kā vadoties ir jāreģistrējas PVD

(Klasifikatora punkti: 37.2 Sabiedriskās ēdināšanas uzņēmums viesu nama sastāvā ; 37.3 Sabiedriskā ēdināšana lauku tūrisma mītnē)

- **Gatavojot ēdienu lauku tūrisma mītnē izmitinātajiem viesiem (vai periodiski, pēc iepriekšējas vienošanās ar viesiem), izmantojot produktus, kas iepirkti tirdzniecības vietās, iegūti savā saimniecībā vai atvedot gatavu maltīti no cita uzņēmuma saimnieka atbildības jomas ir:**
 - telpu, inženierkomunikāciju un aprīkojuma atbilstība prasībām;
 - telpu un tajā esošā aprīkojuma, iekārtu, trauku un instrumentu higiēna;
 - ar ēdiena gatavošanu un pasniegšanu saistītā personāla personiskā higiēna un sanitārās grāmatiņas esamība (ar derīgu ikgadējās veselības pārbaudes termiņu);
 - pārtikas kvalitāte un nekaitīgums;
 - higiēnas prasības dzeramajam ūdenim;
 - pārtikas un ēdiena aprites higiēna;
 - temperatūras režīmu ievērošana;
 - produktu izsekojamības žurnāla un ledusskapja temperatūras kontroles žurnāla iekārtošana un vešana;
 - tehnoloģiskās dokumentācijas izstrāde (ēdiena gatavošanas receptes , pārtikas produktu – konservu, ievārījumu utt., sagatavošanas receptes);
 - higiēnas prasību ievērošana pārtikas atkritumiem.
- **Ja ēdināšanu saimnieka mītnē nodrošina cits uzņēmums (ēdināšanas pakalpojumu sniedzējs) saimnieka atbildības jomas ir:**

- telpu, inženierkomunikāciju un aprīkojuma atbilstība prasībām;
 - telpu un tajā esošā aprīkojuma, iekārtu, trauku un instrumentu higiēna;
 - pārtikas un ēdiena aprites higiēna;
 - higiēnas prasību ievērošana pārtikas atkritumiem.
- **Ja maltītes gatavotāji ir viesi paši, izmantojot līdzatvestos pārtikas produktus** saimnieka atbildības jomas ir:
- telpu, inženierkomunikāciju un aprīkojuma atbilstība prasībām;
 - telpu un tajā esošā aprīkojuma, iekārtu, trauku un instrumentu higiēna;
 - pārtikas un ēdiena aprites higiēna;
 - higiēnas prasību ievērošana pārtikas atkritumiem.

15.2.3 Saimnieka atbildības jomas attiecībā uz telpu, inženierkomunikāciju un aprīkojuma atbilstību

Lauku tūrisma mītnēs, kur tiek sniegts ēdināšanas pakalpojums ir šādas telpas vai vietas uz kurām attiecas atbilstības prasības un vispārējās higiēnas prasības:

- **Virtuve** - telpa, kurā tiek sagatavots ēdiens viesiem, vai kurā viesi paši var gatavot sev maltīti;
- **Ēdamistaba (viesistaba)** – telpa, kurā tiek pasniegts ēdiens un viesi ietur maltīti;
- Palīgtelpas (vietas), kur tiek **uzglabāti produkti**;
- **Piknika vietas**, kuras ierīkotas ēdiena gatavošanai brīvā dabā.

Atbilstības prasības un higiēnas prasības telpām (vietām) un drošuma riska faktors

Telpa (vieta)	Atbilstības kritērijs	Higiēnas prasības	Drošuma riska faktors
Virtuve (saimnieka rīcībā – ēdiena gatavošanai viesiem) Virtuve (viesu rīcībā – ēdiena gatavošanai)	1. Funkcionālā atbilstība; 2. Telpas platība un ērtums; 3. Telpas iekšējā apdare: <ul style="list-style-type: none"> • materiālu atbilstība un kvalitāte; • tehniskais stāvoklis; • materiālu saskaņotība. 	1. Telpas tīrība; 2. Iekārtota vieta (-vietas) ar tekošu ūdeni produktu, trauku, roku mazgāšanai; 3. Ierīkota vieta (telpa) tīrīšanas un mazgāšanas līdzekļu glabāšanai; 4. Mazgāšanas un dezinfekcijas līdzekļu uzglabāšanas un lietošanas instrukciju ievērošana.	1. Pārtikas produktu piesārņojuma iespējas; 2. Nepareizas mazgāšanas un dezinfekcijas līdzekļu pielietojuma iespējas; 3. Kontroles institūciju sankcijas; 4. Iespējams kaitējums pašu un viesu veselībai.
	1. Telpas platība un ērtums:	1. Telpas tīrība;	Iespējamās neērtības viesu apkalpošanas procesā.

Telpa (vieta)	Atbilstības kritērijs	Higiēnas prasības	Drošuma riska faktors
Ēdamistaba (dzīvojamā istaba)	<ul style="list-style-type: none"> komforta līmenis, nošķirtība; telpas plašums. <p>2. Telpas iekšējā apdare:</p> <ul style="list-style-type: none"> materiālu atbilstība un kvalitāte; tehniskais stāvoklis; materiālu saskaņotība. 	<p>2. Telpā neatrodas saimnieku personiskās lietošanas mantas;</p> <p>3. Telpas atbilstība Valsts sanitārās inspekcijas noteiktām normām.</p>	
Palīgtelpas (vietas) produktu uzglabāšanai pagrabi; noliktavas - pieliekamie; skapīši.	<p>Telpas iekšējā apdare:</p> <ul style="list-style-type: none"> materiālu atbilstība un kvalitāte; tehniskais stāvoklis. 	<p>1. Telpas tīrība;</p> <p>2. Nodalīta produktu glabāšana (saimnieka privātai lietošanai un viesiem paredzētie pārtikas produkti).</p>	Kontroles institūciju sankcijas.
Piknika vietas	<p>1. Piknika vietas atrāšanās vietas piemērotība ēdiena gatavošanai;</p> <p>2. Aprīkojuma atbilstība un tehniskais stāvoklis.</p>	<p>1. Tuvākās apkārtnes un piknika vietas tīrība;</p> <p>2. Aprīkojuma tīrība;</p> <p>3. Atkritumu apsaimniekošana.</p>	Viesu sūdzības.

Lauku tūrisma mītnēs, kur tiek sniegts ēdināšanas pakalpojums atbilstības prasības un vispārējās higiēnas prasības attiecināmas uz šādām inženierkomunikācijām:

- Ūdensapgāde un kanalizācija;
- Ventilācija un vēdināšana;
- Elektroapgāde;
- Gāzes apgāde;
- Apkure.

Atbilstības prasības inženierkomunikācijām apskatītas šī materiāla 4Nodaļa 4, Atbildība un riski būvniecības procesā. un 6Nodaļa 6, Ūdensapgāde un kanalizācija lauku tūrisma mītnē. nodaļā.

Lauku tūrisma mītnēs, kur tiek sniegts ēdināšanas pakalpojums atbilstības prasības un vispārējās higiēnas prasības attiecināmas uz šādu aprīkojumu, iekārtām, priekšmetiem:

- Visi priekšmeti, piederumi un iekārtas ar kurām nonāk tiešā saskarē pārtika;
- Visi priekšmeti, piederumi un iekārtas kuras atrodas telpās (vietās) , kur notiek darbība ar pārtikas produktiem;

- Transporta līdzekļi un aprīkojums pārtikas produktu transportēšanai.

Atbilstības prasības un higiēnas prasības aprīkojumam un drošuma riska faktors

Nosaukums	Atbilstības kritērijs	Higiēnas prasības	Drošuma riska faktors
Visi priekšmeti, piederumi un iekārtas, ar kurām nonāk tiešā saskarē pārtika.	<p>1. Prasības materiālam:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nepārvada toksiskas vielas, smaržu vai garšu; • ir izturīgi pret koroziju; • ir neabsorbējoši; • iztur vairākkārtīgu tīrīšanu un dezinfekciju; • ir gludi, bez spraugām un plaisām. <p>2. Citas prasības:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ir skaidri saredzams marķējums, kas apliecina priekšmeta piemērotību lietošanai saskarē ar pārtiku; • visām virsmām, kas nonāk saskarē ar pārtiku jābūt tehniskā kārtībā. 	<p>1. Visas iekārtas un darba instrumentus rūpīgi mazgā tekošā ūdenī vai attiecīgi piemērotās iekārtās;</p> <p>2. Ja darba instrumentu lieto dažādu produktu apstrādei, pēc mazgāšanas tos arī dezinficē.</p>	<p>1. Kontroles institūciju sankcijas;</p> <p>2. Pārtikas produktu piesārņojuma iespējas;</p> <p>3. Nepareizas mazgāšanas un dezinfekcijas līdzekļu pielietojuma iespējas;</p> <p>4. Iespējams kaitējums pašu un viesu veselībai.</p>
Visi priekšmeti, piederumi un	1. Plīm, tvaika nosūcējiem, ledusskapjiem un citām iekārtām jābūt tehniskā kārtībā	1. Jānodrošina, lai malkas gruži nepiesārņotu pārtiku;	

Saimnieka atbildības jomas attiecībā uz telpu,
inženierkomunikāciju un aprīkojuma atbilstību

Nosaukums	Atbilstības kritērijs	Higiēnas prasības	Drošuma riska faktors
iekārtas kuras atrodas telpās (vietās), kur	(<i>skatīt attiecīgo nodaļu šajā materiālā</i>);	2. Regulāri jāveic: <ul style="list-style-type: none">• tvaika nosūcēju filtru nomaiņa (tīrīšana);	

Nosaukums	Atbilstības kritērijs	Higiēnas prasības	Drošuma riska faktors
notiek darbība ar pārtikas produktiem.	<ol style="list-style-type: none"> Ledusskapim jābūt atbilstoša izmēra; Jābūt iespējai mērīt ledusskapī temperatūru; Vīrs plīts jābūt efektīvai tvaiku uzsūkšanas ierīcei. 	<ul style="list-style-type: none"> ledusskapja atkausēšana un tīrīšana; temperatūras režīma kontrole ledusskapī. 	
Transporta līdzekļi un aprīkojums pārtikas produktu transportēšanai.	<p>Ja saimnieks pārtikas pārvadāšanai izmanto savu transportu:</p> <ul style="list-style-type: none"> ir jāsaņem PVD izsniegta atļauja; nefasētus pārtikas produktus pārvadā speciāli marķētos, viegli mazgājamos konteineros; traukus vai konteinerus marķē ar uzrakstu. 	<ol style="list-style-type: none"> Pārvadājot pārtikas produktus nodrošina to uzglabāšanas temperatūras režīmu; Regulāri mazgā vai pēc vajadzības arī dezinficē ar pārtikas pārvadāšanu saistītos priekšmetus. 	<ol style="list-style-type: none"> Kontroles institūciju sankcijas; Pārtikas produktu piesārņojuma iespējas; Iespējams kaitējums pašu un viesu veselībai.

15.2.4 Saimnieka atbildības jomas attiecībā uz darbībām ar pārtiku

Normatīvajos aktos noteiktas vispārējas prasības darbībām ar pārtiku:

- Jāveic iegādāto un iegūto pārtikas produktu reģistrācija *Produktu izsekojamības žurnālā*;

- Iegādājoties pārtiku izvēlas piegādātājus, kuri reģistrēti vai atzīti PVD;
- Jānoslēdz līgums ar pārtikas produktu piegādātājiem;
- Pārtikas produktus uzglabā atbilstošā temperatūrā, apstākļos, kas novērš to piesārņojumu;
- Izmantojot ēdināšanā savus privāti audzētos produktus ir jāievēro šādas prasības:
 - Tie jāizlieto tūlīt pēc savākšanas vai jāuzglabā piemērotos apstākļos;
 - Ja tie tiek izmantoti, lai ražotu konservus, ievārījumus, kompotus utt., tad ir jābūt receptei un ir jāatzīmē, kad tie savākti, pagatavoti un novietoti uzglabāšanā;
 - Gan tūlītējas izmantošanas produkti, gan pārstrādātie produkti jāieraksta produktu izsekojamības žurnālā;
 - Nav atļauts izmantot konservu / kompotu gatavošanai metāla vāciņus, ja nevar nodrošināt drošu sterilizācijas režīmu (120 oC).

Normatīvajos aktos noteiktas prasības produktu apstrādes procesiem. Noteiktas prasības:

- Pārtikas produktu (izejvielu) pieņemšanai;
- Pārtikas produktu atkausēšanai (atlaidināšanai);
- Ēdienu gatavošanai;
- Atdzesēšanai pēc siltumapstrādes;
- Sasaldēšanai pēc siltumapstrādes;
- Ēdiena uzsildīšanai (uzkarsēšanai);
- Ēdiena uzglabāšanai pirms pasniegšanas;
- Ēdiena pasniegšanai.

15.2.5 Saimnieka atbildības jomas attiecībā uz prasībām dzeramajam ūdenim

Skatīt arī Sadaļa 4.5, "Vispārīgas prasības publiskas lietošanas ēkām"

Normatīvajos aktos noteiktas vispārējas prasības dzeramajam ūdenim:

Nosaka Ministru kabineta noteikumi Nr. 235 no 29.04.2003 *Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība.*

Dzeramā ūdens kvalitātes un nekaitīguma prasības ir obligāti piemērojamas ja dzeramo ūdeni izmanto komercdarbībai vai publiskām vajadzībām.

Noteikumi attiecas uz virszemes un pazemes ūdeni, kurš neapstrādātā veidā vai pēc speciālas sagatavošanas paredzēts patēriņam cilvēku uzturā, uztura pagatavošanai, izmantošanai mājāsaimniecībā, tirdzniecībā, kā arī izmantošanai pārtikas ražošanā (apstrādē, pārstrādē, konservēšanā), neatkarīgi no piegādes veida (pa ūdensvadu, cisternās vai fasējumā).

Lauku tūrisma mītnes saimnieks nodrošina:

- dzeramā ūdens kvalitātes kontroli pēc plāna, kurš izstrādāts sadarbībā ar Sabiedrības veselības aģentūru un saskaņots ar PVD;
- dzeramā ūdens padevi no speciāli tam paredzēta trauka vai ūdensvada.

15.2.6 Saimnieka atbildības jomas attiecībā uz prasībām pārtikas atkritumiem

Prasību ievērošanai jānodrošina:

- Pārtikas atkritumiem ierīko speciālu trauku ar vāku;
- Atkritumu tvertnes iztukšo pēc vajadzības;
- Dzīvnieku izcelsmes pārtikas atkritumus drīkst izmantot istabas mājdzīvnieku ēdināšanai, bet kategoriski nedrīkst izmantot produktīvo mājdzīvnieku ēdināšanai;
- Pārtikas un citu sadzīves atkritumu izvešanai ir jānoslēdz līgums ar atkritumu savācēju firmu.

15.2.7 Saimnieka atbildības jomas attiecībā uz prasībām personālam

Prasības reglamentē Ministru kabineta noteikumi Nr. 494 no 27.11.2001 *Noteikumi par darbiem, kas saistīti ar iespējamu risku citu cilvēku veselībai un kuros nodarbinātās personas tiek pakļautas obligātajām veselības pārbaudēm.*

Prasību ievērošanai jānodrošina:

- Ka ēdienu gatavošanā iesaistītās personas tiek pielaistas pie darba tikai pēc obligāto veselības pārbažu veikšanas un ārsta slēdziena par atļauju strādāt pārtikas aprītē sāņemšanas, par ko izdarīts ieraksts personas medicīniskajā grāmatiņā;
- Ka netiks pielaistas pie darba ar pārtikas produktiem personas ar jutāmām slimības pazīmēm;
- Ka pārtrauks rīkoties ar pārtiku vai saskarties ar pārtiku gadījumos, kad gūst ievainojumu vai brūci, līdz brīdim, kamēr ievainojums ir apstrādāts un pilnībā nosegts ar droši nostiprinātu ūdensnecaurlaidīgu plāksteri;
- Ka ir iegādāta un atrodas viegli pieejamā vietā aptieciņa pirmās palīdzības sniegšanai;
- Ka netiks smēķēts telpās, kur rīkojas ar pārtiku;
- Ka personāls stingri ievēros personīgo higiēnu, strādājot ar pārtiku nelietos krēmus un nenēsās juvelierizstrādājumus, valžas tīru un piemērotu apģērbu;
- Ka personāls, kas veic darbības ar pārtiku tiktu uzraudzīts, apmācīts un instruēts pārtikas aprites higiēnas jautājumos atbilstoši veicamajam darbam.

15.2.8 Saimnieka atbildības jomas, lai nepieļautu grauzēju un insektu klātbūtni uzņēmumā

Prasību ievērošanai veic pasākumus:

- Pārtikas aprītē iesaistītās telpas uztur tīras;
- Aiztaisa šķirbas un plaisas sienās un grīdās;
- Visus atveramos logus, ventilācijas lūkas nodrošina ar atbilstošiem viegli noņemamiem un tīrāmiem sietiem;
- Pārtikas produktus uzglabā tā, lai tiem nevarētu piekļūt grauzēji un insekti;
- Regulāri pārbauda, vai telpās nav redzamas grauzēju pēdas;
- Ja konstatē kaitēkļu vai grauzēju klātbūtnes pazīmes, nekavējoties pieaicina deratizācijas un dezinfekcijas speciālistus to iznīcināšanai.

Ministru kabineta noteikumi Nr. 203 no 01.06.1999. *Dezinfekcijas, dezinfekcijas un deratizācijas pasākumu veikšanas kārtība* nosaka:

- Dezinfekcijas, dezinfekcijas un deratizācijas pasākumu veikšanas kārtību;
- Prasības attiecībā uz to amatpersonu un darbinieku kvalifikāciju, kuri veic minētos pasākumus;
- Ka ... uzņēmumiem (uzņēmēj sabiedrībām) neatkarīgi no to statusa un īpašuma formas, kā arī namīpašniekiem ir pienākums uzturēt to īpašumā vai lietošanā esošos objektus un teritorijas higiēnas prasībām atbilstošā stāvoklī, nodrošinot kaitīgo posmkāju un grauzēju iznīcināšanu, un nepieļaut to ieviešanos.

15.3 Valsts kontrolējošo institūciju loma un tiesības pārtikas aprites kontrolē

Drošuma riska faktori ir:

1. Kontroles institūciju sankcijas;
2. Pārtikas produktu piesārņojuma iespējas;
3. Iespējams kaitējums pašu un viesu veselībai;
4. Viesu sūdzības par piedāvājuma kvalitāti.

Vispārējās prasības, kuras noteiktas:

1. *Pārtikas aprites uzraudzības likums* no 19.02.1998 un grozījumi;
2. Ministru kabineta noteikumi Nr 127 no 18.03.2003 Pārtikas uzņēmumu darbības atzīšanas un reģistrācijas kārtība.

Prasības:

1. Pārtikas uzņēmumiem jābūt atzītiem pilnvarotā kompetentā institūcijā un reģistrētiem speciālā pārtikas uzņēmumu reģistrā Latvijā Pārtikas centrā (5. pants).
2. Pārtikas aprites valsts kontroli un uzraudzību veicošo institūciju inspektoriem savas kompetences ietvaros, uzrādot dienesta apliecību, ir tiesības (22. pants):
 - bez iepriekšēja brīdinājuma apmeklēt jebkuru pārtikas uzņēmumu;
 - pieprasīt dokumentus un informāciju;
 - iepazīties ar materiāliem, ņemt dokumentu kopijas un izrakstus no dokumentiem;
 - kā arī veikt nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu pārtikas aprites valsts uzraudzību un kontroli;
 - ņemt pārtikas paraugus un nosūtīt tos pārbaudei uz pilnvarotu kompetentu laboratoriju;
 - pārbaudīt personāla higiēnas prasību ievērošanu;
 - pārbaudīt pārtikas uzņēmumu telpas, teritoriju, transportlīdzekļus, mašīnu un iekārtu stāvokli un izmantošanu;
 - pārbaudīt izejmateriālus, sastāvdaļas, tehnoloģiskos līdzekļus un citus produktus, kurus izmanto pārtikas produktu sagatavošanā un ražošanā;
 - pārbaudīt pusfabrikātus un gatavos produktus;

- pārbaudīt materiālus un priekšmetus, kas nonāk saskarē ar pārtiku.

Šo prasību izpildi kontrolē Pārtikas un veterinārais dienests

15.4 Pārtikas produktu ražošanas un pārdošanas mājas apstākļos

15.4.1 Vispārējie noteikumi, likumdošanas prasības

1) Pārtikas un veterinārā dienesta (PVD) uzraudzībai pakļauto uzņēmumu (objektu), to pamatdarbības veidu un produktu **klasifikators** ir tas pamatdokuments, pēc kā vadoties ir jāreģistrējas PVD, ja pārtikas produktus realizē (pārdod) tirgū vai realizē mītnes vietā.

Piemēram:

- 10.3 Medus iepakojšana **mājas apstākļos** ar tiesībām produkciju izplatīt ieguves vietā;
- 18.4 Ārstniecības augu apstrāde un iepakojšana;
- 22.5 Alus ražošana;
- 32.5 Pārtikas produktu izplatīšana ar pārtikas apriti nesaisītos uzņēmumos;
- 45. Ražošanas uzņēmums **mājas apstākļos**:
 - 45.1 Putnu un trušu kautuve mājas apstākļos;
 - 45.2 Gaļas produktu ražošana;
 - 45.3 Piena produktu ražošana;
 - 45.4 Zvejas produkti;
 - 45.6 Augļu, ogu, dārzeņu konservu ražošana;
 - Un citi (sīkāk skatīt PVD Klasifikatorā).

2) Visā pārtikas produktu ražošanas un realizācijas procesā jāievēro attiecīgo likumu un Ministra kabineta noteikumu un citu normatīvo dokumentu prasības.

Piemēram:

Ministru kabineta noteikumi Nr. 470 *Higiēnas prasības augu izcelsmes produktu primārai ražošanai un tiešai piegādei galapatērētājam nelielā apjomā* (pieņemts 13.06.2006).

15.4.2 Saimnieka atbildības joma un riska faktori

Produktu ražotāja atbildības jomas ir:

- Iekārtas, kontenerus un kastes uztur tīras un, ja nepieciešams, tīra un dezinficē tās;
- Nodrošina produktu tīrību novākšanas, glabāšanas un pārvadāšanas laikā;
- Nepieļauj dzīvnieku un kaitēkļu radīto piesārņojumu;
- Atkritumus un bīstamās vielas uzglabā un ar tām rīkojas tā, lai nepieļautu piesārņojumu;

- Nodrošina saražoto produktu daudzuma uzskaiti sezonā (dokumenti jāglabā vēl gadu pēc piegādes dienas).

Drošuma riska faktori:

1. Kontroles institūciju sankcijas;
2. Pārtikas produktu piesārņojuma iespējas;
3. Iespējams kaitējums pašu un viesu veselībai;
4. Klientu sūdzības par piedāvājuma kvalitāti.

Šo prasību izpildi kontrolē Pārtikas un veterinārais dienests

16. Atbildība un riski pakalpojuma mārketingā

16.1 Vispārējie noteikumi, likumdošanas prasības

16.1.1 Reklāmas likums (publicēts 10.01.2000.g.)

Uz lauku tūrisma saimniekiem, kas veido reklāmu attiecas pieņemtais Reklāmas likums. Likumā reklāmas definīcija skan sekojoši: **Reklāma** ir ar uzņēmējdarbību vai profesionālo darbību saistīts jebkuras formas vai jebkura veida paziņojums vai pasākums, kura nolūks ir veicināt preču vai pakalpojumu (arī nekustamā īpašuma, tiesību un saistību) popularitāti vai pieprasījumu pēc tiem. Un mērķis šim likumam ir:

1. Reglamentēt reklāmas izgatavošanu un izplatīšanu, kā arī noteikt reklāmas izgatavošanā un izplatīšanā iesaistīto personu tiesības, pienākumus un atbildību;
2. Aizsargāt personu, kā arī kopumā visas sabiedrības intereses reklāmas jomā;
3. Veicināt godīgu konkurenci.

Šajā likumā arī teikts, ka reklāmai ir jābūt patiesai un tā nedrīkst maldināt pircēju. Tas saimniekiem jāievēro, veidojot savus reklāmas materiālus gan iespiestā veidā, gan internetā.

16.1.2 Informācijas sabiedrības pakalpojumu likums (publicēts 17.11.2004, ar grozījumiem 2005.g)

Šis likums galvenokārt attiecas uz elektronisko pastu un ar to izplatītos komerciālos paziņojumus un e-pasts, ko šis likums definē sekojoši:

- **komerciāls paziņojums** — jebkāds paziņojums elektroniskā veidā, kas paredzēts tiešai vai netiešai preču vai pakalpojumu reklamēšanai vai arī tāda komersanta, organizācijas vai personas tēla reklamēšanai, kas veic komercdarbību, saimniecisku darbību vai reglamentēto profesionālo darbību. Par komerciālo paziņojumu neuzskata informāciju, kas dod iespēju tieši piekļūt vispārējai informācijai par pakalpojuma sniedzēju un tā darbību (domēna vārds vai elektroniskā pasta adrese);
- **elektroniskais pasts** — pakalpojumu veids, kas elektronisko sakaru tīklam pievienoto datoru lietotājiem nodrošina iespēju nosūtīt un saņemt paziņojumu”.

Saimniekam, nosūtot kādu paziņojumu savam klientu lokam jāievēro sekojošo šī likuma 8. pantā tiek noteikts, ko nozīmē Komerciāls paziņojums un tas atbilsts šādām prasībām:

1. Tas ir skaidri atpazīstams kā komerciāls paziņojums;
2. Ir skaidri nosakāma persona, kuras vārdā šis komerciālais paziņojums izplatīts;
3. Ir precīzi formulēts piedāvājuma saturs un pakalpojuma saņemšanas noteikumi;
4. Atlaides, prēmijas un balvas ir skaidri atpazīstamas, un to saņemšanas noteikumi ir skaidri izklāstīti;
5. Reklāmas sacensības, loterijas vai spēles ir skaidri atpazīstamas, un attiecīgie dalības noteikumi ir viegli pieejami, kā arī skaidri un nepārprotami izklāstīti;
6. Pakalpojuma saņēmējam ir dota iespēja atteikties no turpmāku komerciālu paziņojumu saņemšanas.

Savukārt 9. pants nosaka Komerciāla paziņojuma sūtīšanas aizliegumus:

1. Aizliegts izmantot komerciāla paziņojuma sūtīšanai automātiskās zvanīšanas (galiekārtu) sistēmas, kas darbojas bez cilvēka līdzdalības (automātiskās izsaukumierīces), elektronisko pastu vai faksa aparātus (faksimilus), kurus izmantojot iespējams individuāls kontakts ar pakalpojuma saņēmēju, ja pakalpojuma saņēmējs iepriekš nav devis brīvu un nepārprotamu piekrišanu;
2. Pakalpojuma sniedzējs, kas savu komercdarījumu ietvaros ieguvis no pakalpojuma saņēmējiem elektroniskā pasta adreses, drīkst tās izmantot citiem komerciāliem paziņojumiem, ja:
 - a. komerciālie paziņojumi tiek sūtīti par līdzīgām pakalpojuma sniedzēja precēm vai pakalpojumiem;
 - b. pakalpojuma saņēmējs jau sākotnēji nav iebildis par turpmāku elektroniskā pasta adreses izmantošanu;
 - c. pakalpojuma saņēmējam katrā turpmākajā komerciālā paziņojuma saņemšanas brīdī tiek dota nepārprotama bezmaksas iespēja (iesniedzot iesniegumu vai nosūtot paziņojumu elektroniski) atteikties no turpmākas elektroniskā pasta adreses izmantošanas.
3. Cita veida komunikācija, izmantojot komerciāla paziņojuma sūtīšanai publiski pieejamus elektronisko sakaru pakalpojumus, var notikt, ja pakalpojuma saņēmējs iepriekš ir devis brīvu un nepārprotamu piekrišanu, izņemot šā panta pirmajā un otrajā daļā minētos gadījumus;
4. Elektronisko pastu aizliegts izmantot komerciāla paziņojuma sūtīšanai, ja tiek slēpta vai noklusēta sūtītāja identitāte (arī tad, ja komunikāciju veic sūtītāja vārdā) vai tiek lietota nederīga elektroniskā pasta adrese, uz kuru pakalpojuma saņēmējs varētu sūtīt pieprasījumu pārtraukt komunikāciju;
5. Katra aizliegta komerciāla paziņojuma sūtīšana ir atsevišķs pārkāpums.

Ja saimnieks izmanto elektronisko pastu savas naktsmītnes reklamēšanai, tad viņas šis likums ir saistošs. Un viņam ir jābūt parļiecinātam, ka viņa clients vēlas saņemt saimnieka sūtītās elektroniskās ziņas. Tas gan neattiecas uz parastu e-pasta saraksti, bet gan tikai uz reklāmas sūtījumiem – parasti lielākam saņēmēju lokam vienlaicīgi.

16.2 Saimnieka atbildības jomas pakalpojuma reklamēšanas procesā

Papildus iepriekšējā nodaļā minētajiem noteikumiem, kurus jāņem vērā, ļoti svarīga ir informācija, ko klients saņem pirms ierodas mītnē jeb, kad viņš izdara izvēli.

Sekojoši punkti prasīti un ieteicami LC kvalitātes sistēmā:

- Informācija par uzņēmumu pirms rezervācijas (iespiedmateriāls vai internets) aktuāla un patiesa;
- skaidri norādīts naktsmītnes veids;
- norādīti iekšējās kārtības noteikumi jeb aizliegumi (piem., smēķēšana, viesu mājdzīvnieki);
- viesu uzņemšanas mēneši;
- ceļa apraksts un ceļa shēma;
- rezervēšanas noteikumi;
- pieejamie pakalpojumi un aktivitātes;
- cenas – atjaunotas, fiksētas un skaidri norādītas.

Ausgtākminētajai informācijai jābūt pieejamiem klientam, izdarot rezervāciju, kā arī ierodoties uz vietas mītnē. Ja informācija, ko klients saņēmis pirms ierašanās, nesaskan ar realitāti, tad viņš var savu rezervāciju atcelt un pieprasīt samaksu atpakaļ. Papildus tam – visa šī informācija rada klientā drošību, ka izvēlēta vieta ir droša.

17. Ceļa norādes un vizuālā informācija

17.1 Vispārējie noteikumi, likumdošanas prasības

Ceļa norāžu un vizuālās informācijas izvietojumu reglamentē likumdošanas normatīvie dokumenti:

1. *Ceļu satiksmes likums* pieņemts 01.10.1997 ar grozījumiem;
2. Likums *Par autoceļiem* pieņemts 11.03.1992 ar grozījumiem;
3. Ministru kabineta noteikumi Nr. 402 *Noteikumi par reklāmas objektu vai informācijas objektu izvietojumu gar ceļiem, kā arī kārtību, kādā saskaņojama reklāmas objektu vai informācijas objektu izvietojuma* (pieņemts 07.06.2005);
4. Ministru kabineta noteikumi Nr. 126 *Kārtība, kādā gar autoceļiem izvietojami servisa objekti* (pieņemts 30.04.1999).

Noteikumi neattiecas uz reklāmām, kas izvietotas uz ēkām.

Noteikumi nosaka:

- Reklāmas objektu vai informācijas objektu izvietojuma vispārējos nosacījumus;
- Reklāmas objektu vai informācijas objektu izvietojumu ārpus apdzīvotām vietām;
- Reklāmas objektu vai informācijas objektu izvietojumu apdzīvotās vietās;
- Reklāmas objekta vai informācijas objekta izvietojuma saskaņojumu;
- Atbildību par noteikumu neievērošanu.

Terminu skaidrojums

Reklāmas objekti - reklāmas objekti ir jebkuras formas vai jebkura veida priekšmeti, konstrukcijas vai būves, kas speciāli veidotas reklāmas izvietojumam.

Informācijas objekti - informācijas objekti ir norādes, zīmes vai citi tamlīdzīgi līdzekļi, kas nav paredzēti satiksmes organizēšanai un neatbilst satiksmes organizācijas tehniskajiem līdzekļiem, kuru izvietojumu nosaka attiecīgs valsts standarts.

17.2 Saimnieka atbildības joma un riska faktori

1. Ja **nav saņemti** noteikumos minētie saskaņojumi un atļaujas, reklāmas objekts vai informācijas objekts tiek uzskatīts par patvaļīgi uzstādītu, un tā īpašniekam attiecīgais objekts jādemontē.
2. Ja mēneša laikā pēc brīdinājuma vēstules nosūtīšanas reklāmas objekts vai informācijas objekts netiek demontēts, ceļa īpašnieks organizē tā demontāžu. Ar demontāžu saistītos izdevumus sedz reklāmas objekta vai informācijas objekta īpašnieks.
3. Ja pie lauku tūrisma mītnes vai apskates objekta trūkst informācijas (nosaukuma), tad tas var būt par iemeslu:
 - pazeminātam kvalitātes novērtējumam (Kvalitātes kritērijs 2.1.5);
 - viesu nepietiekošai informētībai, nevēlamai nervozitātei.
4. Reklāmas un informācijas objektus uzstādīt un nostiprināt tā, lai tie, dabas vai citu faktoru ietekmē, nenokristu un nenodarītu kaitējumu pašu un viesu veselībai un mantai un periodiski pārbaudīt to tehnisko stāvokli un stiprinājumu drošību.

17.3 Norādes uz lauku tūrisma mītnēm un apskates objektiem

Ceļa norādes uz lauku tūrisma mītnēm un apskates objektiem var būt:

1. Attiecīgajā pašvaldības teritorijā akceptētās vienota dizaina un standarta izmēra viensētu nosaukumu plāksnītes;
2. Paša mājas saimnieka izveidota brīva dizaina un formas viensētas nosaukuma vai apskates objekta norādes;
3. Lauku ceļotāja izstrādātās vienotās ceļa norādes ar LC logo uz savu biedru naktsmītnēm (zaļā krāsā);
4. Standartizētas norādes uz tūrisma objektiem (brūnā krāsā);
5. Standartizētās ceļa zīmes (zili/ baltas).

Ieteikumi ceļa norāžu un reklāmas objektu uzstādīšanā

1. Uzstādot informācijas objektus vai reklāmas objektus ārpus mītnes teritorijas, izņemt atļauju reklāmas objekta vai informācijas objekta izvietošanai no ceļa īpašnieka;

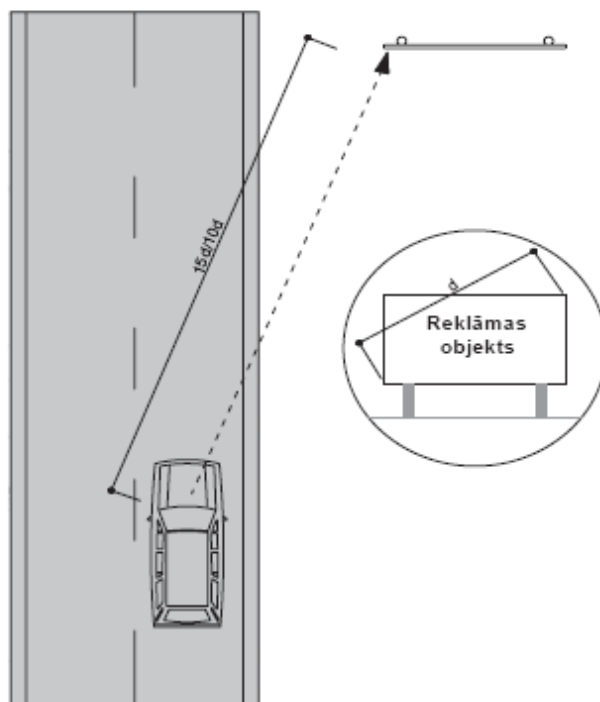
Lai saņemtu atļauju reklāmas objektu vai informācijas objektu izvietošanai:

- gar valsts ceļiem, – ieinteresētā fiziskā vai juridiskā persona iesniedz valsts akciju sabiedrībā Latvijas Valsts ceļi saskaņošanai uzstādīšanas vietas situācijas plānu mērogā no 1:200 līdz 1:500, zemes īpašnieka atļauju un iesniegumu;
 - gar pārējiem ceļiem, – ieinteresētā fiziskā vai juridiskā persona iesniedz ceļa īpašniekam saskaņošanai uzstādīšanas vietas situācijas plānu mērogā no 1:200 līdz 1:500, zemes īpašnieka atļauju, valsts akciju sabiedrības *Latvijas Valsts ceļi* saskaņojumu un iesniegumu.
2. Izvērtēt reklāmas objekta vai informācijas objekta izvietošanas iespējamību attiecībā pret noteikumu prasībām. Tie nedrīkst:
 - aizsegt satiksmes organizācijas tehniskos līdzekļus, kā arī pasliktināt to redzamību un uztveršanu;
 - apžilbināt transportlīdzekļu vadītājus;
 - ierobežot transportlīdzekļu vadītājiem redzamību krustojumos vai izbraukšanas vietās uz ceļa no blakus teritorijām;
 - atrasties uz viena balsta ar satiksmes organizācijas tehnisko līdzekli.
 3. Pašvaldības izdod savus Saistošos Noteikumus *Par reklāmu, izkārtnu, sludinājumu un citu vizuālās informācijas objektu izvietošanu publiskajās vietās* saskaņā ar likuma *Par pašvaldībām* attiecīgo pantu prasībām. Ar tiem var iepazīties pie pašvaldību amatpersonām vai to interneta mājas lapās;

Noteikumos:

- dots lietoto jēdzienu skaidrojums;
 - apskatīti vispārīgie nosacījumi, kas reglamentē reklāmas un citu vizuālās informācijas materiālu projektēšanas, izvietošanas un apsaimniekošanas kārtību;
 - konkrētizēti pašvaldības nodevas maksātāji un objekti, nodevu likmes aprēķināšanas kārtība;
 - noteikta atbildība par Noteikumu neievērošanu.
4. Izgatavojot reklāmas vai informācijas objektu, ievērot noteikumu prasības attiecībā uz to gabarītiem un informācijas zīmju apjomu.

Informācijas objektā kopumā nedrīkst būt vairāk par 30 vārdiem vai atsevišķiem simboliem, vai atsevišķiem attēliem, vai atsevišķām skaitļu kombinācijām.

Attēls 5. Reklāmas objektu un informācijas objektu minimālais redzamības attālums

Piezīme

d – lielākais redzamais reklāmas objekta vai informācijas objekta izmērs.

5. Tūrisma mītnes tiešā tuvumā (saimnieka teritorijā , kur nav nepieciešamas saskaņojums) vai uz kādas no sētas ēkām izvietot labi saskatāmu un salasāmu informāciju ar mītnes nosaukumu.

Ja tā ir viensēta, tad jābūt tās nosaukumam, ja māja atrodas apdzīvotā vietā – mājas adresei (ielas nosaukums, numurs). Ir vairāki nozīmīgi drošības aspekti, kādēļ nepieciešamas norādes līdz mājai un pie mājas:

- tās atvieglo orientēšanos un ātru galamērķa atrašanu (tūristi nenomaldās);
 - tās ietaupa laiku;
 - tās ietaupa degvielu (vides un ekonomisks aspekts);
 - tās atvieglo un paātrina darbu operatīviem dienestiem (ātrā palīdzība, katastrofu medicīnas centrs, ugunsdzēsēji, policija) palīdzības sniegšanā.
6. Izvērtēt iespēju iegādāties un izvietot *Lauku ceļotāja* izstrādātās vienotās ceļa norādes ar LC logo, kas bez tiešās informācijas kalpos arī kā labs mārketinga instruments.

18. Lauku tūrisma klienta reģistrēšana un personas datu aizsardzība

18.1 Klienta reģistrācijas vispārējie noteikumi, likumdošanas prasības

Klienta reģistrācija

Šobrīd spēkā esošā likumdošana neparedz obligātu viesu reģistrēšanu, bet vietējiem klientiem pietiek ar vārdu – nav jāprasa sīkāki dati.

Stājoties spēkā Šengenas Līgumam būs jāreģistrē ārvalstu klienti (Kārtību noteiks MK noteikumi, kas stāsies spēkā ar 2007. gada 1. janvāri). Uzturēšanās anketas paraugs ārvalstnieku reģistrācijai pielikumā.

Iespējamie riska faktori

Neveicot viesu (klientu) reģistrāciju pilnā apjomā un personas datu uzskaiti iespējamie **riski var būt**:

- Paredzēts sods par šo noteikumu pārkāpumu attiecībā uz ārvalstniekiem;
- Var rasties problēmas saistībā ar apdrošināšanu (civiltiesisko).

Ieteikumi riska faktoru novēršanai

- Reģistrēt ārvalstu klientus pēc dotās anketas parauga un uzglabāt personu datus saskaņā ar prasībām;
- Iespēju robežās veikt arī vietējo klientu reģistrāciju savām vajadzībām pēc:
 - kontaktpersonas tālruņa nr., vārda;
 - klienta automašīnas valsts reģistrācijas nr.;
 - pēc citiem kritērijiem (savai statistikai).

18.2 Uzturēšanās reģistrācijas anketas paraugs

Tabula 4. Uzturēšanās anketa

(Uzvārds/ Surname/ Фамилия)	
(Vārds/ Given name/ Имя)	
(Pases sēr., Nr./ Passport serial, No./ Паспорт сер., номер)	
(derīga līdz/ valid until/ Действительна до)	
(Pilsonība/ Citizenship/ Гражданство)	
(dzimšanas datums/ Date of birth/ Дата рождения)	
(Ceļošanas mērķis/ Purpose of the trip/ Цель поездки)	
(Personas paraksts/ Holder's signature/ Подпись)	(Aizpildīšanas datums/ date of completion/ Дата заполнения)

18.3 Personas datu aizsardzība

Personas datu aizsardzību reglamentē *Fizisko personu datu aizsardzības likums*, pieņemts 2003. gada 23. aprīlī.

Personas dati — jebkāda informācija, kas attiecas uz identificētu vai identificējamu fizisko personu.

Personas datu apstrāde — jebkuras ar personas datiem veiktas darbības, ieskaitot datu vākšanu, reģistrēšanu, ievadīšanu, glabāšanu, sakārtošanu, pārveidošanu, izmantošanu, nodošanu, pārraidīšanu un izpaušanu, bloķēšanu vai dzēšanu.

Personas datu apstrāde ir atļauta tikai tad, ja likumā nav noteikts citādi un ja ir datu subjekta piekrišana.

Personas datu apstrādes sistēmas aizsardzību reglamentē Ministru kabineta noteikumi nr. 40 *Personas datu apstrādes sistēmas aizsardzības obligātās tehniskās un organizatoriskās prasības*; pieņemti 30.01.2001. gadā.

Vispārīgos personas datu apstrādes sistēmu drošības noteikumus nosaka Ministru kabineta 2000. gada 21. marta noteikumi nr. 106 *Informācijas sistēmu drošības noteikumi*.

Iespējamais riska faktors ir personas datu aizsardzības likuma pārkāpums un attiecīgi piemērojamā tiesiskā atbildība.

Personas datu aizsardzības uzraudzību veic Datu valsts inspekcija, kas atrodas Tieslietu ministrijas pārraudzībā.

Ieteikumi riska faktoru novēršanai:

Nodrošināt likumdošanas prasībām atbilstošu personas datu apstrādes sistēmas ieviešanu un funkcionēšanu.

(Fizisko personu datu aizsardzības likuma 4. pants)

19. Rezervācijas process un drošība lauku tūrisma mītnē

19.1 Vietu rezervācijas procesa juridiskais pamatojums

Rezervācijas pieteikšanas kanāli

Vietu rezervēšanas saistības starp klientu un mītnes saimnieku veidojas klientam veicot rezervēšanas procedūru:

1. *Lauku ceļotāja* birojā;
2. Tūrisma informācijas centros;
3. Organizācijās, kas veic tūroperatora pakalpojumus (organizē ceļojumus);
4. Tieši lauku tūrisma mītnēs.

Rezervācijas pieteikšanas tehniskie varianti

Vietu rezervācijas procesu klients var veikt:

- Ierodoties tieši pie šī pakalpojuma sniedzēja;
- Izmantojot internetu;
- Izmantojot citus sakaru līdzekļus (telefons, fakss, pasts).

Rezervācijas pieteikuma juridiskais pamatojums

1. *Lauku ceļotājs* klientu piesaistes noteikumus lauku tūrisma mītnē atrunā sadarbības Līgumā, kas noslēgts starp LC valdes priekšsēdētāju un mītnes saimnieku vai tā pilnvarotu pārstāvi;
2. Tūrisma informācijas centri un organizācijas, kas veic tūroperatora pakalpojumus, klientu piesaisti lauku tūrisma mītnē parasti veic pamatojoties uz savstarpēji noslēgto Līgumu noteikumiem vai mutiskās vienošanās nosacījumiem;
3. Klienta un lauku tūrisma mītnes saimnieka (pārstāvja) nepastarpinātas sadarbības rezultātā veiktā vietu rezervācija parasti notiek uz mutiskās vienošanās pamata, bet var tikt slēgti arī tiešie sadarbības līgumi.

19.2 Lauku ceļotāja rezervācijas līguma noteikumi, rezervācijas statusi

Līguma noteikumi

1. Klienta pasūtījuma pieņemšana caur *Lauku ceļotāja* biroju notiek:
 - pa telefonu, faksu, pastu;
 - ierodoties *Lauku ceļotāja* birojā.
2. Klients saņem no LC rakstisku apstiprinājumu/rēķinu;
3. Pasūtījums stājas spēkā tikai pēc depozīta iemaksas;
4. Kad klients ir apmaksājis rēķinu, LC izsniedz tam Ceļazīmi, kura jānodod mītnes saimniekam (pārzinim) klientam ierodoties brīvdienu vietā;
5. Saimnieks (pārzinis) pārbauda Ceļazīmes datu pareizību.

Rezervācijas statusi (rezervējot internetā)

Pastāv sekojoši rezervācijas statusi:

- *Nenosūtīts* – ir aizpildīti tikai klienta informācijas lauki, bet nav nosūtīts operatoram;
- *Pieprasīts* – ir nosūtīts pieprasījums operatoram;
- *Atcelts* - operators ir atcēlis saņemto pieprasījumu;
- *Rezervēts* – rezervācija ir iespējama;
- *Rezervēts, jāapmaksā* – ziņojums klientam ar *Rēķinu* pielikumā
- *Apstiprināts* – operators izmainījis rezervācijas statusu šo pēc rēķina apmaksas un nosūta (izsniedz) klientam *Ceļazīmi*.

Rezervācijas statusi rezervējot caur LC biroju , citu operatoru vai tieši pie saimnieka

Pieprasīts (pieteikts) - klients ir izvēlējis mītni, bet vēl nav apstiprinājis (nav izdarījis apmaksu vai iemaksu) savu izvēli.

Rezervēts (apstiprināts) - mītne rezervēta pēc klienta apstiprinājuma (samaksas vai iemaksas) saņemšanas.

19.3 Rezervācijas atcelšana, pasūtījuma maiņa**Rezervācijas atcelšana vai pasūtījuma maiņa *Lauku ceļotājā***

Tabula 5. Klientam rezervācijas atcelšana jāizdara rakstiski, un tā stāsies spēkā ar datumu, kad tiks saņemta Lauku ceļotāja birojā. Ja tā nav grupas vai ceļojuma rezervācija, spēkā būs sekojoši atcelšanas noteikumi:

Atcelšanas datums	Soda nauda
Vairāk kā 30 dienas pirms brīvdienų sākuma datuma	20% no kopējās summas
30 -7 dienas pirms brīvdienų sākuma datuma	50% no kopējās summas
Mazāk kā 7 dienas pirms brīvdienų sākuma datuma	100% no kopējās summas

Ja *Lauku ceļotājs* atgriež naudu klientam par atceltu rezervāciju ar bankas pārskaitījumu, klients sedz visus banku pārskatījumu izdevumus.

Ja rezervācija tiek mainīta uz citu naktsmītni vai laiku, tas tiek uzskatīts kā iepriekšējās rezervācijas atcelšana un jaunas rezervācijas izdarīšana.

Force majeure gadījumos *Lauku ceļotājs* patur tiesības atcelt rezervāciju. Šādā gadījumā klientam tiek piedāvāta cita naktsmītne vai klients saņem atpakaļ samaksāto summu par atcelto rezervāciju.

Par izmaiņām pasūtījumos *Lauku ceļotājs* ziņo mītnes saimniekam (pārzinim).

Rezervācijas atcelšana vai pasūtījuma maiņa no mītnes saimnieka puses.

Force majeure gadījumos un citos ārkārtas gadījumos (slimība , avārija utml), atceļot klienta rezervāciju vai to mainot, saimniekam ir jāveic šādas darbības:

- Jāinformē par to klients un rezervācijas starpnieks, ja tas nepieciešams;
- Rezervācijas atcelšanas gadījumā jāvienojas ar klientu par naudas atmaksu , ja ir saņemta priekšapmaksā vai daļējs avansa maksājums;

- Bez attaisnojoša iemesla saimniekam nav tiesību mainīt vai atcelt Lauku ceļotāja izdarīto un apstiprināto pasūtījumu.

19.4 Riska faktori un rīcība pakalpojuma drošībai rezervācijas procesā

Rezervācijas procesā iespējamie riska faktori veidojas:

- Pārpratumu rezultātā starp klientu un rezervācijas veicēju (saimnieku, operatoru);
- Līguma vai norunu noteikumu neievērošanas rezultātā;
- *Force majeure* gadījumos un citos ārkārtas gadījumos, ja par tiem visas puses netiek savlaicīgi informētas;
- Ja tehnisku vai organizatorisku iemeslu dēļ informācija tiek novēloti saņemta vai vispār nesaņemta vai tā ir bijusi nepilnīga.

Pasākumi riska faktoru mazināšanai:

- Izstrādāt un ieviest rezervācijas sistēmu savā lauku tūrisma mītnē un iepazīstināt ar to attiecīgi atbildīgo personālu;
- Nodrošināt savas mītnes rezervācijas sistēmas darbības nepārtrauktību, cik tas reāli iespējams;
- Regulāri kontrolēt tehnisko saziņas līdzekļu darba gatavību (sakaru iespējamību);
- Pilnveidot tehnisko sakaru līdzekļu klāstu (daudzfunkciju telefona aparātu iegāde, faksa pieslēgums, e-pasta izveide utt.) rezervācijas labākai nodrošināšanai.

Izmantotās literatūras un citu informācijas avotu saraksts

Asociācijas *Lauku ceļotājs* metodiskie mācību materiāli

Labas higiēnas prakses vadlīnijas ēdienu gatavošanai lauku tūrisma mītnēs Latvijā.

Lauku tūrisma kvalitātes kontroles rokasgrāmata.

Kvalitātes prasības un kategorijas lauku, ciema un viesu mājās un brīvdienu mājās.

Videi draudzīgu materiālu izmantošana tūrisma mītņu būvniecībā un telpu iekārtošanā.

Literatūra

Mārketings. Džims Blaits. 2004.

Viesmīlības pamati. Ruta Žvals. 2006.

Periodiskie izdevumi

Komersanta vēstnesis.

Interneta resursi

www.likumi.lv.

www.vestnesis.lv.

www.evide.lv.

www.lid.lv.

www.osha.lv.

www.nais.dati.lv.

www.celotajs.lv.

www.building.lv.

www.lvs.lv.

www.zinisavastiesibas.lv.

www.virums.lv.

www.nsg.lv.

www.csdd.lv.

www.emedica.lv.

www.pateretaja-celvedis.lv.

www.ugunsdzesiba.lv.

www.eiropa.lv.

www.pirtslietas.lv.

www.drosamaja.lv.

Pielikums A. Piemērs SPA lietošanas noteikumiem

KARSTĀS MASĀŽAS VANNAS (SPA) LIETOŠANAS NOTEIKUMI

- Pirms vannas lietošanas jānomazgājas dušā.
- Aizliegts vannā kāpt ar smilšainām kājām, tās iepriekš jānoskalo ūdenī.
- Aizliegts vannu lietot stiprā reibuma pakāpē. Alkohola, narkotisko vielu vai medikamentu lietošana pirms SPA var novest pie samaņas zaudēšanas un noslīkšanas.
- Aizliegts ēst un dzert, atrodoties vannā.
- Aizliegts vannas ūdenim pievienot jebkādus papildlīdzekļus (ziepes, putas, balzāmi, sāļi u.c.).
- Aizliegts reizē lietot pirti un masāžas vannu.
- Lai novērstu nelaimes gadījumus ar bērniem, gādājiet, lai bērni bez uzraudzības nevarētu piekļūt un lietot SPA.
- Nelietojiet SPA vienatnē.
- Neizmantojiet filtra nosedzošo vāku sēdēšanai un atbalstam – tas var tikt salauzts.
- Grūtniecēm, sirds slimniekiem, personām ar asinsrites problēmām, diabētu u.c. nopietnām saslimšanām, ieteicam pirms SPA lietošanas, konsultēties ar ārstu.

Ar šiem noteikumiem esmu iepazinies un apņemos tos ievērot. Apņemos segt zaudējumus, kas radušies šo noteikumu neievērošanas gadījumā¹.

Vārds, uzvārds	
Personas kods	
Paraksts	
Datums	

¹Ārpuskārtas ūdens maiņa, kas radusies ūdens piesārņošanas gadījumā – 25.00 Ls; remonta izmaksas saskaņā ar „Sundance” autorizētā dīlera tāmi.

